

Økonomiplan 2018-2021 Årsbudsjett 2018

Rådmannens forslag
09.11.2017

Nord-Aurdal kommune

Innholdsfortegnelse

1	Mål og prioriteringer	1
2	Årsbudsjett og økonomiplan	8
3	Folkehelse	25
4	Organisasjon	28
5	Politisk og administrativ ledelse	31
6	Barnehage	36
7	Grunnskole	39
8	Nord-Aurdal læringscenter	44
9	Helse, omsorg og velferd – felleskapittel	46
10	Valdres lokalmedisinske senter	50
11	Omsorg og rehabilitering	52
12	Tilrettelagte tjenester for barn, unge og voksne	54
13	Familiens hus	57
14	NAV Valdres	61
15	Kultur og service	65
16	Teknisk og næring	70
17	Avgifter og betalingssatser	76
18	Vedlegg I: Investeringsprosjekter	77
19	Vedlegg II: Budsjettskjema	87
20	Vedlegg III: Befolkningsutvikling	90
21	Vedlegg IV: Økonomiske mål	93
22	Vedlegg V: Organisasjonskart	94

INNHALDSFORTEGNELSE - DETALJERT

1	Mål og prioriteringer	1
1.1	Forebygging	1
1.2	Prioritering av oppvekstkommunen.....	2
1.3	Digital transformasjon.....	2
1.4	Kommunens visjon og verdier	3
1.5	Lokalsamfunnet Nord-Aurdal	3
1.6	Kommuneøkonomi.....	4
1.7	Kommuneorganisasjon.....	5
1.8	Den kommunale tjenesteytingen	6
1.9	Oppsummering.....	7
2	Årsbudsjett og økonomiplan	8
2.1	Resultat.....	8
2.2	Økonomiske hovedoversikter	12
2.3	Driftsbudsjett.....	15
2.4	Organisasjonsutvikling – tilpasning av drifta til de økonomiske rammene.....	18
2.5	Investeringer.....	20
2.6	Lånegjeld	22
2.7	Finansielle utgifter.....	22
2.8	Fond – avsetning og bruk	23
2.9	Finansforvaltning.....	24
2.10	Oppsummering.....	24
3	Folkehelse	25
4	Organisasjon	28
4.1	Organisasjonsutvikling.....	28
4.2	Jobbnærvær og inkludering.....	29
4.3	Rekruttere og beholde medarbeidere.....	29
5	Politisk og administrativ ledelse	31
5.1	Politisk ledelse	31
5.2	Rådmannskontoret.....	31
5.3	HR-avdelingen	31
5.4	Fagernes legesenter	32
5.5	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	32
5.6	Fagernes legesenter	34
5.7	Stillingsramme	34
5.8	Økonomiske hovedtall.....	35
5.9	Tiltak	35
6	Barnehage	36
6.1	Mål og utvikling	36
6.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	36
6.3	Stillingsramme	38
6.4	Økonomiske hovedtall.....	38
6.5	Tiltak	38
7	Grunnskole	39

7.1	Mål og utvikling	39
7.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	40
7.3	Stillingsramme	41
7.4	Økonomiske hovedtall	42
7.5	Tiltak	43
8	Nord-Aurdal læringscenter	44
8.1	Mål og utvikling	44
8.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	44
8.3	Stillingsramme	45
8.4	Økonomiske hovedtall	45
8.5	Tiltak	45
9	Helse, omsorg og velferd – felleskapittel	46
9.1	Mål og utvikling	46
9.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	47
10	Valdres lokalmedisinske senter	50
10.1	Mål og utvikling	50
10.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	50
10.3	Stillingsramme	50
10.4	Økonomiske hovedtall	51
10.5	Tiltak	51
11	Omsorg og rehabilitering	52
11.1	Mål og utvikling	52
11.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	52
11.3	Stillingsramme	52
11.4	Økonomiske hovedtall	53
11.5	Tiltak	53
12	Tilrettelagte tjenester for barn, unge og voksne	54
12.1	Mål og utvikling	54
12.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	55
12.3	Stillingsramme	55
12.4	Økonomiske hovedtall	55
12.5	Tiltak	56
13	Familiens hus	57
13.1	Mål og utvikling	57
13.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	58
13.3	Stillingsramme	59
13.4	Økonomiske hovedtall	60
13.5	Tiltak	60
14	NAV Valdres	61
14.1	Mål og utvikling	61
14.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	62
14.3	Stillingsramme	63
14.4	Økonomiske hovedtall	64
14.5	Tiltak	64
15	Kultur og service	65

15.1	Mål og utvikling	65
15.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	66
15.3	Stillingsramme	68
15.4	Økonomiske hovedtall	68
15.5	Tiltak	69
16	Teknisk og næring	70
16.1	Mål og utvikling	70
16.2	Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)	72
16.3	Stillingsramme	73
16.4	Økonomiske hovedtall	74
16.5	Tiltak	74
17	Avgifter og betalingssatser	76
18	Vedlegg I: Investeringsprosjekter	77
18.1	NAUS, nybygg	77
18.2	Valdreshallen, rehabilitering	78
18.3	Vannforsyning og høydebasseng Fagernes – Leira	79
18.4	Institusjonsplasser demente i Aurdal	80
18.5	Vann og avløp, rammebevilgning	81
18.6	Overvann – tilpasning til klimaendringer	83
18.7	Opprusting av veier, rammebevilgning	83
18.8	Digitalisering av eiendomsarkiv	85
18.9	Oppmåling, totalstasjon og målebok	86
19	Vedlegg II: Budsjettskjema	87
19.1	Driftsbudsjett – budsjettskjema 1A	87
19.2	Investeringsbudsjettet – budsjettskjema 2A	88
19.3	Anskaffelse og anvendelse av midler	89
20	Vedlegg III: Befolkningsutvikling	90
20.1	Hovedtrekk	90
20.2	Folketall	90
20.3	Antall innbyggere i ulike aldersgrupper	90
21	Vedlegg IV: Økonomiske mål	93
22	Vedlegg V: Organisasjonskart	94

Figurer

Figur 2.1	Utvikling i netto driftsresultat i økonomiplanperioden, målt i prosent av sum driftsinntekter.	9
Figur 2.2	Utvikling i ordinært disposisjonsfond i økonomiplanperioden, målt i prosent av sum driftsinntekter.	10
Figur 2.3	Utvikling i lån i økonomiplanperioden (1 000 kr)	11
Figur 2.4	Utgifter per innbygger, avvik fra gjennomsnittet av alle kommuner når det er tatt hensyn til forskjeller i utgiftsbehov	19
Figur 2.5	Utvikling i kapitalkostnader fra regnskap 2010 og ut økonomiplanperioden, 1 000 kr	23
Figur 4.1	Organisasjonskart. Administrativ organisering.	30
Figur 20.1	Befolkningsutvikling i Nord-Aurdal 2014 – 2040. Samlet folketall. Statistisk sentralbyrås befolkningsframskriving	90
Figur 20.2	Befolkningsutvikling i Nord-Aurdal 2014 – 2040. Endring i antall personer i ulike aldersgrupper	91
Figur 22.1	Organisasjonskart. Politisk organisering.	94
Figur 22.2	Organisasjonskart. Administrativ organisering.	94

Tabeller

Tabell 2.1	Økonomiske resultat i økonomiplanen i forhold til vedtatte økonomiske mål.	8
Tabell 2.2	Netto driftsresultat i økonomiplanperioden, i 1000 kr og i prosent av sum driftsinntekter.	9
Tabell 2.3	Ordinært disposisjonsfond i økonomiplanperioden, i 1000 kr og i prosent av sum driftsinntekter.	10
Tabell 2.4	Økonomiske oversikt drift, i 1 000 kr.	12
Tabell 2.5	Økonomisk oversikt drift, ramme for den enkelte virksomhet, 1 000 kr	13

Tabell 2.6 Økonomisk oversikt investering, 1 000 kr.	14
Tabell 2.7 Frie inntekter, 1 000 kr. Regnskap 2016, budsjett 2017 og i økonomiplanperioden.	15
Tabell 2.8 Investeringsprosjekt i økonomiplanperioden og i sjuårsperioden. Brutto utgifter (1 000 kr).....	20
Tabell 2.9 Finansiering av investeringene i økonomiplanperioden, 1 000 kr.	21
Tabell 2.10 Utvikling i lånegjeld i økonomiplanperioden, 1 000 kr.	22
Tabell 2.11 Forventet lånerente på ordinære kommunale lån i økonomiplanperioden.	22
Tabell 2.12 Utvikling i kapitalkostnader, 1 000 kr. Regnskap 2015, budsjett 2016 og økonomiplanperioden.	23
Tabell 2.13 Ordinært disposisjonsfond, saldo, avsetning og bruk i økonomiplanperioden, 1 000 kr.	23
Tabell 4.1 Utvikling i antall årsverk i hver virksomhet og i sum for kommunen, i 2016, 2017 og 2018.	28
Tabell 4.2 Mål for hva sykefraværet skal ligge under, for hver virksomhet og for kommunen samlet.	29
Tabell 5.1 KOSTRA. Administrasjon, styring og fellesutgifter.	33
Tabell 5.2 KOSTRA. Kommunehelse.	34
Tabell 5.3 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.	34
Tabell 5.4 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.	35
Tabell 5.5 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.	35
Tabell 6.1 KOSTRA. Barnehager.	37
Tabell 6.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.	38
Tabell 6.3 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.	38
Tabell 6.4 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2017 og i økonomiplanen.	38
Tabell 7.1 KOSTRA. Grunnskoleopplæring.	40
Tabell 7.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.	41
Tabell 7.3 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.	42
Tabell 7.4 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.	42
Tabell 7.5 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.	42
Tabell 7.6 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.	43
Tabell 7.7 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.	43
Tabell 8.1 KOSTRA. Introduksjonsordningen.	44
Tabell 8.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.	45
Tabell 8.3 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.	45
Tabell 8.4 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.	45
Tabell 9.1 KOSTRA. Pleie og omsorg.	48
Tabell 10.1 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.	50
Tabell 10.2 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.	51
Tabell 10.3 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.	51
Tabell 11.1 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.	52
Tabell 11.2 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.	53
Tabell 11.3 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.	53
Tabell 12.1 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.	55
Tabell 12.2 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.	55
Tabell 12.3 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.	56
Tabell 13.1 KOSTRA. Barnevern og kommunehelse.	58
Tabell 13.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.	59
Tabell 13.3 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.	60
Tabell 13.4 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.	60
Tabell 14.1 KOSTRA. Sosialtjenesten.	62
Tabell 14.2 KOSTRA. Sosialtjenesten.	62
Tabell 14.3 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.	63
Tabell 14.4 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.	64
Tabell 14.5 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.	64
Tabell 15.1 KOSTRA. Kultur.	67
Tabell 15.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.	68
Tabell 15.3 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.	68
Tabell 15.4 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.	69
Tabell 16.1 KOSTRA. Brann og ulykkesvern. Vann. Avløp. Samferdsel.	72
Tabell 16.2 KOSTRA. Eiendomsforvaltning.	73
Tabell 16.3 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.	73
Tabell 16.4 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.	74
Tabell 16.5 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.	74
Tabell 19.1 Budsjettsskjema 1A – driftsbudsjettet.	87
Tabell 19.2 Budsjettsskjema 2A – investeringsbudsjettet.	88
Tabell 19.3 Anskaffelse og anvendelse av midler.	89
Tabell 20.1 Befolkningsutvikling i Nord-Aurdal 2014 – 2040. Antall personer i ulike aldersgrupper.	91

1 MÅL OG PRIORITERINGER

I denne økonomiplanen er det lagt til grunn at Nord-Aurdal kommune skal bevege seg i følgende retning:

- ★ økt innsats på forebygging
- ★ prioritering av oppvekstkommunen og satsing på barn og unge
- ★ digital transformasjon

1.1 Forebygging

Å øke satsingen på forebygging er viktig av flere grunner. For det første er forebygging avgjørende for å øke antall leveår med god helse og livskvalitet for den enkelte. For det andre er økt fokus på forebygging helt nødvendig for å møte de kravene til helsetjenester en aldrende befolkning vil kunne medføre. For det tredje henger forebygging tett sammen med sosiale helseforskjeller, der fokus på egenmestring og innflytelse over eget liv kan bidra til å bryte et fastgrodd mønster der man tydelig ser at levevaner og helsetilstand går i arv fra generasjon til generasjon.

Et viktig tiltak innen forebygging er å øke aktivitetsnivået til befolkningen. Å være i fysisk aktivitet forebygger og behandler mange sykdommer og tilstander, som høyt blodtrykk, høyt kolesterol, diabetes type 2, demens og depresjon. Det er imidlertid viktig at forebygging ikke reduseres til å kun omhandle fysisk aktivitet, kosthold, tobakk og alkohol. God helse er et resultat av et bredere perspektiv enn som så. God forebygging handler også om fellesskap, gode møteplasser, inkludering, åpenhet og omsorg. At man får til et samfunn som baserer seg på folk tar vare på hverandre, og der man tør å prate åpent om det som er vanskelig. Det er også viktig å huske på at helse ikke kun er fravær av sykdom. Man kan ha god helse til tross for mange diagnoser. Mestring av egen sykdom, stoppe forverring av sykdom og det å gi gode verktøy til å leve med en kronisk sykdom er derfor en vesentlig del av forebyggende helsearbeid.

Å gi barn og unge økt mulighet til mestring og utvikling er noe som bør prioriteres høyt, siden grunnlaget for gode helsevaner legges tidlig og får betydning gjennom hele livsløpet. Psykiske plager og lidelser utgjør en økende andel av den totale sykdomsbyrden i Norge, og gir mange tapte leveår. Det er spesielt bekymringsfullt at man ser en stadig økning i psykiske plager blant barn og unge. Forebygging rettet mot barn og unge handler først og fremst om å legge til rette for et godt oppvekstmiljø for alle.

Man må ta vare på de som har blitt syke, men man må samtidig bli flinkere til å mye tidligere fange opp de som er i ferd med å bli syke. Et viktig element her, er god samordning, der man har et tjenesteapparat som ser hele menneske og hvor man som bruker eller pasient ikke opplever å bli en kasteball i systemet.

Sentrale element i den forebyggingen Nord-Aurdal kommune vil satse på i denne økonomiplanen, er:

- Foreldrestøtte og foreldreveiledning fra helsestasjonen
- Tidlig inn etter fødsel
- Samarbeid helsesøster og barnehage og praktisk pedagogisk veileder sin rolle
- Samarbeid skolehelsetjeneste og skole og barne- og ungdomskontakten sin rolle
- Folkehelsearbeid

-
- Frisklivssentralen

Den konkrete satsingen på forebygging i denne økonomiplanen består bl.a. av følgende:

- ett nytt årsverk som skolehelsesøster
- ett halvt nytt årsverk på helsestasjonen til familieveiledning
- ett nytt årsverk i barnevernet
- en 10 % stilling som skolelege i Familiens hus, fra 2019
- fortsatt satsing på arbeidet mot barnefattigdom med opplevelseskortet og ferie for alle

1.2 Prioritering av oppvekstkommunen

I tråd med kommuneplanens samfunnsdel prioriterer økonomiplanen oppvekstkommunen, og har satset på barn og ungdom. I hovedsak skjer denne satsingen gjennom prioriteringen av forebygg (beskrevet ovenfor) og at mye av den økte satsingen på forebygging er rettet nettopp mot barn og ungdom.

I økonomiplanen videreføres stillingsressursene til både praktisk pedagogisk veileder i barnehagen og til barne- og ungdomskontakt i skolene, dette er en viktig del av satsingen på barn og unge. For å styrke satsingen ville det vært ønskelig å øke disse stillingsressursene ytterligere. Imidlertid mener en at styrking av helsesøstertjenesten er enda viktigere og derfor er denne prioritert. Denne prioriteringen samsvarer også med regjeringens satsing.

Digitale ferdigheter er én av de fem grunnleggende ferdighetene nedfelt i Kunnskapsløftet. Det er lagt inn en vesentlig bevilgning til IKT-utstyr i skolen for å møte dette kravet.

Barnehagene er økt med 3 årsverk for å gi plass til alle barn som søker samtidig som den styrkingen som ble vedtatt i forrige økonomiplan er videreført. I skolene er bemanningen økt med 0,9 årsverk, dette er dels en ytterligere styrking i 1. til 4. trinn og dels en økning på ungdomsskolen.

1.3 Digital transformasjon

Digital transformasjon handler om en grunnleggende endring av måten å yte tjenester på – det handler følgelig først og fremst om organisasjonsutvikling og i mindre grad om teknologi.

Innbyggerne i Nord-Aurdal kommune vil i framtida ha helt andre forventninger til hvordan de mottar tjenester fra kommunen, enn de har i dag. Det er grunn til å tro at de vil forvente å samhandle med kommunen via digitale løsninger og til tider som passer innbyggeren. Videre at kommunen er proaktiv, tilbyr tjenester uten at innbyggeren først har bedt om det.

Dette samsvarer godt med regjeringens ene hovedmålsetting for IKT-politikken: «*En brukerrettet og effektiv offentlig forvaltning.*»¹

Norge får en aldrende befolkning og særlig i en del distrikter vil de eldre etter hvert utgjøre en stor del av befolkningen. Befolkningsprognoser viser at i 2030 vil det i Nord-Aurdal kommune bare være 2,3 innbyggere i yrkesaktiv alder per pensjonist. Dette gir flere utfordringer. Én er at det blir utfordrende å skaffe nok tilsatte til å utføre helse- og omsorgsoppgaver for de eldre. En annen er at

¹ Meld. St. 27 (2015-2016) Digital agenda for Norge. IKT for en enklere hverdag og økt produktivitet

kommunens inntektsgrunnlag i form av skatteinntekter blir svekket med færre yrkesaktive. Den demografiske utviklingen gjør det nødvendig å prioritere bruk av ansatte til de oppgavene som virkelig krever mennesker, og bruke teknologi for å løse andre. Denne utviklingen gjør det også nødvendig å effektivisere tjenesteytingen, blant annet gjennom bruk av teknologi.

Oljeprisen har gått ned og avkastningen fra oljefondet er forventet å flate ut. Dette betyr at Norge i fremtiden vil ha mindre penger til offentlig sektor. Det vil derfor måtte skje en omfattende omstilling og effektivisering i offentlig sektor og kommunal sektor er en stor del av denne. Kommunen skal følgelig levere flere tjenester innenfor trangere økonomiske rammer. For å få til dette må kommunen benytte de mulighetene som ligger i den teknologiske utviklingen.

Den digitale transformasjonen av Nord-Aurdal kommune blir et sentralt element i den organisasjonsutviklingsprosessen som er planlagt (se avsnitt 2.4 på s. 18). Dette er også innarbeidet i investeringsplanen, i første omgang i form av midler til velferdsteknologi (se omtalen av investeringer i avsnitt 2.5 på s. 20).

1.4 Kommunens visjon og verdier

Det eksterne verdigrunnlaget til Nord-Aurdal viser hvilke verdier kommunen ønsker å fokusere på og særlig arbeide med de kommende årene. Dette verdigrunnlaget følger av kommuneplanens samfunnsdel for 2011-2023, og har i prioritert rekkefølge stikkordene *kunnskapskommunen, helsekommunen, kulturkommunen, tilflyttingskommunen, kulturlandskapskommunen og næringsutviklingskommunen* Nord-Aurdal. Dette korresponderer med høyest prioritet på oppvekst, dernest helse og omsorg og kultur.

Visjon og verdier er grunnleggende elementer i alle endringsprosesser, og angir en retning for ønsket utvikling. Veien videre er nedfelt i kommunens planverk, og er viktige styringsdokumenter. I tråd med gjeldende planstrategi og perioden 2016-2019 pågår det et omfattende arbeid med revidering av tre kommunedelplaner, helse og omsorg, barnehage og skole, og kultur, idrett og friluftsliv. I kommunedelplanene ønsker man en dreining som går fra passiv mottaker til mer aktiv deltaker.

En har involvert hele organisasjonen i prosessen med å utarbeide en ny visjon og nytt verdigrunnlag for kommunen. Det er en målsetting at prosessen avsluttes i slutten av 2017.

Arbeidet med økonomiplanen gir en årlig mulighet til å se hele virksomheten til Nord-Aurdal under ett. Lovkravet er at det skal gjøres i et fireårsperspektiv. Dette gir forutsigbarhet og gode forutsetninger for å utvikle organisasjonen og tilpasse ressursbruken slik at Nord-Aurdal kommune utvikler seg og yter best mulig tjenester på en bærekraftig måte og sikre kommunestyrets handlingsrom. Fokuset på god og langsiktig planlegging vises gjennom et sjuårsperspektiv på investeringer i økonomiplanen.

1.5 Lokalsamfunnet Nord-Aurdal

Nord-Aurdal kommune har i løpet av 2016 og 2017 (utgangen av andre kvartal) hatt en svak økning i antall innbyggere fra 6 490 til 6 498. Kapittel 20 i dette dokumentet omhandler befolkningsutviklingen og viser en liten, men stabil årlig vekst fram til 2040. Nord-Aurdal er landets sjetteste

hyttekommune med hele 4438 fritidsboliger (per 2017). Fritidsinnbyggerne er en naturlig del, og utgjør en betydelig ressurs i lokalsamfunnet.

Handelstallene for Nord-Aurdal var i 2015 og 2016 sterke og viste den fjerde største omsetningen i landet per innbygger. Dette er en økning fra 2014. Omsetningen per innbygger var i 2016 på 153.359 kr.

Nord-Aurdal er etter en 10. plass i 2015 tilbake på en sterk tredjeplass ifølge Telemarksforskningss kulturindeks.

NHOs kommuneNM rangerer kommunenes attraktivitet etter attraktivitet og lokal vekstkraft. For andre år på rad oppnår Nord-Aurdal nest beste karakter i Norge, og havner på tredjeplass i Oppland, bak Gjøvik og Lillehammer. Disse sterke prestasjonene indikerer at kommunen på mange områder har lyktes med å oppnå sine mål og prioriteringer i tråd med visjonen og verdigrunnlaget til kommunen. Denne måloppnåelsen ville ikke vært mulig uten en god vekselvirkning mellom et dynamisk næringsliv, det frivillige organisasjons- og kulturlivet og kommunen.

1.6 Kommuneøkonomi

En sunn kommuneøkonomi er en forutsetning for god og framtidsrettet tjenesteproduksjon. En sunn kommuneøkonomi krever at forholdet mellom inntekter, driftskostnader og investeringer er bærekraftig over tid. Kommunestyret vedtok i 2012 følgende handlingsregel:

- netto driftsresultat bør være på minimum 3 % av brutto driftsinntekter.
- disposisjonsfondet skal minimum være på 10 % av brutto driftsinntekter og målet er 15 %.
- kommunen skal ha et særskilt disposisjonsfond tilsvarende akkumulert premieavvik i tillegg til det ordinære disposisjonsfondet.
- lånegjelda bør være under 70 % av brutto driftsinntekter.

Teknisk beregningsutvalg har redusert det anbefalte nivået på netto driftsresultat til 1,75 %, men kommunen når verken dette målet eller målet om å budsjettere med et netto driftsresultat på minimum 3 % noen av de kommende årene. Vi har likevel hatt et regnskapsresultat de siste årene som oppfyller kravene. Økonomiplanen viser en bedring av netto driftsresultat i perioden, men forutsetter samtidig en vesentlig forbedring av driftsøkonomien i perioden.

Budsjetterte brutto driftsinntekter er i 2018 på 624 mill. kr. Dette er en vekst på 3,0 % fra 2017. Økningen i driftsinntektene er lavere enn økningen i driftsutgifter. Brutto driftsutgifter øker med 3,4 % fra 2017 til 2018. Budsjetterte brutto driftsutgifter i 2018 er 630 mill. kr. Kommunen må i løpet av planperioden gjøre nødvendige omstillinger i driften for å kunne levere positive resultater uten bruk av fondsmidler. Det settes i gang prosjekter på organisasjonsutvikling som skal resultere i en organisasjon med gode tjenester og en bærekraftig økonomi.

Kommunen har valgt å ikke endre eiendomsskatten på bolig/fritidsbolig for 2018 og 2019. Det skal gjennomføres en retaksering av eiendomsskattegrunnlaget i den samme perioden slik at grunnlaget er oppdatert ved inngangen til 2020. Det er lagt til grunn økte inntekter fra eiendomsskatt mot slutten av planperioden.

Disposisjonsfondet vil utgjøre 11 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2018. Det reduseres imidlertid med 55 mill. kr i økonomiplanperioden og vil ved utgangen av 2021 være nede i 5 %, og vil med det ligge langt under kravet i handlingsregelen. Avsetning og bruk av det særskilte disposisjonsfondet for premieavvik er innarbeidet i økonomiplanen. I planperioden legges det ikke opp til bruk av disposisjonsfond som egenkapitalfinansiering av investeringer. Dette for å unngå at disposisjonsfondet tappes til under 5 % av brutto inntekter.

Kommunens lånegjeld utgjør 81 % av sum budsjetterte3 driftsutgifter for 2018, og lånegjelda ligger over lånetaket også i 2019, for deretter å ligge under 70 %. Målet er imidlertid knyttet opp mot korrigert lånegjeld. Kommunen skal betjene sin andel av lån tatt opp av eiendomsselskapet VLMS-E for byggingen av Valdres lokalmedisinske senter. Korrigert lånegjeld ligger over lånetaket i hele planperioden. Målet for lånegjeld er først og fremst et virkemiddel for å holde investeringsomfanget nede på et nivå som er forsvarlig i forhold til å ha tilstrekkelige ressurser til drift av tjenestene. Det vil videre være et insentiv til å ha en viss grad av egenkapitalfinansiering av investeringene og bør ses i sammenheng med størrelsen på disposisjonsfondet. Kapitalkostnadene øker i planperioden.

Nord-Aurdal kommune har lenge vært inne i en periode med store investeringer. Dette skyldes til dels et etterslep i vedlikehold bygd opp over tid. Økonomiplanen inneholder et ekspansivt investeringsprogram, der de vesentligste prosjektene er:

- Ny Nord-Aurdal ungdomsskole og rehabilitering av Valdreshall og svømmehall
- Omsorgsboliger for demente ved Aurdal omsorgssenter
- Nytt høydebasseng for Fagernes-Leira

Selv med de store investeringene, skal det harde prioriteringer til. Det viktigste tiltaket som nå er utenfor både økonomiplan og sjuårsperspektiv, er opprusting av Kulturhuset og rådhuset

Totalt sett viser økonomien til kommunen at en dreining i retning av oppvekstkommunen må komme ved omstillingen som innebærer mindre ressursbruk på andre områder.

1.7 Kommuneorganisasjon

Antallet årsverk i kommunen øker fra 2017 til 2018, til 576 ved utgangen av 2018. Det er en stor vekst fra utgangen av 2016 med i overkant av 28 årsverk. Veksten er i all hovedsak knyttet til utvidelser i barnehagene som følge av at flere barn benytter seg av tilbudet, samt lovpålagte tjenester innenfor helse og omsorgssektoren. Det er et mål at organisasjonsutviklingsprosjekter og digital transformasjon skal gi svar på nødvendig ressursbruk for å fremdeles kunne være i stand til å yte gode kommunale tjenester. I budsjettet for 2018 er det en total økning på 9,0 årsverk:

- Økning med 0,3 årsverk på rådmannskontoret
- Økning med 3,0 årsverk i barnehagene
- Økning med 0,4 årsverk på NABS
- Økning med 0,5 årsverk på NAUS
- Reduksjon med 3,6 årsverk på Nord-Aurdal læringscenter
- Økning med 1,0 årsverk i VLMS
- Økning med 1,2 årsverk i Omsorg og rehabilitering
- Økning med 3,0 årsverk i Tilrettelagte tjenester

-
- Økning med 2,5 årsverk i Familien hus
 - Reduksjon med 0,65 årsverk i Kultur og service
 - Økning med 1,35 årsverk i Teknisk og næring

Kommunestyret har fattet vedtak om etablering av Valdres brannvesen IKS. En klar forutsetning fra Nord-Aurdal sin side er at etableringen ikke gir økte kostnader for kommunen. Dersom etableringen gjennomføres vil om lag 7,5 årsverk overføres til det nye selskapet.

Inkluderende arbeidsliv handler i tillegg til nærværarbeid om arbeid for å inkludere seniorer, begge kjønn, personer med nedsatt funksjonsevne og personer som omfattes av lovene mot diskriminering på grunnlag av etnisitet, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Lovenes krav om planmessig arbeid mot slik diskriminering gjennomføres i første omgang i planstrategien, deretter i de ulike kommunale planene. Nord-Aurdal har en stor andel arbeidstakere over 60 år. Det kreves gode strategier for å holde medarbeidere i jobb så lenge som mulig, samt planlegge nødvendig kompetanseoverføring og nyrekruttering.

Kommunestyret vedtok i 2011 en opptrapping av antall lærlinger, med inntil 12 plasser. Kommunen vil i 2018 innfri dette kravet.

1.8 Den kommunale tjenesteytingen

Den kommunale tjenesteytingen er i større og større grad preget av samhandling på tvers av virksomheter og tjenesteområder. Dette er en positiv utvikling som både gir bedre kvalitet og lavere ressursbruk.

Det er stabil og god kvalitet på tilbudet i de kommunale barnehagene. Det er også gledelig at flere søker om barnehageplass, og i skrivende stund er alle barnehageplassene fylt opp. Stilling som praktisk-pedagogisk veileder videreføres, særlig med tanke på forebygging og tidlig innsats. Skolene fortsetter satsingen på grunnleggende ferdigheter. Riktig kompetanse, høy nok lærertetthet og riktig organisering vil være avgjørende for å nå målsetninger for skolens arbeid for hver enkelt elev. Ressursknapphet har gjennom flere år resultert i relativt lav pc-dekning på begge skolene. Det ligger inne en særskilt satsing på IKT i skolene.

Nord-Aurdal læringscenter ble høsten 2017 etablert som egen virksomhet. Virksomheten har ansvar for å bosette og gi nyankomne innvandrere introduksjonsprogram. Det er også opprettet grunnskoleopplæring for voksne i samarbeid med Valdres folkehøgskole. Læringscenteret skal ha fokus på helhetlig koordinering, planlegging og gjennomføring av integreringsarbeidet fra bosetting til arbeid og/eller utdanning for den bosatte.

Et generelt utviklingstrekk er at flere oppgaver og større ansvar for behandling av pasienter overføres til kommunene. Dette krever at tjenesteapparatet samhandler på en annen måte enn tidligere. Nord-Aurdal kommune har et samlet behov for pleie- og omsorgstjenester som ligger over landsgjennomsnittet. Til tross for dette bruker kommunen mer ressurser enn sammenlignbare kommuner, og samlet ressursbruk innen pleie- og omsorgstjenestene må reduseres for å bidra til en bærekraftig økonomi. Kommunen har en høy andel medarbeidere med fagutdanning, og vi tar imot alle utskrivningsklare pasienter. VLMS samarbeider godt med Sykehuset Innlandet. Det vil pågå et utredningsarbeid om videreutvikling av VLMS og muligheter for desentralisering av flere tjenester. En

ønsker en dreining fra passive mottakere av helsetjenester til aktive deltakere gjennom en rekke ulike tiltak. Aurdal omsorgssenter med 24 nye plasser planlegges realisert i planperioden. Som ledd i det forebyggende arbeidet er det foreslått økning av stillingsressurser i både barnevernstjenesten og skolehelsesøster. I tillegg planlegges det en 10 % ressurs skolelege fra 2019.

NAV Valdres vil i løpet av 2018 samle all tjenesteyting i ett kontor på Fagernes. NAV skal i større grad enn tidligere møte innbyggerne ute. NAV vil kunne nytte ressurser bedre og mer målrettet etter samlokaliseringen.

Nord-Aurdal er en kulturkommune og har et bredt utvalg av tilbud for alle aldersgrupper. Innenfor virksomhet Teknisk og næring dreies innsatsen fra rehabilitering og sanering av vann- og avløpsanlegg nå mer over på vedlikehold av veier og kommunale bygg. Virksomheten har ansvaret for størsteparten av kommunens investeringsprosjekter, hvor ny ungdomsskole, renovering av Valdreshallen og nytt høydebasseng er de største satsingene i 2018.

1.9 Oppsummering

Gjennomgangen av kommuneøkonomien, kommuneorganisasjonen og den kommunale tjenesteytingen ovenfor viser en offensiv og robust kommune i stadig omstilling for å møte morgendagens krav til best mulig kommunale tjenester. Et ambisiøst investeringsprogram innebærer i stor grad at kommunen tar igjen for et vedlikeholdsetterslep som har bygd seg opp over flere tiår. Omfattende investeringer er nødvendige for å kunne holde oppe nivået på tjenestene som ytes, men krever på den andre siden en nøktern drift og omstillinger i denne for å kunne gjennomføres på en bærekraftig måte.

Gjennom budsjettet for 2018 og økonomiplanen for 2018-2021 opprettholdes satsingen på forebyggende arbeid, samtidig som vi må gå fra ord til handling i forhold til digital transformasjon. Prioriteringene er tøffe, og skjer framover under mindre stabile ytre rammer enn tidligere.

Foto: Nord-Aurdal kommune

2 ÅRSBUDSJETT OG ØKONOMIPLAN

2.1 Resultat

Økonomiske mål

Kommunestyret har vedtatt² økonomiske mål for økonomiplanen. Disse målene utgjør en handlingsregel for kommunen. Vedtaket er referert i kapittel *Vedlegg IV: Økonomiske mål* på s. 93. Av vedtaket framgår det at:

- ★ *netto driftsresultat bør være på minimum 3 % av brutto driftsinntekter.*
- ★ *disposisjonsfondet skal minimum være på 10 % av brutto driftsinntekter og målet er 15 %.*
- ★ *kommunen skal ha et særskilt disposisjonsfond tilsvarende akkumulert premieavvik i tillegg til det ordinære disposisjonsfondet.*
- ★ *lånegjelda bør være under 70 % av brutto driftsinntekter.*

I tillegg er det et absolutt krav at det regnskapsmessige mer-/mindreforbruket skal være null. Måloppnåelsen er som vist i Tabell 2.1.

Tabell 2.1 Økonomiske resultat i økonomiplanen i forhold til vedtatte økonomiske mål.

Mål	2018	2019	2020	2021
Netto driftsresultat min 3 %	-1,5 %	-1,3 %	0,2 %	0,8 %
Disposisjonsfond min 10 %, mål 15 %	11 %	8 %	6 %	5 %
Eget disposisjonsfond likt akkumulert premieavvik	Ja	Ja	Ja	Ja
Lånegjeld under 70 %	Nei	Nei	Nei	Nei

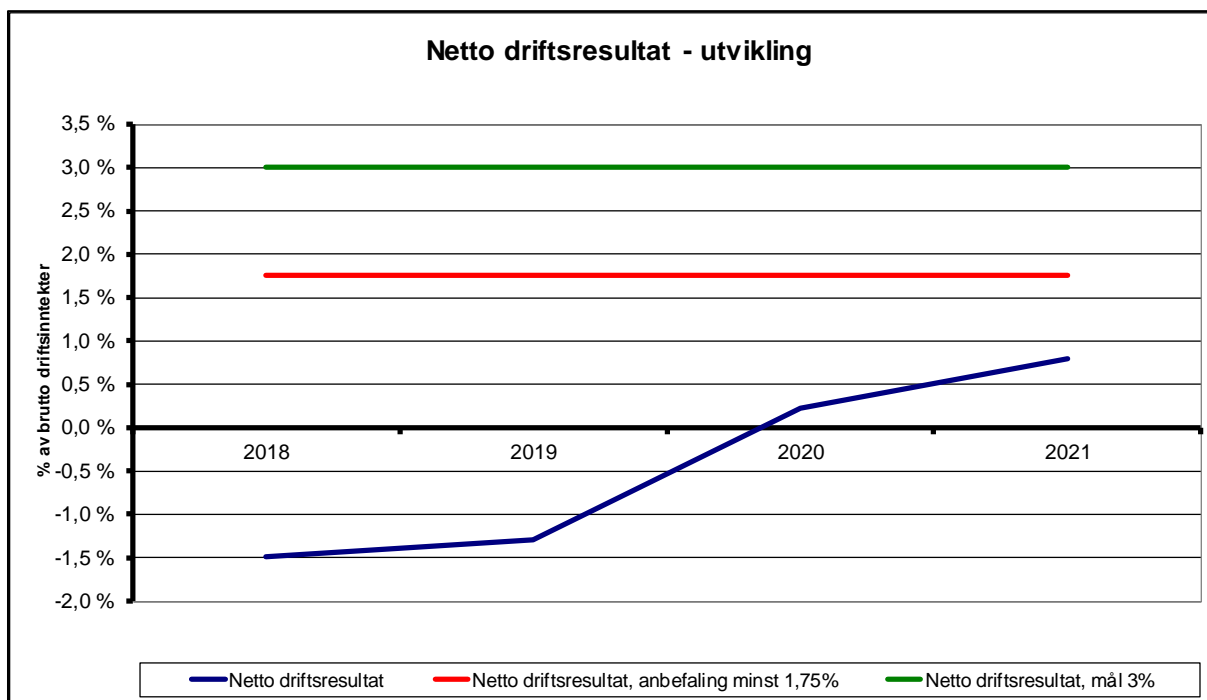
Kommunen har etablert et utgiftsnivå som overstiger inntektene. Det ville fordret store, vidtgående og raske endringer i tjenesteytingen dersom årsbudsjettet for 2018 og økonomiplanen skulle ligge innenfor de økonomiske målene som kommunestyret har satt. Kommunen har derfor benyttet den muligheten et solid disposisjonsfond gir, til å bruke flere år til nødvendige omstillinger og bruker en stor del av disposisjonsfondet for å saldere et underskudd i drifta. Det er lagt til grunn at det ordinære disposisjonsfondet ikke skal gå under 5 % av sum driftsinntekter. Dette reduseres fra 106 mill. kr til 34 mill. kr ved utløpet av perioden³. At nødvendige tilpasninger planlegges gjennomført gradvis gjennom hele økonomiplanperioden, gjør at netto driftsresultat er negativt i 2018 og 2019. Videre er bruk av egenkapital i finansieringen av investeringer sterkt redusert. Tidligere har kommunen del-finansiert investeringer med disposisjonsfond (typisk 5 mill. kr årlig), det er ikke lagt inn slik finansiering i økonomiplanen. Endelig er avdragene redusert. Samlet betyr dette at kommunen skyver vesentlige økonomiske utfordringer ut i tid.

² KS-043/12.

³ Saldo i 2017 etter avsetning av resultat 2016.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat i økonomiplanen utvikler seg slik:

Figur 2.1 Utvikling i netto driftsresultat i økonomiplanperioden, målt i prosent av sum driftsinntekter.

Figur 2.1 viser netto driftsresultat i forhold til kommunestyrets mål om at dette skal utgjøre 3 % og i forhold til anbefalingen om at det bør ligge på 1,75 %⁴.

Kommunen når ikke målet om å budsjettere med et netto driftsresultat på 1,75 % noen av de kommende årene, men har de senere årene likevel hatt et regnskapsresultat som oppfyller kravet. Økonomiplanen viser en bedring av netto driftsresultat i perioden. Denne utviklingen forutsetter vesentlig bedring av driftsøkonomien i perioden, og slike omstillinger vil være utfordrende å gjennomføre.

Tabell 2.2 Netto driftsresultat i økonomiplanperioden, i 1000 kr og i prosent av sum driftsinntekter.

	2018	2019	2020	2021
Netto driftsresultat, 1000 kr	-9 289	-8 065	1 440	5 026
Netto driftsresultat, % av brutto driftsinntekter	-1,5 %	-1,3 %	0,2 %	0,8 %

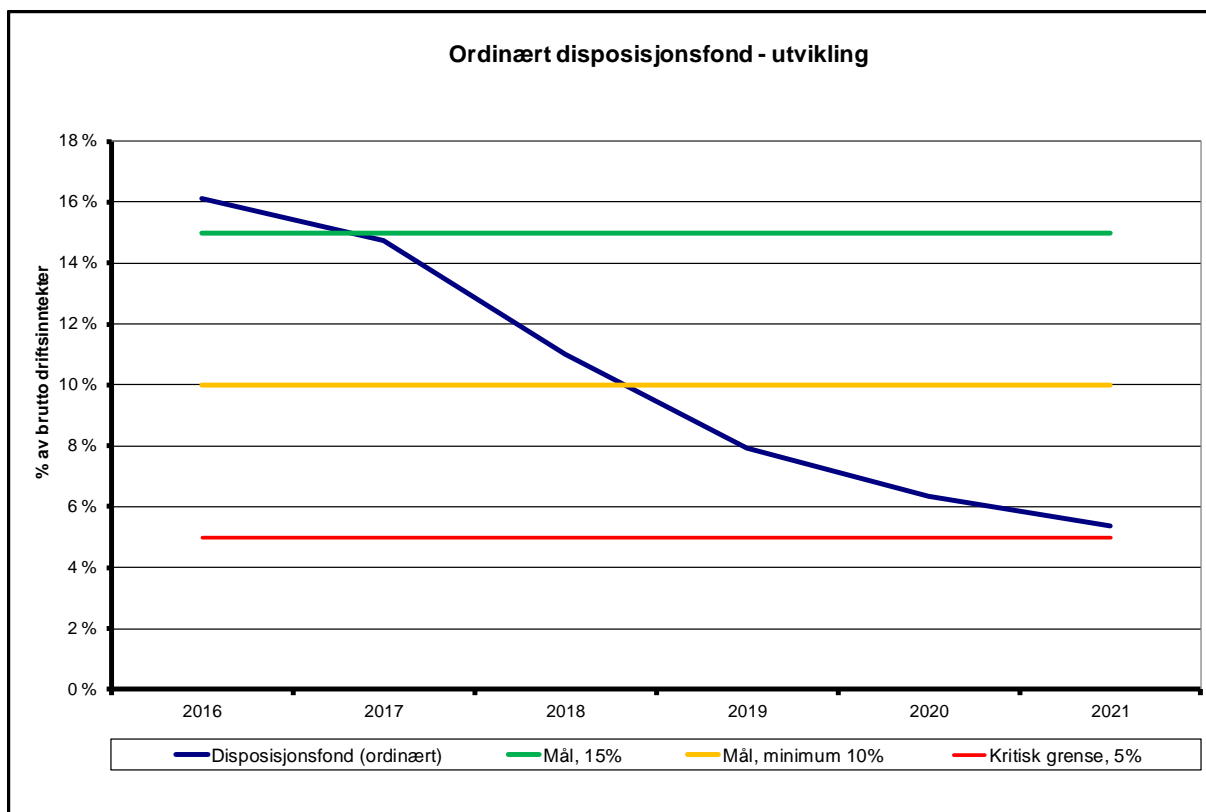
Disposisjonsfond

Disposisjonsfondet⁵ vil utgjøre 11 % av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2018 og er innenfor minimumskravet i handlingsregelen. I økonomiplanperioden finansieres drifta i vesentlig grad ved bruk av disposisjonsfond, slik at dette ved utgangen av perioden utgjør 5 % og ligger utenfor handlingsregelen. Disposisjonsfondet⁶ reduseres med 20 mill. kr i 2018. Dette beløpet brukes i sin helhet for å dekke et underskudd i driftsbudsjettet. For hele økonomiplanperioden samlet, brukes det 55 mill. kr av disposisjonsfondet for å dekke underskuddet i driftsbudsjettet.

⁴ Teknisk beregningsutvalg.

⁵ Det ordinære disposisjonsfondet. I tillegg er det avsetninger på Disposisjonsfond premieavvik.

⁶ Ordinært disposisjonsfond.

Figur 2.2 Utvikling i ordinært disposisjonsfond i økonomiplanperioden, målt i prosent av sum driftsinntekter.

De senere år er det brukt vesentlig midler fra disposisjonsfondet for å finansiere investeringer. Dette er i samsvar med målet om en viss finansiering med egenkapital og har bidratt til å moderere veksten i lånegjelden og gi kommunen en bedre økonomi. Med det høye nivået på driftsutgifter som nå er etablert, er det ikke funnet rom for å videreføre en slik egenkapitalfinansiering av investeringer. Dette øker de framtidige kapitalkostnadene.

Tabell 2.3 Ordinært disposisjonsfond i økonomiplanperioden, i 1000 kr og i prosent av sum driftsinntekter.

	2018	2019	2020	2021
Disposisjonsfond, 1000 kr ⁷	68 769	49 570	39 876	33 768
Disposisjonsfond, % av brutto driftsinntekter	11 %	8 %	6 %	5 %

Bruken av disposisjonsfond i planperioden måtte vært 28 mill. kr lavere hvis fondet skulle utgjort 10% av brutto driftsinntekter ved utgangen av 2021, og hele 60 mill. kr lavere viss det skulle utgjort 15 %.

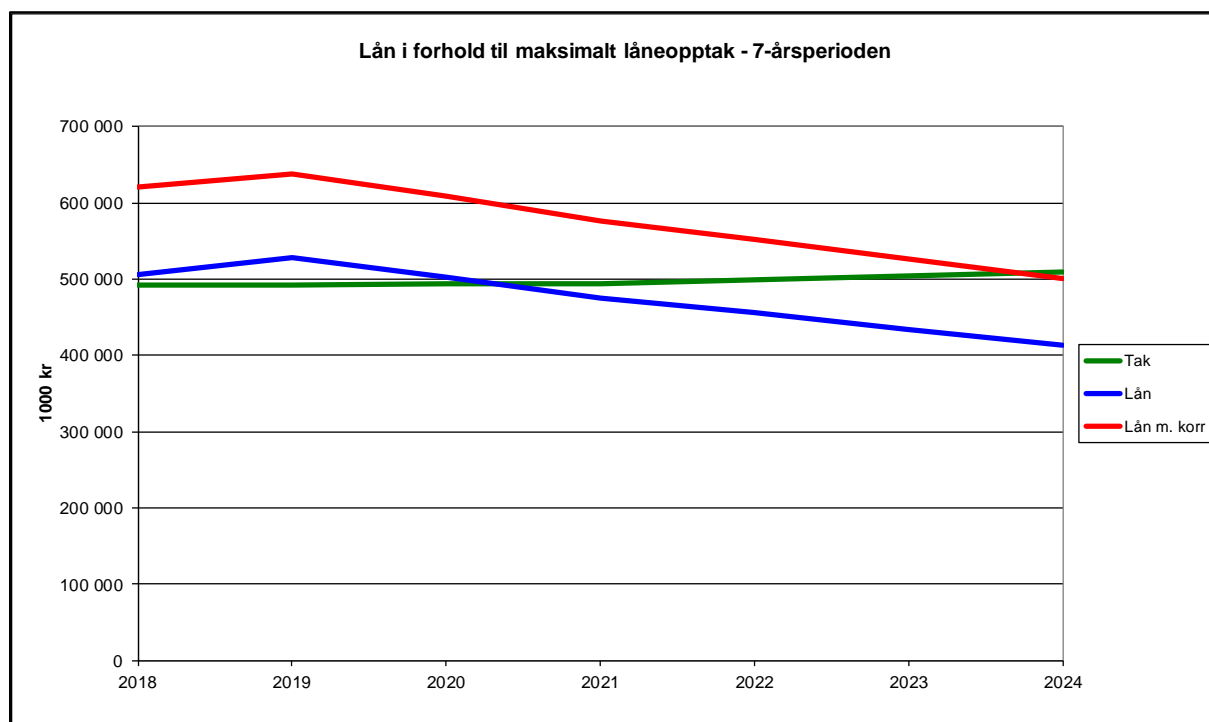
Kommunestyret har vedtatt å avsette eller bruke av disposisjonsfond premieavvik et beløp tilsvarende endringer i akkumulert premieavvik. Dette er innarbeidet i økonomiplanen.

Lånegjeld

Kommunestyret har vedtatt et tak for lånegjelda på 70 % av brutto driftsinntekter. Målet for lånegjeld er først og fremst et virkemiddel for å holde investeringsomfanget nede på et nivå som er forsvarlig i forhold til å ha tilstrekkelige ressurser til drift av tjenestene. Det vil videre være et insentiv til å ha en viss grad av egenkapitalfinansiering av investeringene.

⁷ Størrelse på disposisjonsfondet ved utløpet av det enkelte år. Dette bygger på en forutsetning om størrelsen pr. 31.12.2017; det er her forutsatt at det blir avsatt og brukt like mye i 2017 som det er budsjettert.

Figur 2.3 viser hvordan kommunens lånegjeld utvikler seg i 7-årsperioden.

Figur 2.3 Utvikling i lån i økonomiplanperioden (1 000 kr). Kommunens egen lånegjeld (blå linje). Korrigert lånegjeld (rød linje) der den andelen av lånet i VLMS-E som kommunen betjener gjennom husleie, er inkludert. Målt mot det taket kommunestyret har satt, at korrigert lånegjeld ikke skal overstige 70 % av sum driftsinntekter.

Kommunens egen lånegjeld utgjør 81 % av sum budsjetterte driftsutgifter for 2018. Egen lånegjeld overstiger det vedtatte taket også i 2019 for deretter å ligge under dette.

Målet er imidlertid knyttet til den korrigerede lånegjelda, der også de lånene vi indirekte betjener er inkludert. Kommunen skal, gjennom husleie, betjene sin andel av et lån som eiendomsselskapet VLMS-E har tatt opp for å bygge Valdres lokalmedisinske senter (VLMS)⁸. Dette er det tatt hensyn til i korrigert lånegjeld. Den korrigerede lånegjelda ligger over lånetaket i hele planperioden 2018 – 2021. Avviket er om lag 129 mill. kr i 2018. Det ligger i kommunestyrets vedtak en mulighet til å korrigere lånegjelda for lån på selvkostområdene.

⁸ Kommunen har, sammen med Kommunerevisjonen IKS, gjort en beregning som viser at Nord-Aurdal kommune bærer kostnadene ved anslagsvis 65% av lånegjelda i VLMS-E. Denne gjelden var 31.12.2016 på 185 mill. kr, kommunens andel utgjør følgelig 120 mill. kr.

2.2 Økonomiske hovedoversikter

Økonomisk oversikt drift

Tabell 2.4 Økonomiske oversikt drift, i 1 000 kr.

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	17 004	16 824	17 600	17 600	17 600	17 600
Andre salgs- og leieinntekter	82 849	77 087	78 363	78 290	78 290	78 290
Overføringer med krav til motytelse	121 423	87 172	89 589	89 799	89 583	89 583
Rammetilskudd	181 089	196 634	196 799	195 744	195 930	195 767
Andre statlige overføringer	58 031	48 371	52 432	51 579	51 480	51 455
Andre overføringer	4 273	1 302	1 162	1 162	1 162	1 162
Skatt på inntekt og formue	154 395	147 737	156 794	156 794	156 794	156 794
Eiendomsskatt	28 678	28 037	29 084	30 781	33 349	33 446
Andre direkte og indirekte skatter	8 714	2 129	2 129	2 129	2 129	2 129
Sum driftsinntekter	656 457	605 293	623 952	623 878	626 317	626 226
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	352 297	325 894	342 079	342 585	336 870	331 894
Sosiale utgifter	66 007	75 221	71 675	71 675	71 675	71 675
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	92 869	83 893	88 185	85 241	83 643	83 643
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	74 739	91 948	94 015	91 375	89 290	89 290
Overføringer	54 569	34 953	37 593	37 118	37 118	36 523
Avskrivninger	21 351	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000
Fordelte utgifter	-24 370	-24 591	-25 739	-25 859	-25 747	-25 747
Sum driftsutgifter	637 461	609 318	629 808	624 135	614 849	609 278
Brutto driftsresultat	18 996	-4 025	-5 856	-257	11 468	16 948
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	6 345	3 628	4 459	4 602	4 605	4 508
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	392	299	299	299	299	299
Sum eksterne finansinntekter	6 737	3 927	4 758	4 901	4 904	4 807
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	7 256	6 931	6 434	8 572	10 996	10 986
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	17 487	18 470	23 262	25 642	25 441	27 248
Utlån	790	495	495	495	495	495
Sum eksterne finansutgifter	25 533	25 896	30 191	34 709	36 932	38 729
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-18 797	-21 969	-25 433	-29 808	-32 028	-33 922
Motpost avskrivninger	21 351	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000
Netto driftsresultat	21 550	-3 994	-9 289	-8 065	1 440	5 026
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	25 906	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	18 128	13 339	20 423	19 199	9 694	6 108
Bruk av bundne fond	8 160	3 498	2 881	2 881	2 881	2 881
Sum bruk av avsetninger	52 194	16 837	23 304	22 080	12 575	8 989
Overført til investeringsregnskapet	1	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	26 564	10 636	11 779	11 779	11 779	11 779
Avsatt til bundne fond	9 371	2 207	2 236	2 236	2 236	2 236
Sum avsetninger	35 937	12 843	14 015	14 015	14 015	14 015
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	37 807	0	0	0	0	0

Tabell 2.5 viser rammen for den enkelte virksomhet på det detaljeringsnivået kommunestyret vedtar driftsbudsjettet (tabell 1B). Tabellen under økonomisk oversikt i omtalen av den enkelte virksomhet viser hvilke utgifter og inntekter som ligger bak denne rammen.

Tabell 2.5 Økonomisk oversikt drift, ramme for den enkelte virksomhet, 1 000 kr.

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Rådmann	38 780	41 137	43 824	43 419	42 839	41 463
Barnehage	31 594	35 230	36 899	36 899	36 899	36 899
Barneskole	31 514	32 803	34 309	34 249	33 834	33 834
Ungdomsskole	18 983	19 713	21 664	21 714	21 451	21 451
Nord-Aurdal læringscenter	5 561	8 396	11 857	10 528	10 128	10 128
VLMS	8 741	9 056	10 296	10 296	10 220	10 220
Omsorg og rehabilitering	94 979	86 368	91 546	92 448	90 513	87 513
Tilrettelagte tjen. for barn/ung/voksne	45 798	39 049	41 947	41 009	38 659	38 659
Familiens hus	23 807	26 528	27 807	28 056	28 466	28 466
NAV i Valdres	14 183	14 000	14 386	14 031	13 995	13 400
Kultur og service	16 081	16 381	16 361	15 695	15 695	15 445
Teknisk og næring	35 338	32 600	36 346	36 183	34 333	33 983
Sum virksomhetene	365 358	361 261	387 242	384 527	377 032	371 461
Finansområdet (ikke i 1A)	-11 085	11 816	-796			
Virksomhetene (i1A)	37 406	32 052	34 844			
Sum fordeling fra skjema 1A	391 679	405 129	421 290			

Økonomisk oversikt investering

Tabell 2.6 Økonomisk oversikt investering, 1 000 kr.

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	211	0	0	0	0	0
Andre salgsinntekter	-7	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	1	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	3 659	20 500	33 494	10 700	7 800	500
Statlige overføringer	3 107	0	0	0	41 520	0
Andre overføringer	0	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	6 971	20 500	33 494	10 700	49 320	500
Utgifter						
Lønnsutgifter	605	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	139	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	27 494	130 930	187 716	56 000	41 500	5 000
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	92	0	700	1 000	0	0
Overføringer	3 939	0	0	0	0	0
Renteutgifter og omkostninger	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0	0
Sum utgifter	32 269	130 930	188 416	57 000	41 500	5 000
Finansransaksjoner						
Avdrag på lån	80	0	0	0	0	0
Utlån	2 938	0	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	4 423	1 937	1 937	1 937	1 937	1 937
Dekning av tidligere års udekket	7 094	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	800	0	0	0	5 883	0
Avsatt til bundne investeringsfond	487	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	15 822	1 937	1 937	1 937	7 820	1 937
Finansieringsbehov	41 121	112 367	156 859	48 237	0	6 437
Dekket slik:						
Bruk av lån	21 815	110 067	149 791	46 300	0	554
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	467	0	0	0	0	0
Overført fra driftsregnskapet	1	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	18 239	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	318	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	0	2 300	7 068	1 937	0	5 883
Bruk av bundne investeringsfond	280	0	0	0	0	0
Sum finansiering	41 121	112 367	156 859	48 237	0	6 437
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

2.3 Driftsbudsjett

Generelt

Det er for 2018 budsjettert med sum driftsinntekter på 624 mill. kr. Dette er en vekst på 3,0 % fra 2017. Sum driftsutgifter er på 630 mill. kr, som er en økning på 3,4 %.

Frie inntekter

Frie inntekter er definert som sum av rammetilskudd og skatt av inntekt og formue. Budsjettet for frie inntekter tar utgangspunkt i statsbudsjettet⁹ og er basert på prognosemodellen til KS. I modellen er anslag på skatteinntekt basert på det relative skattenivået de tre siste årene. Anslaget for lokal skattevekst er basert på regnskap til og med oktober 2017, og en forutsetning om lavere skattevekst fra 2017 til 2018 lokalt enn nasjonalt. Det er forutsatt en befolkningsvekst nasjonalt som i SSB's befolkningsprognose¹⁰ og et folketall i Nord-Aurdal som ligger i underkant av denne prognosen.

Tabell 2.7 Frie inntekter, 1 000 kr. Regnskap 2016, budsjett 2017 og i økonomiplanperioden.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rammetilskudd	166 451	168 680	170 879	169 824	170 010	169 847
Inntektsutjevning	14 638	27 954	25 920	25 920	25 920	25 920
Skatt på inntekt og formue	154 395	147 737	156 794	156 794	156 794	156 794
Sum frie inntekter	335 484	344 371	353 593	352 538	352 724	352 561

Nivået for samla frie inntekter fra 2019 er usikkert, det vil avhenge av det økonomiske opplegget for kommunesektoren.

Kraftinntekter

Kommunen har konsesjonskraft og andre rettigheter til å ta ut kraft. Dette utgjør 30 GWh. Kommunen har gjort avtale med Valdres energi om å selge kraften for kommunen.

Kraftmarkedet svinger mye og det er derfor stor usikkerhet knyttet til et anslag for framtidige inntekter. Budsjettet er basert på prognoser utarbeidet for kommunen av Valdres energi (VEAS) og på hvordan kraft i 2018 er priset på børsen på budsjetteringstidspunktet. Markedet priset kraft i hele 2018 til 25,6 øre/kWh¹¹. VEAS anslår innkjøpsprisen til 12,7 øre/kWh.

Dette gir en brutto inntekt på 7,7 mill. kr, innkjøpskostnader på 3,9 mill. kr og en skattekostnad som er anslått til 0,3 mill. kr. Salg av konsesjonskraft er skattefri, mens kommunen betaler skatt på salg av avtalekraft.

Kommunen har videre inntekter i form av konsesjonsavgifter og reguleringserstatninger. Disse er budsjettert med 2,1 mill. kr årlig og avsettes på fond.

Endrede strømpriser vil slå ut både på inntektene og utgiftene til kommunen, høyere kraftpriser vil gi en netto gevinst for kommunen fordi en selger om lag 30 GWh og kjøper anslagsvis 10 GWh årlig.

⁹ Prop. 1 S (2017 – 2018).

¹⁰ SSB's befolkningsprognose, middelalternativet benevnt MMMM.

¹¹ NASDAQ ENOYR-18 den 20.10.2017.

Andre inntekter

Det er budsjettert med eiendomsskatt fra boliger og fritidseiendommer på 16,3 mill. kr. Det er ikke budsjettert med å øke satsen for eiendomsskatt, denne holdes uendret på 4,5 promille i 2018. Det er videre forutsatt at det ikke foretas en kontormessig justering av takstene med virkning for 2018 fordi en planlegger taksering i 2018 og 2019 med virkning for eiendomsskatten i 2020. Det er budsjettert med eiendomsskatt fra annen eiendom med 12,8 mill. kr i 2018.

Det er budsjettert med andre overføringer fra staten på 18,5 mill. kr. Av dette utgjør integreringstilskuddet 17,0 mill. kr i 2018, en økning på 1,0 mill. kr fra budsjett 2017¹².

Det er budsjettert med renteinntekter på 3,2 mill. kr, herav 1,2 mill. kr i rente på ansvarlig lån til Valdres Energi AS. Det er budsjettert ut fra samme forutsetninger med hensyn til markedsrente som for renteutgiftene (se avsnitt 2.7 på s. 22). Det er usikkerhet knyttet til utviklingen i rentebærende saldo, det er tatt hensyn til at reduksjonen i disposisjonsfond gir lavere saldo framover. Det er budsjettert med utbytte fra Valdres Energi AS i samsvar med kommunestyrets vedtak av eierstrategi for selskapet¹³.

Lønnskostnader

Fastlønn er budsjettert på grunnlag av hjemler og faktisk årslønn i disse pr. 01.01.2018 (etter sentrale og lokale lønnsforhandlinger 2017). Dette gir en høy presisjon på fastlønsbudsjettet.

Årslønnsveksten er basert på SSB sin prognose på 3,0 % fra 2016 til 2017 og et overheng på 1,6 %. Det er ikke lagt inn noen margin på lønnsveksten (tidligere år har denne vært satt til 0,5 %), dette gjør budsjettet mer sårbart for høyere lønnskostnader enn forutsatt. Når resultatet av de ulike lønnsoppgjør er kjent, overføres avsetninger til hvert virksomhetsområde. Dette gir virksomhetene mest mulig korrekt lønnsbudsjett.

Det er ikke budsjettert med utgifter til sykevikarer. Slike utgifter må dekkes med inntekter i form av refusjoner og mindreforbruk ved vakanser. På kommunenivå gir dette en realistisk balanse.

For å kompensere for usikkerhet i lønnsbudsjettet er fastlønsbudsjettet også for 2018 noe forsiktig, i den forstand at det ikke er gjort nedtrekk for vakanser i forbindelse med nyrekruttering, ulønna permisjoner og lignende.

Pensjonskostnadene er budsjettert i samsvar med prognoser fra KLP og SPK¹⁴. Pensjon er budsjettert brutto, med totale utbetalinger til KLP og SPK og inntektsføring av premieavvik. I samsvar med prognose fra KLP og SPK er det budsjettert med premieinnbetaling på 57,4 mill. kr, at årets premieavvik i 2018 blir 18,7 mill. kr og sum amortisert premieavvik på 6,9 mill. kr. Det er videre budsjettert med at premieavviket er satt av til særskilt disposisjonsfond premieavvik. Avsetningen er årets premieavvik redusert med tidligere års amortisert premieavvik og utgjør følgelig 11,8 mill. kr.

¹² Inntektene knyttet til bosetting av flyktninger er basert på at kommunen bosetter 10 flyktninger i 2018.

¹³ KS-058/14 19.06.2014. I avsnitt 3 i eierstrategien heter det: «Eigarane forventar at avkastninga på eigenkapitalen skal vera 6 % (basert på marknadsrenta i mai 2014). Eigarane forventar vidare at halvparten av avkastninga etter skatt blir utbetalt som utbytte. Utbytte skal minimum vera kr 1.000.000,- pr år til kvar av eigarane basert på indeks i 2010.»

¹⁴ Statens pensjonskasse

Reserverte tilleggsbevilgninger

Det er satt av 14,5 mill. kr på reserverte tilleggsbevilgninger. Noe av dette er forventede kostnader som ikke er budsjettet i virksomhetene. Resten er avsetninger på områder der det er så vidt stor usikkerhet at en har valgt å gjøre avsetninger, i tilfelle forutsetninger for budsjettet ikke skulle slå til. Dersom forutsetningene som ligger til grunn for budsjettet skulle slå til, vil disse egentlige reservene ikke være brukt og bidra til et bedre resultat enn budsjettet.

Forventede kostnader

Det er samlet avsatt 12,6 mill. kr til forventede kostnader.

Det er satt av 5,8 mill. kr til lønnsvekst i 2017¹⁵.

Det er satt av 2,0 mill. kr til midlertidige kostnader ved drift av NAUS i Røn i 2018. Det er satt av 2,9 mill. kr som er en andel av kommunens kostnader til IKT Valdres. Det er satt av 1,5 mill. kr til tiltak overfor en særlig brukergruppe i Familiens hus. Videre er det satt av 0,15 mill. kr til tiltak etter vernerunder og 0,1 mill. kr til kjøp av ledelsesverktøy.

Reserver for ikke forventede kostnader

Den delen av bevilgningen som er egentlige reserver, satt av for å dekke kostnader som blir større enn budsjettet, utgjør 1,8 mill. kr og er begrunnet i forholdene omtalt nedenfor.

En andel av kommunens tilskudd til private barnehager, 0,5 mill. kr, er avsatt her. Det er usikkerhet knyttet til tilskuddet til private barnehager, størrelsen på tilskuddet avhenger av barnetallet både i de kommunale og den private barnehagen.

Strømprisen varierer og dette gir usikkerhet i kostnadene til både strøm og biovarme, det er satt av en reserve på 0,8 mill. kr knyttet til dette.

Endelig er det satt av en budsjettreserve til uforutsette hendelser, på 0,5 mill. kr. Virksomhetsområdenes budsjettammer er så stramme at det for de fleste virksomheter er vanskelig å håndtere uforutsette utgifter. Når kommunen har en stram økonomi, bør uforutsette utgifter av en viss størrelsesorden håndteres ved en sentral avsetning fremfor at hver virksomhet skal ha rom for denne typen utgifter. Grunnet de stramme økonomiske rammene er denne reserven likevel redusert fra 0,8 til 0,5 mill. kr.

Det er ikke gjort noen avsetning for å dekke usikkerhet knyttet til pensjonsutgiftene. Erfaringsmessig er det store avvik mellom KLP sine prognoser for budsjettåret og faktiske utgifter. Dette tilsier en slik avsetning. De senere år har avvikene systematisk gitt lavere premieinnbetaling enn KLP sin prognose. Dette, sammen med at KLP selv oppgir at de budsjetterer konservativt, gjør at det for 2018 ikke er gjort noen slik avsetning.

¹⁵ Inklusive økning i faste tillegg, pensjon og arbeidsgiveravgift. Lønnsvekst i interkommunale samarbeid er budsjettet på de respektive ansvarene og utgjør i sum 0,95 mill. kr.

2.4 Organisasjonsutvikling – tilpasning av drifta til de økonomiske rammene

Økonomiplanen viser et vesentlig underskudd i drifta, det brukes 55 mill. kr av disposisjonsfondet for å dekke dette underskuddet. Også økonomiplanen 2017 – 2020 viste et underskudd med bruk av nær 32 mill. kr av disposisjonsfondet.

Økonomiplanen viser en positiv utvikling i planperioden, netto driftsresultat blir svakt positivt og bruk av disposisjonsfond reduseres. Dette skyldes at det er innarbeidet vesentlige omstillinger i planperioden, særlig i årene 2020 og 2021.

Kommunen har behov for å gjøre relativt store omlegginger i tjenesteytingen for å få en bærekraftig økonomi. Dette er omstillinger som er så vidt omfattende at det å både utrede og gjennomføre nødvendige organisatoriske prosesser, vanskelig lar seg gjennomføre i en økonomiplanprosess.

Rådmannen vil derfor sette i gang en organisasjonsutviklingsprosess (OU-prosess). Den vil ta utgangspunkt i en ny visjon for kommunen. Den vil videre ta utgangspunkt i den retningen som er lagt for økonomiplanen, forebygging og digital transformasjon. OU-prosessen vil ha som et mål at kommunen skal få en bærekraftig økonomi. Rådmannen mener kommunen bør ha ekstern bistand til dette arbeidet, primært til prosessledelse, men kanskje også til vurderinger av tjenesteytingen.

OU-prosessen vil vurdere tjenesteytingen og vår organisering på bred basis. Det er viktig at en slik prosess er helhetlig, evner å se kommunens aktivitet på tvers av fag og organisatoriske enheter og fanger opp forbedringer i alle deler av virksomheten. Samtidig skal innsatsen konsentreres om noen områder der rådmannen forventer at det er et særlig forbedringspotensiale:

- digital transformasjon
- velferdsteknologi
- områder der kommunen har høye kostnader sammenlignet med andre kommuner når vi tar hensyn til forskjeller i utgiftsbehov

Digital transformasjon av kommunale tjenester skal gi brukerne bedre tjenester, frigjøre arbeidstid til oppgaver der det er nødvendig å bruke menneskelige ressurser og det skal øke produktiviteten i tjenesteytingen¹⁶. OU-prosessen skal peke ut områder der kommunen skal sette i gang et slikt utviklingsarbeid og utrede effekter.

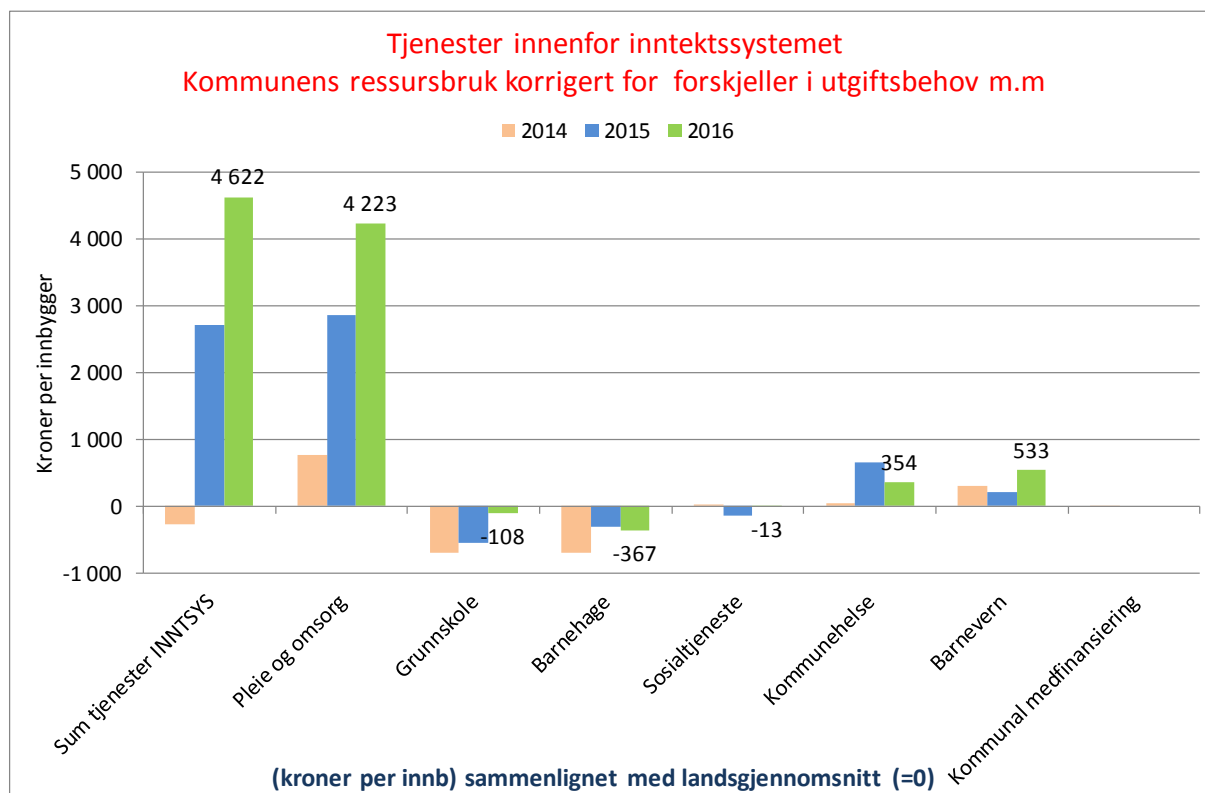
Bruk av velferdsteknologi kan gi mennesker bedre mulighet til å mestre eget liv og helse, og bidra til at flere kan bo lenger i eget hjem tross nedsatt funksjonsevne. Teknologien skal ikke erstatte menneskelig omsorg og nærhet, men kan frigjøre ressurser i omsorgstjenestene til direkte brukerrettet arbeid. Bruk av teknologien skal ta utgangspunkt i innbyggerens behov¹⁷. Regjeringen har derfor satt i gang et nasjonalt program for utvikling og innføring av velferdsteknologi i de kommunale helse- og velferdstjenestene. I Valdres er det utarbeidet en egen strategisk plan for

¹⁶ Jfr. Meld. St. 27 (2015 – 2016) Digital agenda for Norge. IKT for en enklere hverdag og økt produktivitet.

¹⁷ Jfr. Meld. St. 29 Morgendagens omsorg.

velferdsteknologi¹⁸. OU-prosessen vil se på hvordan bruk av velferdsteknologi også kan bidra til at kommunens utgifter samsvarer bedre med det en finner i kommunene for øvrig.

Når kommunen skal oppnå en mer bærekraftig økonomi, er det naturlig å ha et særlig fokus på områder der våre kostnader er høye. KS har utarbeidet en modell der vi kan sammenligne våre kostnader både mot gjennomsnittet av landets kommuner og med enkeltkommuner, og der sammenligningen tar hensyn til at utgiftsbehovet er ulikt i ulike kommuner. Denne modellen viser at vi har høye utgifter i pleie og omsorg, kommunehelse og barnevern. På denne bakgrunn vil en i OU-prosessen ha et særlig fokus på områder der kommunens utgifter er høye.

Figur 2.4: Utgifter per innbygger, avvik fra gjennomsnittet av alle kommuner når det er tatt hensyn til forskjeller i utgiftsbehov, 2014 – 2016. Kroner per innbygger. Kilde: KS og KOSTRA.

Rådmannen vil legge fram en egen sak som gir de overordnede, politiske føringene for prosjektet.

Effekter av OU-prosessen som alt er innarbeidet

Arbeidet med OU-prosessen må resultere i endringer som bedrer balansen med i størrelsesorden 14 mill. kr årlig. I denne økonomiplanen er det innarbeidet noen forventede resultater av dette arbeidet. Disse endringene utgjør i sum i hele 4-årsperioden 14,5 mill. kr og ligger i hovedsak i 2020 og 2021. Disse er i hovedsak knyttet til digitalisering av forvaltning og stabsfunksjoner, til bruk av velferdsteknologi og til tilpasninger i pleie- og omsorgstjenestene.

¹⁸ Velferdsteknologi i valdresregionen. Strategiplan for 2018 – 2020.

2.5 Investeringer

Nord-Aurdal kommune er inne i en periode med store investeringer. Dette skyldes til dels et etterlep i vedlikehold bygd opp over tid. Økonomiplanen inneholder et ekspansivt investeringsprogram. Investeringsplanen er på 7 år, 2018 – 2024. De største prosjektene er:

- Nord-Aurdal ungdomsskole og Valdreshallen og svømmehall.
- Omsorgsboliger for demente i Aurdal.
- Ny hovedvannforsyning og høydebasseng Fagernes – Leira.
- Renovering av vann og avløp og klimatilpassing av overvannsnett.
- Opprustning av veg.

Tabell 2.8 viser de investeringene som er innarbeidet i økonomiplanen 2018 – 2021 samt i sjuårsperioden.

Tabell 2.8 Investeringsprosjekt i økonomiplanperioden og i sjuårsperioden. Brutto utgifter (1 000 kr).

Prosjekt	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Total
NAUS, nybygg	120 200							120 200
Valdreshallen, rehabilitering	41 000							41 000
Vannforsyning og høydebasseng Fagernes - Leira	16 946							16 946
Institusjonsplasser demente i Aurdal	2 500	50 000	27 500					80 000
Institusjonsplasser demente i Aurdal, inventar			7 500					7 500
Velferdsteknologi		500	500	500				1 500
Vann og avløp, rammebevilgning	2 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	8 000
Overvann – tilpasning til klimaendring	2 000	2 000	1 000	1 000	0	0	0	6 000
Opprusting av veier, rammebevilgning	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	1 500	1 500	15 500
Digitalisering av eiendomsarkiv	700	1 000						1 700
Oppmåling, totalstasjon og målebok	570							570
Feiemaskin			1 500					1 500
KLP, egenkapitaltilskudd	1 937	1 937	1 937	1 937	1 937	1 937	1 937	13 559
Sum	190 353	58 937	43 437	6 937	5 437	4 437	4 437	313 975

Rammen for investeringsprosjektene er både at de må gjennomføres innenfor bevilgningen det enkelte år og at de må gjennomføres innenfor det enkelte prosjekts kostnadsramme.

Alle investeringsprosjekter med bevilgning i 2018, med unntak av innbetaling av egenkapitalinnskudd i KLP, er beskrevet i Vedlegg I: Investeringsprosjekter på side 77.

Bevilgningen i 2018 til ny ungdomsskole (NAUS), rehabilitering av Valdreshallen og vannforsyning Fagernes – Leira er økt i forhold til det som lå i forrige økonomiplan. Dette innebærer ikke noen økning av de samlede kostnadene i disse prosjektene, men en forskyving av utgifter fra 2017 til 2018.

Investeringsprosjektet nybygg ungdomsskole, slik det er vedtatt av kommunestyret, inkluderer ikke opprusting av uteområdet på skolen med tanke på at dette skal stimulere til fysisk aktivitet hos elevene. Nytt uteområde er et høyt prioritert tiltak i forslag til kommunedelplan for barnehage og

skole. Anbudene peker i retning av at byggingen kan gjennomføres til en lavere kostnad enn det som er bevilget. Prosjektet utvides derfor til også å inkludere uteanlegget, innenfor en ramme for dette på 2,0 mill. kr som kommunens andel av kostnaden¹⁹ og innenfor den samlede rammen for investeringsprosjektet på 145,2 mill. kr.

Innføring av velferdsteknologi er et viktig virkemiddel for å bedre kvaliteten på helse- og omsorgstjenester, for å frigjøre ansatte til direkte brukerrettet arbeid og for å bringe våre kostnader nærmere et gjennomsnittlig nivå. Dette vil kreve investeringer. Det er imidlertid ikke ferdig utredet hvilke løsninger kommunen skal ta i bruk og følgelig heller ikke hva investeringskostnadene blir. Dette vil en komme tilbake til i årsbudsjettet for 2019. Kostnaden på 0,5 mill. kr i hvert av årene 2019 til 2021 er mer å betrakte som en illustrasjon.

Skisseprosjekt for omsorgsboliger i Aurdal gjennomføres i 2018, dette prosjektet er følgelig ikke kostnadsregnet og beløpene på dette prosjektet er grove anslag. Det samme gjelder beløpet til inventar.

Investeringsprosjektene i 2018 kan gjennomføres basert på kommunestyrets vedtak av årsbudsjettet og innenfor de rammene som ligger i økonomiplanen.

Kommunens kostnader øker sterkt i økonomiplanperioden. En av grunnene til dette er et stort investeringsomfang og økende kapitalkostnader. De løpende bevilgningene til investeringer i vann og avløp redusert vesentlig fra og med 2019, dels for å redusere kapitalkostnadene, men også sett i lys av at kommunen har gjort store utskiftninger gjennom mange år.

Finansiering av investeringene

Investeringene er finansiert slik Tabell 2.9 viser.

Tabell 2.9 Finansiering av investeringene i økonomiplanperioden, 1 000 kr.

	2018	2019	2020	2021	Totalt
Finansieringsbehov	190 353	58 437	43 437	6 937	299 664
Egenkapital:					
Inntekt, salg eiendom	0	0	0	0	0
Refundert mva (investeringer)	33 494	10 700	7 800	500	52 494
Prosjektavhengige inntekter (tilskudd)	0	0	41 520	0	41 520
Avsatt på ubundet investeringsfond	0	0	-5 883	0	-5 883
Egenkapital, bruk av investeringsfond	7 068	0	0	5 883	12 951
Egenkapital fra drift (disposisjonsfond)	0	0	0	0	0
Sum bruk av egenkapital	40 562	10 700	43 437	6 383	101 082
Bruk av lån	149 791	47 737	0	554	198 582
- Ubrukte lånemidler					
Låneopptak	149 791	48 237	0	554	198 582
Sum finansiering	190 353	58 937	43 437	6 937	299 664

¹⁹ Denne rammen er mer spesifikt beskrevet i Vedlegg I Investeringer. Forutsatt 50 % tilskudd for nyskapende aktivitetsarenaer og noe private tilskudd muliggjør dette bygging av et anlegg med en brutto kostnad inkl. mva på i størrelsesorden 4,5 mill. kr.

Det er ikke budsjettet med bruk av egenkapital fra disposisjonsfondet i noen av årene i økonomiplanperioden.

2.6 Lånegjeld

Økonomiplanen gir slik utvikling i kommunens lånegjeld som Tabell 2.10 viser.

Tabell 2.10 Utvikling i lånegjeld i økonomiplanperioden, 1 000 kr.

	2018	2019	2020	2021
Lånegjeld 1. jan	378 854	505 360	527 882	502 167
- avdrag	23 262	25 642	25 441	27 248
+ nye lån	149 791	48 237	0	554
Lånegjeld 31. des	505 383	527 955	502 441	475 473

Kommunestyret har vedtatt et mål for maksimal lånegjeld. Dette er et virkemiddel for å holde investeringsomfanget på et nivå som ikke gir for stramme rammer for driftsutgifter til tjenesteytinga. Investeringsplanen gir en lånegjeld som overstiger det vedtatte taket, både i økonomiplanperioden og i 7-årsperioden. Figur 2.3 på side 11 viser utviklinga i lånegjeld holdt opp mot målet om at lånegjelden ikke skal overstige 70 % av brutto driftsinntekter.

Kommunens egen lånegjeld utgjør 81 % av sum budsjetterte driftsutgifter for 2018. Egen lånegjeld overstiger det vedtatte taket også i 2019 for deretter å ligge under dette.

Den korrigerte lånegjelda ligger over lånetaket i hele sjuårsperioden med unntak av utgangen av 2024. Avviket er om lag 129 mill. kr i 2018. Det ligger i kommunestyrets vedtak en mulighet til å korrigere lånegjelda for lån på selvkostområdene.

Grafen viser en redusert lånebelastning mot slutten av 7-årsperioden. Dette er et utslag av at de største investeringene (NAUS, Valdreshallen og omsorgsboliger) er lagt inn i første del av perioden. Videre vil en investeringsplan for 7 år undervurdere investeringsbehovet mot slutten av planperioden. Dette gir derfor et noe optimistisk bilde av den langsiktige utviklingen.

2.7 Finansielle utgifter

Norges Banks prognose for utvikling av styringsrenta²⁰ og for margin mellom styringsrente og NIBOR er lagt til grunn for budsjettering av renteinntekter og -utgifter. På innlån er det lagt en margin mellom 3 måneder NIBOR og lånerente på 0,60 prosentpoeng i samsvar med kommunens lån p.t. Norges Banks prognose går fram til og med 2020, for 2021 er det derfor brukt markedsrenten. Tabell 2.11 viser den lånerenten som er benyttet.

Tabell 2.11 Forventet lånerente på ordinære kommunale lån i økonomiplanperioden

	2018	2019	2020	2021
Lånerente	1,45 %	1,65 %	2,15 %	2,28 %

Kommunen har de siste 5 årene budsjettet med større avdrag enn lovens minstekrav, i samsvar med prinsipp nedfelt i økonomiplanen for 2011 – 2014. Dette gir et større økonomisk handlingsrom på

²⁰ Pengepolitisk rapport.

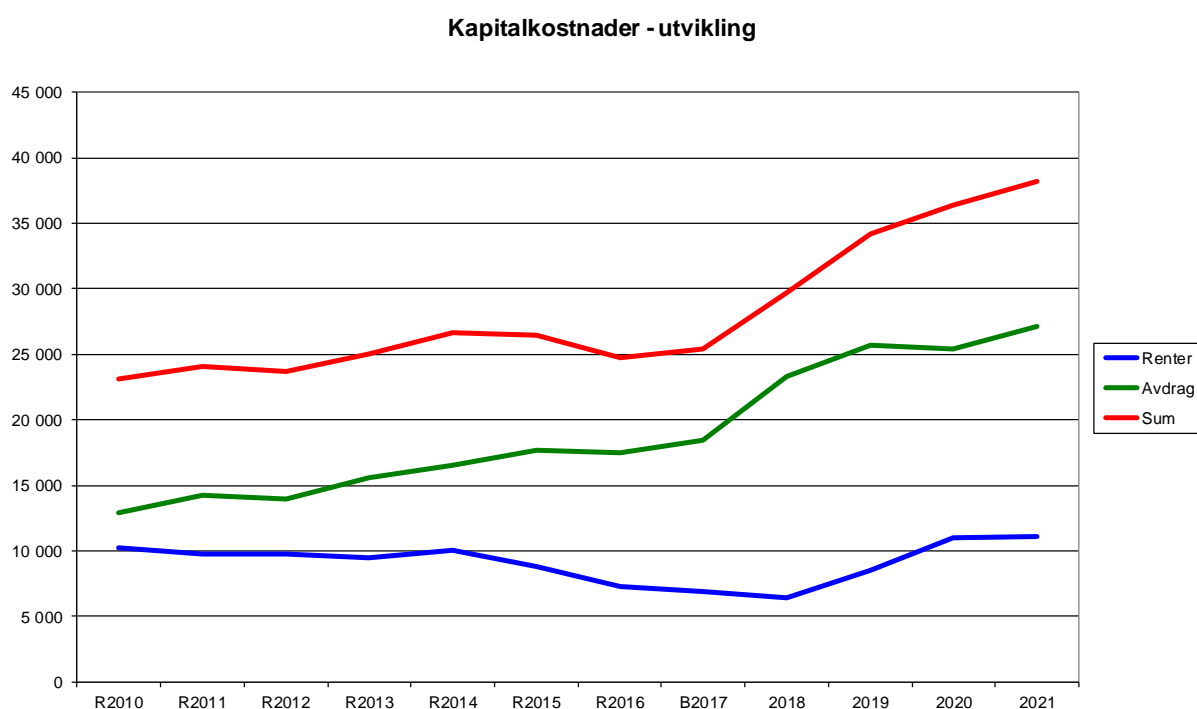
sikt. I denne økonomiplanen er avdragene redusert, likevel ikke mer enn at avdragene er forventet å være over lovens minstekrav²¹.

Kapitalkostnadene i økonomiplanperioden er som følger:

Tabell 2.12 Utvikling i kapitalkostnader, 1 000 kr. Regnskap 2015, budsjett 2016 og økonomiplanperioden.

	R2015	R2016	B2017	2018	2019	2020	2021
Renter	8 811	7 256	6 931	6 434	8 572	10 996	10 986
Avdrag	17 669	17 487	18 470	23 262	25 642	25 441	27 248
Sum	26 480	24 743	25 401	29 696	34 214	36 437	38 234

Figur 2.5 viser utviklingen i kapitalkostnader fra regnskap 2010 – 2015, budsjett 2016 og i planperioden.

Figur 2.5 Utvikling i kapitalkostnader fra regnskap 2010 og ut økonomiplanperioden, 1 000 kr.

2.8 Fond – avsetning og bruk

Tabell 2.13 viser utviklingen i det ordinære disposisjonsfondet i økonomiplanperioden.

Tabell 2.13 Ordinært disposisjonsfond, saldo, avsetning og bruk i økonomiplanperioden, 1 000 kr.

	2018	2019	2020	2021
Fond pr 1. januar	89 192	68 769	49 570	39 876
Avsetning til disp.fond	0	0	0	0
Finansiering av investeringer	0	0	0	0
Bruk av disp.fond i drift	-20 423	-19 199	-9 694	-6 108
Fond pr 31. desember	68 769	49 570	39 876	33 768

Det er budsjettet med en avsetning til disposisjonsfond premieavvik på 11,8 mill. kr i 2018, basert på prognose fra KLP og SPK. Denne avsetningen er videreført i planperioden²².

²¹ Minste lovlig avdrag for 2018 beregnes først i 2018 basert på regnskapstall for 2017.

2.9 Finansforvaltning

Finansforvaltningen skjer i samsvar med reglementet²³. Økonomiplanen bygger på at finansaktiva er plassert i form av innskudd i bank. Den bygger videre på at lån er ordinære banklån med flytende rente, ett sertifikatlån på 88 mill. kr med løpetid 6 mnd. og ett fastrentelån på 20 mill. kr. Kommunen har tidligere hatt rentebytteavtaler, det er lagt til grunn at det ikke inngås nye.

Liten rentebinding er forventet over tid å gi lavere rentekostnader, men større usikkerhet. En moderat del av kommunens lån er renteeksponert²⁴. Videre har kommunen relativt store bankinnskudd der høyere markedsrente gir høyere renteinntekter. En slik tilpasning vurderes derfor å være fornuftig.

2.10 Oppsummering

Kommunen står overfor en stor utfordring i å tilpasse driftsutgiftene til inntektene. Utfordringen har vært godt kjent i flere år og ble særlig tydelig i økonomiplanen for 2017 – 2020. Denne økonomiplanen har et samlet underskudd i drifta i løpet av fireårsperioden på nær 32 mill. kr.

Utfordringen er ytterligere forsterket i denne økonomiplanen. Underskuddet er økt til over 55 mill. kr i sum i fireårsperioden 2018 – 2021.

Kommunens økonomi er ikke bærekraftig.

Netto driftsresultat er svakt i hele planperioden og sågar negativt i 2018 og -19. Disposisjonsfondet reduseres fra å være nær 106 mill. kr i 2017 til om lag 34 mill. kr ved utløpet av 2021. Kapitalkostnadene øker fra et nivå på om lag 25 mill. kr de siste åra til 38 mill. kr i 2021. Lånebelastningen overstiger kommunestyrets mål.

Årsakene til den negative utviklingen er mange. Endringer i inntektssystemet favoriserer ikke Nord-Aurdal kommune, det er mindre gunstig å være en liten kommune og ugunstig å ikke være i en prosess med sammenslåing av kommuner. Kommunen har i relativt mange år gjort store investeringer. En av de viktigste årsakene er likevel at kommunen har høye utgifter til helse- og omsorgstjenester, også når vi tar hensyn til utgiftsbehovet i vår kommune. Det har vært en sterk vekst i antall årsverk, bare i 2017 er økningen på 19 årsverk, av disse er en stor andel innen helse og omsorg.

Kommunen står overfor en stor snuoperasjon. Det er i denne økonomiplanen vist noen tiltak som skal bidra til denne endringen. Gjennom den planlagte OU-prosessen skal en utrede omlegginger i tjenesteytingen som gjør at kommunen oppnår balanse i driftsbudsjettet.

En slik omstilling er også nødvendig for å fristille midler til en forsterket satsing på forebygging og på barnehage og skole, i samsvar med samfunnsdelens prioritering av oppvekstkommunen Nord-Aurdal. Digital transformasjon vil være en nødvendig modernisering av måten kommunen yter tjenester til innbyggerne på og samtidig bidra til en høyst nødvendig effektivisering av tjenesteytingen.

²² Pensjonsleverandørene KLP og SPK oppgir ikke prognoser for premieavvik for årene 2019 – 2021.

²³ Reglement for finansforvaltning, vedtatt av kommunestyret 17.02.2011.

²⁴ Ved utløpet av 2016 utgjorde den renteeksponerte gjelda om lag 57 % av netto lånegjeld, jfr. Årsregnskap 2016, note 3.9 på side 28 – 29.

3 FOLKEHELSE

Folkehelseloven skal bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevne sosiale helseforskjeller. Et viktig ledd i dette arbeidet er at kommunen innarbeider folkehelse i sine planer.

Folkehelseloven

Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Loven skal bl.a. sikre at kommunene setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid. Kommunen skal etter § 6 fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet i kommuneplaner, herunder økonomiplanen.

Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer (folkehelseoversikt)

Kommunen skal jf. Folkehelseloven ha en skriftlig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Oversikten skal identifisere kommunens folkehelseutfordringer og ressurser, og skal gi en faglig vurdering av årsaksforhold og konsekvenser. Dokumentet skal foreligge ved oppstart av arbeidet med planstrategien og danne grunnlag for et langsiktig folkehelsearbeid på tvers av virksomheter. Nord-Aurdal kommune utarbeidet en folkehelseoversikt for første gang i 2013. Denne gjennomgikk en full revisjon høsten 2015, og ble vedtatt i kommunestyret november 2015. Hvert år utgir Folkehelseinstituttet en folkehelseprofil, som gir et oversiktsbilde over folkehelseutfordringer for hver kommune. I 2017 ble følgende utfordringer/risikofaktorer trukket fram i Nord-Aurdal sin profil:

- antall lavinntektshusholdninger med barn,
- antall barn av enslige forsørgere, antall uføretrygdete 18-44 år,
- antall ungdom som er misfornøyd med lokalmiljøet,
- antall ungdom som har vært beruset,
- antall innbyggere med lav utdanning,
- overvekt blant unge,
- røyking hos kvinner,
- forventet levealder kvinner,
- forekomst av psykiske lidelser og forekomst av muskel og skjelettlidelser.

Folkehelseprofilen er et lite supplement til en mer helhetlig folkehelseoversikt som kommunene utarbeider.

Nord-Aurdal kommune er en naturskjønn kommune, og en levekårsundersøkelse fra 2014 viste at et av de viktigste bomotivene folk har i kommunen, er naturen. Dette er også kanskje den viktigste folkehelseressursen kommunen har, og tiltak for å fremme bruken av naturen bør prioriteres. Nord-Aurdal kommune har mange lavinntektsfamilier, har mange med psykiske lidelser, og har et problem med overvekt i befolkningen. Tiltak for å få flere til å bruke naturen til trim, rekreasjon og som en sosial arena, kan imøtekomme noen av disse utfordringer. Noe av det viktigste er at slike tiltak er gratis, og kan dermed være med på å møte utfordringer med sosiale helseforskjeller. De siste årene har friluftsliv vært et satsingsområde innen folkehelsearbeidet i kommunen der skilting, klopping og turkonkurransen har vært sentrale tiltak. Nå som mange turstier er godt tilrettelagt, er et viktig fokus framover å få flest mulig til å bruke turstiene regelmessig; barnefamilier, eldre, bosatte flykninger,

barnehage/skole mm. Vedlikehold av tilrettelagte turstier blir også et viktig tiltak i de kommende årene. I anledning «friluftslivets år 2015» vedtok Nord-Aurdal kommune å være en «friluftslivets år kommune», som innebærer at kommunen skal satse på tiltak innen friluftsliv.

Satsinger på folkehelse

Et overordnet mål i denne økonomiplanen er å styrke kommunens arbeid med forebygging. Folkehelsearbeidet er en sentral del av arbeidet med forebygging.

Seks viktige satsninger innen folkehelse i økonomiplanperioden er:

- organiseringen av folkehelsearbeidet internt i kommunen,
- satsing på tiltak mot barnefattigdom,
- kommunedelplanen for kultur, idrett og friluftsliv (KIF),
- implementering av folkehelseoversikten inn i kommunale planer,
- satsingen på å få folk i arbeid og
- satsingen på kommunalt arbeid med rus og psykisk helse.

Organisatorisk er ansvaret for folkehelse plassert i rådmannskontoret. Folkehelsekoordinatoren er en del av rådmannskontoret og blir involvert i arbeidet med planstrategi, økonomiplan, tematiske kommunedelplaner og arealplaner. Gjennom dette får vi gode forutsetninger for å ivareta folkehelseperspektivet i alle planer og i kommunens strategiske ledelse.

I økonomiplanen er det funnet plass til gjennomføring av de tiltakene i kommunedelplanen (KIF) som er relatert til folkehelse. Det gjelder sommervandring, samarbeidet med frivillig sektor og tilskudd til preparering av skiløyper. Videre er det innarbeidet en bevilgning til tiltak i henhold til tiltaksplan mot barnefattigdom; Opplevelseskortet, «Gode ferieminner for alle» og Folkekortet (Valdres storhall). Mye av den nasjonale folkehelseinnsatsen baserer seg på ulike tilskuddsordninger til lokale prosjekt som kommunene kan søke på. Barnefattigdomsprosjekt, aktivitet for bosatte flykninger, folkehelseblogg og aktivitetsmidler til både barn og eldre er eksempler på prosjekt som kommunen har fått støtte til å gjennomføre.

Folkehelseoversikten ble revidert høsten 2015. Den var et viktig grunnlag for ny planstrategi som ble vedtatt i april 2016. Oversikten vil også være grunnlag for nye og reviderte kommunedelplaner.

Arbeid er en viktig folkehelsefaktor og kommunens arbeid gjennom NAV Valdes for å få folk i aktivitet og arbeid er derfor en viktig del av folkehelsearbeidet.

Kommunene gjennomfører i økonomiplanperioden en vesentlig satsing på kommunalt rusarbeid gjennom NAV Valdres (se omtalen av NAV Valdres i kapittel 14 s. 61). Dette er også en viktig folkehelsesatsing. Folkehelsemeldingen (2014-2015) peker på at psykisk helse skal integreres som en likeverdig del av folkehelsearbeidet, der fokus på åpenhet, normalisering og mestring blir trukket fram som viktige stikkord.

Ensomhet er en vesentlig folkehelseutfordring. Det er etablert et samarbeid mellom Frivilligsentralen, Familiens hus med kommunepsykologen og folkehelsekoordinator for å arbeide med ensomhet blant eldre menn. Gruppen tar sikte på å etablere et tilbud om en møteplass for menn i 2018. Videre har frisklivssentralen møteplasser som motvirker ensomhet i andre grupper av befolkningen, som fellestreninger, barselgrupper og fallforebyggende grupper.

Bruk av kommunens tid i Valdres storhall

Kommunen støtter Valdres storhall med et årlig tilskudd til driften. Som en motytelse til dette, disponerer kommunen hallen i et antall timer. Denne tiden skal kommunen primært bruke til folkehelse tiltak rettet mot grupper som ellers er vanskelige å få i fysisk aktivitet.

For 2018 er planen at kommunens tid i storhallen primært blir brukt til folkehelsearbeid. Den vil bli brukt i samsvar med Tiltaksplan mot barnefattigdom (bl.a. opplevelseskortet) og i integreringsarbeidet (i prosjektet Integrering, helse og livsstil som kommunen har fått tilskudd til). Som følge av at Valdreshallen er stengt grunnet rehabilitering, vil kommunen støtte barnehåndballen med noe tid i storhallen som en kompensasjon. Dersom det blir ledig tid til overs ut over dette, vil kommunen tildele tid til idrettslag eller andre foreninger som har tiltak som retter seg mot særlig prioriterte grupper (integrering basert på etnisitet eller funksjonsnedsettelse, diagnosegrupper, inaktive, barn i lavinntektsfamilier mm).

Samarbeid om bedre folkehelse

Kommunen ønsker i planperioden å øke satsingen på samarbeid innen folkehelsearbeidet. Folkehelseloven har som mål at samfunnsutviklingen skal gi god folkehelse, at kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre virksomheter og at kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor. Kommunen som institusjon må i større grad ta inn over seg det faktum at kommunen har begrenset påvirkningskraft på komplekse problemstillinger i samfunnet, og at sosial kapital blir en verdi man alltid bør ta hensyn til i økonomiske prioriteringer og utforming av kommunale tiltak og tjenester. Det er derfor behov for å øke fokuset på samhandling og nettverksbygging, og det vil være et mål for kommunen å mobilisere resten av lokalsamfunnet, herunder næringsliv, frivillig organisasjoner, kommersielle aktører etc. Gjennom økt engasjement, dugnadsinnsats, stolthet av egen kommune og fellesskapsfølelse kan en dra bedre nytte av de kreftene som ligger i lokalbefolkningen. Et godt samarbeid med frivilligheten gir mange gode synergieffekter, og gjør kommunen bedre i stand til å løse flere oppgaver på en god måte. En satsing på utvikling av frivilligsentralen som en arena for koordinering av frivillig arbeid og som en god møteplass for en bredere brukergruppe, vil være en sentral faktor i dette arbeidet.

Foto: Anne-Berit Gunderhuset

4 ORGANISASJON

4.1 Organisasjonsutvikling

Antall årsverk i Nord-Aurdal kommune vil fortsatt øke fra 2017 til 2018. Økningen i 2018 er på 9,0 årsverk mens økningen fra utløpet av 2016 til utløpet av 2018 er i overkant av 28 årsverk. Tabell 4.1 viser utvikling i antall årsverk.

Tabell 4.1 Utvikling i antall årsverk i hver virksomhet og i sum for kommunen, i 2016, 2017 og 2018.

Virksomhet	Årsverk 31.12.16	Endring Budsj.beh -17	Endring ila 2017	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Endring 2018
Rådmannen	38,90	-0,90	0,60	38,60	38,90	0,30
Barnehagene	65,05	4,50	0,00	69,55	72,55	3,00
Barneskolen	52,74	0,00	0,00	52,74	53,14	0,40
NAUS	29,14	0,00	0,00	29,14	29,64	0,50
Nord-Aurdal læringscenter	10,00	0,75	0,00	10,75	7,15	-3,60
VLMS	26,50	3,10	0,10	29,70	30,70	1,00
Omsorg og rehab.	114,01	0,00	2,80	116,81	118,01	1,20
Tilrettelagte tjenester	73,85	-0,10	7,40	81,15	84,15	3,00
Familiens Hus	32,48	1,00	0,00	33,48	35,98	2,50
NAV Valdres	17,80	0,00	0,00	17,80	17,80	0,00
Kultur og Service	22,26	0,00	0,00	22,26	21,61	-0,65
Teknisk og næring	65,52	-0,75	0,62	65,39	66,74	1,35
Totalt NAK	548,25	7,60	11,52	567,37	576,37	9,00

Virksomhet rådmannen øker med 0,3 årsverk i form av hjelpepersonell ved Fagernes legesenter.

Barnehagene har en økning på 3 årsverk som følge av opprettelse av en ny avdeling. Skolene får tilført til sammen 0,9 årsverk.

Tilrettelagte tjenester øker netto med 3 årsverk. Det flyttes renholdsoppgaver fra denne virksomheten til Teknisk og næring, oppgaver som fram til nå har beslaglagt 2 årsverk. Når en korrigerer for denne flyttingen av oppgaver, er økningen i årsverksinnsats i Tilrettelagte tjenester på 5 årsverk.

Omsorg og rehabilitering øker netto med 1,2 årsverk. Også her flyttes det renholdsoppgaver til Teknisk og næring, oppgaver som fram til nå har beslaglagt 1,2 årsverk. Når en korrigerer for denne flyttingen av oppgaver er økningen i årsverksinnsats i Omsorg og rehabilitering på 2,4 årsverk.

På VLMS øker intermedieæravdelingen med 1 årsverk avdelingssykepleier.

Familiens hus øker med totalt 2,5 årsverk, 1 årsverk innen barnevern og 1,5 årsverk innen helsesøstertjenesten.

Nord-Aurdal læringscenter vil i løpet av 2018 redusere med 3,6 årsverk. Bakgrunnen er bosetting av færre flyktninger, og at Øystre Slidre kommune har trukket seg fra samarbeidet slik at kommunen ikke lenger skal yte tjenester til flyktninger bosatt der. Når en ser oppgaver og bemanning sammen, er dette en styrking av tjenesten. Tjenesten hadde ved utgangen av 2015 kun 4,5 årsverk.

Kultur og service reduserer med 0,65 årsverk. I dette ligger en økning på 0,35 årsverk innen kultur og en reduksjon med 1 årsverk på service grunnet naturlig avgang.

Teknisk og næring overtar renholdsoppgaver fra to virksomheter innen pleie og omsorg (se ovenfor); disse virksomhetene har brukt 3,2 årsverk på disse oppgavene, Teknisk og næring tilføres 1,6 årsverk for å løse de samme oppgavene. Teknisk avgir en vaktmesterressurs på 0,25 årsverk til Kultur og service slik at de får etablert en stilling som lyd- og lystekniker knyttet til kulturhuset.

4.2 Jobbnærvær og inkludering

Nord-Aurdal kommune har fokus på forhold som kan bidra til økt jobbnærvær og inkludering. Forebygging, tilrettelegging og tett oppfølging av medarbeidere er høyt prioritert for å oppnå gode arbeidsvilkår og redusert sykefravær. HR, IA-rådgiver (NAV) samt bedriftshelsetjenesten er viktige samarbeidspartnere til lederne i nærværarbeid og sykefraværsoppfølging. Størst innsats rettes mot virksomheter der fraværet er høyest. Per 2017 er dette Barnehagene, Tilrettelagte tjenester samt Omsorg og rehabilitering.

Målet for kommunen samlet, er at sykefraværet i 2018 skal være under 7 %, som er samme måltall som for 2017. Tabellen viser måltall per virksomhet, basert på egenskaper, størrelse og erfaringstall.

Tabell 4.2 Mål for hva sykefraværet skal ligge under, for hver virksomhet og for kommunen samlet.

Virksomhet	Mål 2018	Mål 2017
Rådmann	3	3
Barnehager	10	10
Barneskole	6	7
Ungdomsskole	6	7
Nord-Aurdal læringscenter	5	-
VLMS	7	7
Omsorg og rehabilitering	8	8
Tilrettelagte tjenester	8	8
Familiens hus	7,5	7,5
NAV Valdres	6	6,7
Kultur & service	3,5	5
Teknisk og næring	5	5
TOTALT	7	7

4.3 Rekruttere og beholde medarbeidere

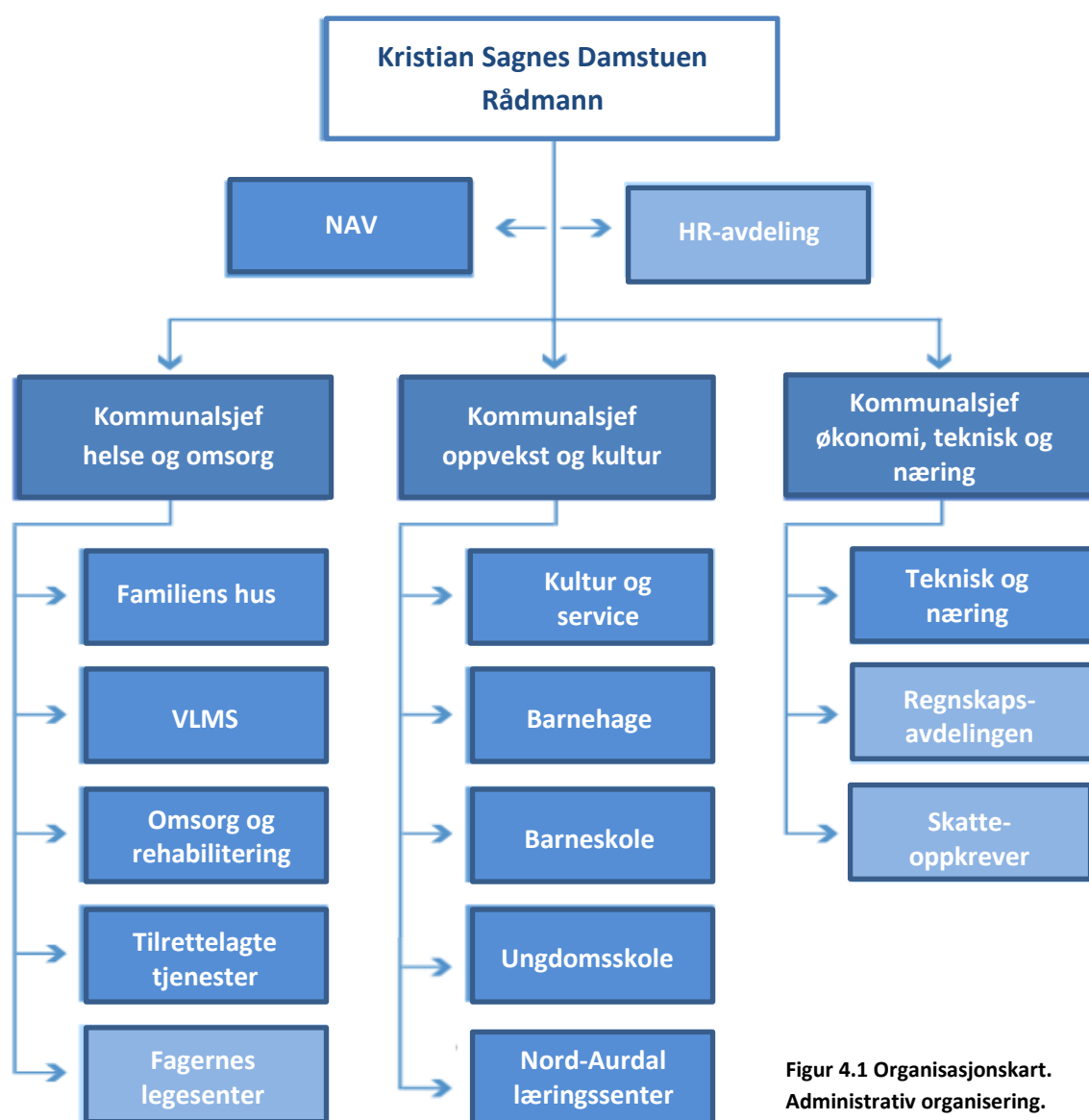
Rekrutteringsprosessene i Nord-Aurdal er under profesjonalisering. Det er tatt i bruk nye virkemidler, nettverk og sosiale medier i forbindelse med annonsering og kunngjøring av stillinger. Dette har vist god effekt knyttet til yrkesgrupper og stillinger det tidligere har vist seg krevende å rekruttere til. HR-avdelingen har økt kompetansen innen rekrutteringsfaget og det er utarbeidet nye rutiner for rekrutterings- og introduksjonsprosessene. Videre arbeid med dette fortsetter i 2018.

Konkurransedyktig lønn og gode arbeidsvilkår, herunder god struktur og tydelig ledelse, er avgjørende for å rekruttere og beholde medarbeidere. Ulike grep skal sikre at Nord-Aurdal er en attraktiv arbeidsplass for nye, så vel som for dagens medarbeidere og ledere.

Gode rutiner for opplæring av arbeidstakere og ledere er viktig for å fremme trivsel, mestring, effektivitet og resultater. Dette gjelder både ved oppstart og videre, for å sikre utvikling på person- og tjenestenivå. HR-avdelingen vil sammen med virksomhetene kvalitetssikre og videreutvikle innholdet og systematikken på opplæringsområdet generelt og lederopplæringen spesielt.

Nord-Aurdal kommune har en stor andel arbeidstakere over 60 år, hvilket krever gode strategier for å holde medarbeidere i jobb så lenge som mulig samt planlegge nødvendig kompetanseoverføring og nyrekruttering. Eldre arbeidstakere står i hovedsak i sine stillinger til fylte 65 år eller lengre. Kommunens seniortiltak videreføres. Det er ønskelig å evaluere og videreutvikle innholdet.

Nord-Aurdal kommune har nå 3 lærlinger i helsefagarbeiderfaget og 5 lærlinger innenfor barne- og ungdomsarbeiderfaget. Som institusjonskock har vi for tiden ingen lærlinger på grunn av liten respons ved utlysning. Fra 2018 vil vi kunne tilby 12 lærlingeplasser totalt, som er ihht kommunestyrets vedtak. Det blir 7 ledige plasser høsten 2018, da 3 av de nåværende lærlingene skal avlegge fagprøve.

Figur 4.1 Organisasjonskart. Administrativ organisering.

5 POLITISK OG ADMINISTRATIV LEDELSE

5.1 Politisk ledelse

Området politisk ledelse består av kostnadene til godtgjøring for ordfører og øvrige politikere, kostnadene til politiske møter, støtten til politiske partier, kostnader til valg og formannskapets disposisjonskonto. Budsjettet for politisk ledelse er en del av budsjettet til Kultur og service. Budsjettet er i 2018 på 3 623 000 kr. Det er satt av 150.000 kr. til formannskapets og ordførerens disposisjon.

5.2 Rådmannskontoret

Hovedmålet for rådmannskontoret er:

- ★ å være bindeleddet mellom politisk og administrativ side
- ★ å lede det strategiske utviklings- og planarbeidet i kommunen
- ★ å lede kommunens tjenesteapparat gjennom virksomhetslederne
- ★ å videreutvikle vertskommunerollen for regionale tjenester
- ★ å sikre folkehelseperspektivet i all planlegging og være pådriver i folkehelsearbeidet
- ★ å drive planlegging på kommunenivå som understøtter en ønsket utvikling i lokalsamfunnet og utvikling av kommunens tjenesteyting
- ★ å sørge for regnskapsføring som er à jour og holder høy kvalitet
- ★ å være pådriver og støttespiller for god økonomiforvaltning og god budsjett disiplin i hele organisasjonen
- ★ å drive effektiv innfordring
- ★ å drive skatteinnfordring med høy innbetalingsgrad, likebehandling og med et robust fagmiljø

I 2018 vil følgende områder ha hovedprioritet:

- OU-prosess for hele kommunen generelt og enkelte tjenester spesielt
- modernisering av tjenesteyting og forvaltning gjennom digitalisering, til nytte for innbyggerne – digital transformasjon
- videreutvikling av styringsdialogen mellom politisk og administrativ side
- bygging av Nord-Aurdal ungdomsskole og rehabilitering av Valdreshallen på grunnlag av kommunestyrevedtak i 2016
- bruk av folkehelseoversikten og involvering av folkehelse i alt planarbeid
- videreføre og videreutvikle arbeidet mot barnefattigdom
- samordnet areal- og transportplanlegging for regionsenteret Fagernes – Leira (SATS)
- større helhet i arbeidet med tematiske kommunedelplaner og arealplaner
- beredskap og informasjonssikkerhet

5.3 HR-avdelingen

Hovedoppgavene er:

- Lønn og personal (lønnskjøring også for noen eksterne oppdragsgivere).
- Koordinator/rådgiver for kommunens HMS-arbeid.
- Kommunens bindeledd til arbeidstakerorganisasjonene og hovedverneombudet samt verneombudene.
- Formelt ansvar for kommunens lærlinger.

Eksempler på daglige driftsoppgaver som er omfattende og tar mye kapasitet er registrering i forbindelse med fastlønn og timelønn, hjemmelsregisteret, bistand i forbindelse med tilsetninger, bistand i forbindelse med løpende personalsaker, inntektsopplysninger og refusjonskrav, fraværsregistrering og bistand i forbindelse med sykefraværsoppfølging. Oppgaver som vil prege avdelingens arbeid i 2018:

- Bistand i forbindelse med omorganisering.
- Bistand i forbindelse med rekrutteringsprosesser.
- Rådgivning og bistand i spesielt krevende personalsaker.
- Nærværarbeid og sykefraværsoppfølging.
- Planlegging, gjennomføring og etterarbeid i forbindelse med lønnsforhandlingene.
- Bistand i forbindelse med ressursstyring og turnusplanlegging.
- Overgang til digitaliserte løsninger, nye Visma-moduler og integrasjon.

5.4 Fagernes legesenter

Fagernes legesenter er fra 2015 organisatorisk plassert direkte under kommunalsjef helse og omsorg og budsjettmessig en del av rådmannskontoret.

Legesenteret skal yte gode helsetjenester og sikre kommunens innbyggere et best mulig differensiert behandlings- og servicetilbud. Kommunen har ni fastleger og én turnuslege. Hjelpepersonellet er kommunalt tilsatt og fastlegene er privatpraktiserende leger med kommunal avtale. Legene er tilpliktet ulike stillingsstørrelser for kommunalt arbeid, til sammen 1,26 årsverk.

Det er et godt samarbeid mellom kommunen og fastlegene. Fastlegene prioriterer kommunale utviklingsoppgaver og tverrfaglig samarbeid høyt.

5.5 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette kapittelet er kvalitet og ressursbruk sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA. Kommunen sammenlignes først og fremst med kostragruppe 11, som er en gruppe kommuner som ligner på Nord-Aurdal kommune, med gjennomsnittet av alle kommuner i Oppland og med gjennomsnittet av alle kommuner i landet utenom Oslo. I tillegg sammenligner vi oss med kommunene Nord-Fron, Sel og Tynset.²⁵

²⁵ Det er benyttet tall for konsern der resultat for kommunale selskap og samarbeid er inkludert.

Politisk og administrativ ledelse

Tabell 5.1 KOSTRA. Administrasjon, styring og fellesutgifter.

Administrasjon og styring	Nord-Aurdal 2014	Nord-Aurdal 2015	Nord-Aurdal 2016	Nord-Fron 2016	Sel 2016	Tynset 2016	Kom.gr. 11 2016	Oppland 2016	Landet u. Oslo 2016
Politisk styring og kontroll									
Brutto driftsutgifter til funksjon 100 Politisk styring, i kr. pr. innb., konsern	586	618	543	901	582	776	483	536	401
Netto driftsutgifter styring og kontroll, i % av totale netto driftsutg, konsern	1,2	1,2	1,1	1,5	1,2	1,4	1,0	1,1	0,9
Brutto driftsutgifter til funksjon 110 Kontroll og revisjon, i kr. pr. innb., konsern	95	166	176	153	198	166	158	145	123
Administrasjon									
Brutto driftsutgifter administrasjon, i % av tot.brt. driftsutg., konsern	5,1	4,6	4,8	6,3	4,6	5,0	5,4	5,4	5,7
Brutto driftsutgifter til funksjon 120 Administrasjon, i kr. pr. innb., konsern	3 887	3 704	3 927	4 869	3 387	4 550	3 917	3 757	3 736
Netto driftsutgifter administrasjon, i % av totale netto driftsutg, konsern	7,1	5,9	6,0	8,1	6,7	7,0	6,9	7,0	7,2
Lønn administrasjon, i % av totale lønnsutgifter, konsern	5,7	5,4	5,7	7,2	4,7	5,3	5,5	5,6	6,0
Brutto driftsutg, interkommunale samarbeid (§ 27-samarbeid), i % av totale brutto driftsutgifter, konsern	9,9	11,0	11,4	0,0	7,4	7,7	1,8	1,3	0,7
Lønn interkommunale samarbeid (§ 27-samarbeid), i % av totale lønnsutgifter, konsern	13,2	14,5	13,9	0,0	7,3	8,6	2,0	1,5	0,9

Kommunens utgifter til politisk styring er lavere enn i Nord-Fron, Sel og Tynset, men over kommunegruppen, Oppland og landet utenom Oslo. Også brutto driftsutgifter til kontroll og revisjon ligger noe høyt i forhold til de vi sammenligner oss med. Utgiftene til administrasjon ligger relativt lavt målt i brutto driftsutgifter i prosent av totale driftsutgifter, men noe høyt målt i kroner per innbygger. Noe av forklaringen på dette bildet er at kommunen er vertskommune for mye interkommunalt samarbeid, dette gir høyere utgifter til administrasjon, men noe av denne merutgiften dekkes av inntekter i form av refusjoner fra samarbeidskommunene. Kommunen skiller seg ut med markant høyere brutto driftsutgifter og lønnsutgifter til interkommunalt samarbeid (§ 27-samarbeid) enn de vi sammenligner oss med.

5.6 Fagernes legesenter

Tabell 5.2 KOSTRA. Kommnehelse.

Virksomhet Rådmannen Fagernes legesenter	Nord- Aurdal 2014	Nord- Aurdal 2015	Nord- Aurdal 2016	Nord- Fron 2016	Sel 2016	Tynset 2016	Kom.gr. 11 2016	Oppland 2016	Landet u. Oslo 2016
Prioritering									
Netto driftsut. pr. innbygger, kommunehelsetjeneste	2 601	3 292	3 141	3 195	3 205	3 969	2 813	2 928	2 545
Netto driftsutg. til diagnose, behandling og rehabilitering pr. innbygger	1 911	2 481	2 461	2 422	2 008	3 201	2 012	2 096	1 772
Dekningsgrad									
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	15,6	15,9	15,8	12,6	11,8	13,9	11,8	12,2	10,7
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241	13,9	13,7	13,7	9,3	7,2	10,0	9,6	9,7	8,7
Andel timer av kommunalt ansatte leger og turnuskandidater	11,1	12,2	12,2	14,0	14,1	14,3	24,6	23,2	20,5
Produktivitet/enhetskostnader									
Gjennomsnittlig listelengde korrigeret for kommunale timer	770	766	784	1 523	1 621	1 078	1 132	1 107	1 273

Prioritering

Kommunen har høyere utgifter til legetjenester enn kommunegruppa, Oppland og landet utenom Oslo, både målt i netto driftsutgifter per innbygger til kommunehelsetjeneste og til diagnose, behandling og rehabilitering. Disse tallene omfatter foruten Fagernes legesenter også Nord-Aurdal kommunes andel av Valdres Legevakt.

Dekningsgrad

Antall legeårsverk er uendret. Det samme er antall kommunalt ansatte. Antall legeårsverk er høyere enn alle vi sammenligner oss med, mens antall kommunalt tilpliktete timer er vesentlig lavere. Vi har høyere andel årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere enn alle vi sammenligner oss med. Gjennomsnittlig listelengde pr lege korrigeret for kommunale timer er lavere enn alle sammenlignbare enheter.

5.7 Stillingsramme

Tabell 5.3 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.

Rådmann	Årsverk 31.12.16	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Endring i 2018	Merknad
Rådmannskontor	9,60	9,60	9,60	0,00	
HR-avdeling	7,35	8,05	8,05	0,00	
Komm.Fellesfunksjoner	1,90	1,90	1,90	0,00	
Regnskapsavdeling	5,00	5,00	5,00	0,00	
Skatt	6,20	5,20	5,20	0,00	
Fagernes Legesenter	8,85	8,85	9,15	0,30	Hjelpepersonell
Sum	38,90	38,60	38,90	0,30	

5.8 Økonomiske hovedtall

Tabell 5.4 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
RÅDMANN						
LØNNKOSTNADER, BRUTTO	28 959	28 790	29 791	29 386	28 806	27 430
ANDRE DRIFTSUTGIFTER	8 919	9 057	10 857	10 857	10 857	10 857
UTSTYR, VEDLIKEHOLD M.M.	774	2 085	2 100	2 100	2 100	2 100
KJØP AV TJENESTER	12 596	14 322	12 366	12 366	12 366	12 366
OVERFØRINGSUTGIFTER	753	334	574	574	574	574
FINANSUTGIFTER	450	0	0	0	0	0
Sum utgifter	52 451	54 588	55 688	55 283	54 703	53 327
SALGS- OG LEIEINNTEKTER	-5 553	-3 279	-3 757	-3 757	-3 757	-3 757
REFUSJONSINNTEKTER	-7 230	-9 978	-7 717	-7 717	-7 717	-7 717
TILSKUDD, OVERFØRINGER OG SKATT	-637	-44	-240	-240	-240	-240
FINANSINNTEKTER	-251	-150	-150	-150	-150	-150
Sum inntekter	-13 671	-13 451	-11 864	-11 864	-11 864	-11 864
Sum virksomhet	38 780	41 137	43 824	43 419	42 839	41 463

5.9 Tiltak

Tabell 5.5 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.

Rådmannen	2018	2019	2020	2021	Total
Skoleskyss Røn skole	2 095	0	0	0	2 095
Vakanse rådmannskontoret	-175	0	0	0	-175
Barnefattigdom, opplevelseskort og ferie for alle	240	240	240	240	960
Tilskudd barnefattigdom	-240	-240	-240	-240	-960
Regnskapsavd., div innsparinger/økte inntekter	-73	-73	-73	-73	-292
Skatteoppkrever, diverse innsparinger	-155	-155	-155	-155	-620
Legekantor, diverse innsparinger/økte inntekter	-190	-190	-190	-190	-760
Legekantor økning 0,3 årsverk	155	155	155	155	620

I tillegg ligger det i planen reduserte kostnader på rådmannskontoret med underliggende avdelinger som følge av det omstillingsarbeidet og den OU-prosessen kommunen skal i gang med. Dette er omtalt i avsnitt 2.4 på s. 18. Rådmannen har en ambisjon om at denne delen av organisasjonen skal bidra vesentlig til den omstillingen som er nødvendig.

6 BARNEHAGE

Barnehagetilbudet i Nord-Aurdal består av fem kommunale og én privat barnehage. De kommunale barnehagene er samlet i én virksomhet, og det er disse som blir omtalt her.

6.1 Mål og utvikling

Kommunedelplan for barnehage og skole er under utarbeidelse og har på nåværende tidspunkt følgende målområder:

- ★ Implementering av ny rammeplan for barnehagen
- ★ Grunnleggende ferdigheter og kompetanse
- ★ Lærings- og utviklingsmiljø
- ★ Rekruttering og kompetanse
- ★ Psykososiale forhold/psykisk helse
- ★ IKT

Stabilitet og forutsigbarhet i ressursbruk er nødvendig for å realisere mål- og utviklingsområder.

Stillingen *praktisk pedagogisk veileder* som hadde oppstart i barnehagene høsten 2015, har vært en klar styrking av hele virksomheten, særlig med tanke på forebygging og tidlig innsats. Arbeidet retter seg mot både pedagogisk utviklingsarbeid, kompetanseutvikling og veiledning på individ- og systemnivå. Opprettholdelse av denne stillingen er et ledd i fokuset på kvalitet i barnehagen. Kvalitet forutsetter:

- nok voksne og kompetente voksne
- relasjonsarbeid mellom barn, voksne og foreldre
- organiseringen av barnegruppa
- fokus på barnets lek og utvikling, med deltakende voksne
- tilgang på pedagogiske verktøy for barn og voksne
- fokus på samspill og barns trivsel

I tidligere økonomiplaner har det framgått at det er muligheter for rasjonalisering av barnehager og grendehus. Selv om barnetallet flater ut, er det nå flere barn som søker full plass i forhold til tidligere. På nåværende tidspunkt er det derfor ikke mulig med en rasjonalisering med barnehagene innenfor dagens struktur. Pr i dag er alle barnehageplasser fylt opp. Ny struktur med færre barnehager krever store investeringer.

Regjeringen har foreslått en pedagog- og bemanningsnorm for barnehage. Dersom denne blir vedtatt, vil det i Nord-Aurdal være behov for 6 stillinger mer for pedagog, mens det vil være noe mindre behov for assistenter. Dette vil også øke tilskuddet til private barnehager.

6.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Tabell 6.1 KOSTRA. Barnehager.

Virksomhet Barnehage	Nord- Aurdal 2014	Nord- Aurdal 2015	Nord- Aurdal 2016	Nord- Fron 2016	Sel 2016	Tynset 2016	Kom.gr. 11 2016	Oppland 2016	Landet u. Oslo 2016
Kvalitet									
Andel styrere og pedagogiske ledere med barnehage-lærerutdanning	100,0	96,7	96,4	87,5	100,0	83,3	92,0	92,9	91,9
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til alle barn med plass	12,6	10,5	11,1	10,6	16,0	13,4	11,4	12,8	14,5
Prioritering									
Netto driftsutgifter barnehage-sektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	10,1	9,7	9,2	10,5	9,3	12,7	12,8	11,7	14,6
Netto driftsutgifter til barnehage pr innbygger	5 225	5 385	5 462	6 836	5 762	8 009	7 498	6 683	7 958
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	110 777	117 098	118 953	155 242	130 099	159 732	136 627	136 230	137 613
Dekningsgrad									
Andel barn 1-5 år med Barnehageplass	88,5	86,9	84,6	92,9	88,2	97,9	91,5	91,1	91,5
Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år	74,4	71,6	72,5	79,1	77,6	91,4	81,9	81,3	82,6
Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5-år	97,3	96,7	92,7	100,0	96,6	101,7	97,5	97,3	97,2
Produktivitet/enhetskostnader									
Korrigerte brutto driftsutgifter per barn i kommunal barnehage	158 230	166 953	175 004	183 341	186 429	194 491	183 802	184 747	187 734

Kvalitet

Tall for 2016 viser at andel styrere og pedagogisk ledere med godkjent utdanning er høyt og på nivå med året før. Tallene omfatter både privat og kommunale barnehager. De kommunale barnehagene har 100 % dekning innen bemanningsnormen, og stillingene er besatt av barnehagelærere. I nasjonal sammenheng er det mangel på barnehagelærere, og dette rammes noen kommuner hardt av. I vår kommune har vi hatt stabilt høy dekningsgrad på dette feltet.

Andel minoritetsspråklige barn er på linje med kommunegruppa, men under landet og fylket. Presset på sentrumsbarnehagene, Fagernes og Leira, er høyest med tanke på denne gruppen. Alle de kommunale barnehagene har minoritetsspråklige barn.

Prioritering

Under området prioritering ligger barnehagesektoren i Nord-Aurdal på et nivå langt under alle sammenligningsgruppene. Barnehagene i kommunen har over tid vært drifta nøkternt, og hver krone er utnyttet godt. Dette er bra, men det er en grense før faren for slitasje materielt og menneskelig blir for stor. Utfordringsbildet, implementering av ny rammeplan for barnehagen, fokuset på kvalitetsutvikling og tidlig innsats/forebygging vil kreve økt økonomisk innsats framover.

Dekningsgrad

Andel av den totale barnegruppa som har barnehageplass er marginalt redusert i 2016 og er lavere enn sammenligningsgruppene. Andelen små barn er økt så vidt fra fjoråret, men er fortsatt liten sammenlignet med de andre kommunene. Dersom en får økning i det totale barnetallet, vil det i hovedsak være de minste barna som representerer økningen.

6.3 Stillingsramme

Tabell 6.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.

Barnehage	Årsverk 31.12.16	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Endring i 2018	Merknad
Barnehageadministrasjon	4,50	4,50	4,50	0,00	
Fagernes barnehage	14,50	14,90	14,90	0,00	
Leira barnehage	7,80	8,80	8,80	0,00	
Skrautvål barnehage	11,20	11,68	14,68	3,00	Utvidelse ny avdeling
Ulnes barnehage	8,65	12,07	12,07	0,00	
Vestringsbygda barnehage	18,40	17,60	17,60	0,00	
Sum	65,05	69,55	72,55	3,00	

6.4 Økonomiske hovedtall

Tabell 6.3 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.

BARNEHAGE	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
LØNNKOSTNADER, BRUTTO	37 627	37 876	40 382	40 382	40 382	40 382
ANDRE DRIFTSUTGIFTER	1 140	1 107	1 076	1 076	1 076	1 076
UTSTYR, VEDLIKEHOLD M.M.	69	43	163	163	163	163
KJØP AV TJENESTER	3 079	3 177	3 177	3 177	3 177	3 177
OVERFØRINGSUTGIFTER	455	143	143	143	143	143
FINANSUTGIFTER	81	0	0	0	0	0
Sum utgifter	42 450	42 346	44 941	44 941	44 941	44 941
SALGS- OG LEIEINNTEKTER	-7 186	-6 706	-7 482	-7 482	-7 482	-7 482
REFUSJONSINNTEKTER	-3 588	-410	-560	-560	-560	-560
TILSKUDD, OVERFØRINGER OG SKATT	-82	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-10 857	-7 116	-8 042	-8 042	-8 042	-8 042
Sum virksomhet	31 594	35 230	36 899	36 899	36 899	36 899

6.5 Tiltak

Tabell 6.4 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2017 og i økonomiplanen.

Barnehage	2018	2019	2020	2021	Total
Ny avdeling opprettet grunnet flere barn, tre årsverk	1 650	1 650	1 650	1 650	6 600
Innkjøp inventar, pedagogisk materiell, IT-utstyr	90	90	90	90	360
Justert foreldrebetaling	-776	-776	-776	-776	-3 104

Justert foreldrebetaling: Det er økning i barn og bruk av plasser og dermed økt innbetaling.

7 GRUNNSKOLE

7.1 Mål og utvikling

Kommunedelplan for barnehage og skole er under utarbeidelse og har på nåværende tidspunkt følgende målområder:

- ★ Implementering av fornya læreplan for grunnskolen
- ★ Grunnleggende ferdigheter og kompetanse
- ★ Lærings- og utviklingsmiljø
- ★ Rekruttering og kompetanse
- ★ Psykososiale forhold/psykisk helse
- ★ IKT

Stabilitet og forutsigbarhet i ressursbruk er nødvendig for å realisere mål- og utviklingsområder.

Prioriteringer og langsiktig tenkning ut fra handlingsdel i kommunedelplan preger arbeidet i skolene. Dette er beskrevet i *Kvalitets- og utviklingsrapporten for grunnskolen 2016-2017*. Skolene i Nord-Aurdal driver med stramme økonomiske rammer, men har mange dyktige ansatte som forvalter de ressursene som er tilgjengelig på en god måte.

Spesielle utfordringer som krever både kompetanse og økonomi er:

Læringsmiljø/psykososiale forhold

Omfanget av elever med psykososiale og sammensatte vansker øker. Den digitale hverdagen gir oss nye utfordringer i både det forebyggende og det daglige arbeidet med lærings- og oppvekstmiljø. Kommunen har sett nødvendigheten av å få tilført kompetanse og ressurser på dette området, og fra august 2015 startet «barne- og ungdomskontakten» arbeidet på begge skolene. Videreføring og økning av denne stillingen er en viktig del av både det forebyggende og det daglige arbeidet for et godt læringsmiljø. Forutsigbarhet i bemanningssituasjonen framover er viktig for å ivareta både sosial og faglig utvikling hos elevene både på NABS og NAUS.

Grunnleggende ferdigheter

Satsingen på grunnleggende ferdigheter fortsetter. Riktig kompetanse, høy nok lærertetthet og riktig organisering vil være avgjørende for å nå målsetninger for skolens arbeid og for hver enkelt elev.

IKT

NABS har 402 elever og 21 klasser. Skolen har i dag 115 pc-er (inkl. spes.ped.) og 30 iPader til bruk i ordinær undervisning. NAUS har 206 elever og 9 klasser, og 75 Pc-er og 20 iPader er fordelt på disse elevene. Både NABS og NAUS har behov for innkjøp av utstyr for å kunne ivareta læreplanens forskrift og målsetninger på alle trinn. Målet for antall PC-er 1 til 1 dekning på 5.-10.trinn. Den økonomiske situasjonen har over tid ikke muliggjort raskere progresjon på innkjøp da personalressursen på skolene har måttet prioriteres foran utstyr. Konsekvensen har vært at elevene har fått liten opplæring innen området, og forskriften og målsetninger innen digital kompetanse kan ikke oppfylles/nås i tilstrekkelig grad. Kvaliteten på opplæringstilbudet kan dels tilskrives tilgangen til utstyr.

Spesialundervisning og tilpassa opplæring

Skolene har over tid arbeidet med tilpassa opplæring gjennom å legge til rette for størst mulig deltakelse i ordinær klasse for alle elever. En har i stor grad lykkes med å redusere antallet timer *1 til 1*

undervisning. Det er likevel mange som fortsatt får spesialundervisning i små grupper. Hvis denne undervisningen i større grad skal kunne gjennomføres i klassene, må pedagogressursen økes. Samhandling mellom skole og PP-tjeneste og saksbehandlingstid i PPT påvirker spesialundervisningen.

7.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Tabell 7.1 KOSTRA. Grunnskoleopplæring.

Grunnskole	Nord-Aurdal 2014-15	Nord-Aurdal 2015-16	Nord-Aurdal 2016-17	Nord-Fron 2016-17	Sel 2016-17	Tynset 2016-17	Kom.gr 11 2016-17	Oppland 2016-17	Landet m. Oslo 2016-17
Kvalitet									
Tallene for eksamen er for landet inkl. Oslo									
Skriftlig eksamen 10.trinn Engelsk	3,4	3,2	3,7	3,8	3,6	3,9	-	3,7	3,8
Muntlig eksamen 10.trinn Engelsk	-	4,9	4,1	3,8	4,9	4,2	-	4,4	4,5
Skriftlig eksamen 10.trinn Matematikk	3,0	2,8	3,4	-	3,6	3,4	-	3,4	3,4
Muntlig eksamen 10.trinn Matematikk	3,6	4,3	4,6	4,3	4,3	-	-	4,0	4,1
Skriftlig eksamen 10.trinn Norsk, hovedmål	3,3	3,6	3,2	3,5	3,0	3,2	-	3,4	3,4
Skriftlig eksamen 10.trinn Norsk , sidemål	3,1	2,9	2,8	3,3	3,1	3,4	-	3,2	3,3
Muntlig eksamen 10.trinn Norsk	3,7	4,4	4,3	4,4	4,5	4,4	-	4,3	4,4
Prioritering									
	Nord-Aurdal 2014	Nord-Aurdal 2015	Nord-Aurdal 2016	Nord-Fron 2016	Sel 2016	Tynset 2016	Kom.gr 11 2016	Oppland 2016	Landet u. Oslo 2016
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215,222,223) i prosent av samlede netto driftsutgifter	20,8	19,2	18,5	21,8	21,2	23,7	23,8	22,9	23,7
Netto driftsutgifter til grunnskoleopplæring (202, 215, 222, 223), per innbygger 6 – 15 år	95 022	95 409	99 961	130 459	118 113	116 589	113 172	115 609	104 736
Netto driftsutgifter til skoleskyss (223) pr. innbygger 6-15 år	6 327	6 475	6 377	4 079	3 776	4 212	3 195	3 485	2 190
Dekningsgrad									
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, prosent	8,4	8,3	6,6	5,8	7,7	6,0	8,3	7,4	7,8
Andel timer til spesialundervisning av antall lærertimer totalt i prosent	20,2	23,0	23,1	16,1	13,2	20,9	19,3	15,6	17,5
Andelen elever som får tilbud om skoleskyss, prosent	66,6	80,7	81,4	42,4	47,7	37,9	36,3	41,5	23,1
Produktivitet/enhetskostnader									
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole (202, 215, 222, 223) per elev	100 040	99 926	104 746	134 577	124 491	123 551	124 962	127 377	118 986
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1. – 4. årstrinn	12,9	13,9	11,4	10,6	11,5	11,2	11,8	11,9	13,4
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 5. – 7. årstrinn	13,9	11,7	11,5	11,9	11,4	12,4	11,8	12,1	13,2
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 8. – 10. årstrinn	15,9	14,8	14,8	12,6	12,7	12,0	13,1	13,5	14,1

Eksamen

Tallene for eksamen er henta fra skoleporten.no pr. 25.08.17.

Årets eksamensresultater for kommunens avgangselever i matematikk og engelsk skriftlig er omtrent likt med landsgjennomsnittet, mens norsk skriftlig ligger noe under landsgjennomsnittet. Matematikk og engelsk skriftlig har også en oppgang fra de to foregående årene. Resultatene viser at det er gjennomgående høyere score på muntlig enn på skriftlig eksamen for elevene i Nord-Aurdal. Dette er en trend over flere år og gjelder også på nasjonalt nivå.

Prioritering

Under området prioritering, ligger grunnskolesektoren i Nord-Aurdal på et nivå langt under alle sammenligningsgruppene. Grunnskolen i kommunen driftes ytterst nøkternt. Med utgangspunkt i korrigerte brutto driftsutgifter per elev nevnes at; hvis Nord-Aurdal hadde brukt like mye som landsgjennomsnittet uten Oslo pr. elev, hadde skolen hatt litt over 9 millioner kroner mer til drift. Hvis kommunen hadde brukt like mye som kommunegruppa vi sammenligner oss med, hadde skolene disponert nesten 13 millioner kr mer til grunnskoleopplæring. Kvalitet, resultater og skolemiljø måles ikke kun i antall kroner pr. elev, men det er ett element av flere når forventninger og målsetninger skal defineres.

81,4 % av kommunens grunnskoleelever har rett til skoleskyss. Dette medfører store skysskostnader sammenligna med andre. På den andre siden har kommunen lavere kostander til skolelokaler enn andre.

Dekningsgrad og produktivitet

6,6 % av elevene får spesialundervisning som utgjør 23,1 % av det totale antallet lærertimer. Andelen elever på 6,6 % er en nedgang fra foregående år og er under både landet, fylket og kommunegruppa. Andel lærertimer til spesialundervisning av totalt lærertimetall viser at omfanget er langt større enn alle vi sammenligner oss med. Tallene omfatter både kommunale og private skoler. Stor andel lærertimer til spesialundervisning gjør at gruppestørrelsen for ordinær undervisning er noe større enn tallene viser.

Gruppestørrelsen på barneskolen er redusert gjennom nasjonal satsing på økt lærertetthet på 1.-4.trinn (tidlig innsats). Ungdomsskolen har høyere antall elever pr. gruppe enn alle vi sammenligner oss med. Store grupper pr. lærer gjør det vanskeligere å drive tilpassa opplæring, og det kan igjen utløse spesialundervisning.

7.3 Stillingsramme

Tabell 7.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.

Barneskole	Årsverk 31.12.16	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Endring i 2018	Merknad
NABS	52,74	52,74	53,14	0,40	Styrking 1. -4. trinn
Sum	52,74	52,74	53,14	0,40	

Tabell 7.3 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.

NAUS	Årsverk 31.12.16	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Endring i 2018	Merknad
NAUS	28,81	28,81	29,31	0,50	Lærer tidl. lånt fra NABS
Svømmehall	0,33	0,33	0,33	0,00	
Sum	29,14	29,14	29,64	0,50	

7.4 Økonomiske hovedtall

Tabell 7.4 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.

BARNESKOLE	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
LØNSSKOSTNADER, BRUTTO	32 117	33 029	34 259	34 259	34 054	34 054
ANDRE DRIFTSUTGIFTER	1 015	1 431	1 221	1 221	1 221	1 221
UTSTYR, VEDLIKEHOLD M.M.	814	190	190	190	190	190
KJØP AV TJENESTER	632	424	1 144	1 084	874	874
OVERFØRINGSUTGIFTER	317	0	0	0	0	0
FINANSUTGIFTER	199	0	0	0	0	0
Sum utgifter	35 094	35 074	36 814	36 754	36 339	36 339
SALGS- OG LEIEINNTEKTER	-717	-1 477	-1 477	-1 477	-1 477	-1 477
REFUSJONSINNTEKTER	-1 656	-794	-1 028	-1 028	-1 028	-1 028
TILSKUDD, OVERFØRINGER OG SKATT	-1 178	0	0	0	0	0
FINANSINNTEKTER	-29	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-3 581	-2 271	-2 505	-2 505	-2 505	-2 505
Sum virksomheter: 30 Barneskole	31 514	32 803	34 309	34 249	33 834	33 834

Tabell 7.5 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.

UNGDOMSSKOLE	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
LØNSSKOSTNADER, BRUTTO	19 784	18 632	19 893	19 893	19 893	19 893
ANDRE DRIFTSUTGIFTER	969	851	921	891	891	891
UTSTYR, VEDLIKEHOLD M.M.	156	86	86	86	86	86
KJØP AV TJENESTER	338	348	906	986	723	723
OVERFØRINGSUTGIFTER	562	0	0	0	0	0
FINANSUTGIFTER	53	0	0	0	0	0
Sum utgifter	21 863	19 917	21 806	21 856	21 593	21 593
SALGS- OG LEIEINNTEKTER	-292	-204	-142	-142	-142	-142
REFUSJONSINNTEKTER	-1 799	0	0	0	0	0
TILSKUDD, OVERFØRINGER OG SKATT	-379	0	0	0	0	0
FINANSINNTEKTER	-411	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-2 880	-204	-142	-142	-142	-142
Sum virksomheter: 35 Ungdomsskole	18 983	19 713	21 664	21 714	21 451	21 451

7.5 Tiltak

Tabell 7.6 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.

Nord-Aurdal barneskole	2018	2019	2020	2021	Total
Øke antall Pc/nettbrett	720	660	450	450	2 280
Kompetanseheving lærere	40	40	40	40	160
Reduksjon lærebokinnkjøp	-250	-250	-250	-250	-1 000
Økning 0,4 årsverk, 1-4 klassetrinn, tilskudd UDIR	0	0	0	0	0

Nye kompetansekrav for lærere innen norsk, engelsk og regning fordrer at lærere må delta i den nasjonale strategien om kompetanseheving. Kommunens andel er beregnet til ca. 140 000 kr. Utover de 40 000 som nå er avsatt må skolen prioritere innenfor eksisterende ramme. Ved innkjøp PC /nettbrett vil behovet for lærebøker/tradisjonelt undervisningsutstyr reduseres.

Tabell 7.7 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.

Nord-Aurdal ungdomsskole	2018	2019	2020	2021	Total
Øke antall Pc/nettbrett	450	638	375	375	1 838
Kompetanseheving lærere	40	40	40	40	160
Økt hastighet på bredbånd og reisekostnader ved skole i Røn.	138				138
Reduserte inntekter i byggeperioden	62	62	62	62	248
Opprettholde dagens lærerressurs (fra NABS)	375	375	375	375	1 500

NAUS har i tre år lånt 50 % lærerstilling fra NABS. Bemanningen i skolene blir nå økt ved at NAUS får en økning på 0,5 årsverk samtidig som NABS beholder lønnsmidlene til stillingen som har vært lånt ut.

8 NORD-AURDAL LÆRINGSSENTER

8.1 Mål og utvikling

Målområde

Alle bosatte flyktninger skal innen rimelig tid leve et selvstendig liv med deltagelse i arbeid, fritid og lokalsamfunn på lik linje med kommunens øvrige innbyggere.

Fra 01.08.2017 ble Introduksjon eget virksomhetsområde, Nord-Aurdal læringscenter. Virksomheten har ansvar for å bosette og gi nyankomne innvandrere introduksjonsprogram der opplæring i norsk og samfunnskunnskap er sentralt. Det er oppretta grunnskoleopplæring for voksne i samarbeid med Valdres folkehøgskole. Virksomheten skal ha et tydeligere fokus framover på helhetlig koordinering, planlegging og gjennomføring av integreringsarbeidet fra bosetting til arbeid og/eller utdanning for den bosatte. Dette skal skje i samhandling med den bosatte, med kommunens helhetlige tjenesteapparat og i samspill med lokalsamfunnets naturlige arenaer.

De siste årene har det vært varierende hvor mange flyktninger som bosettes. Dette fører til behov for en kontinuerlig gjennomgang av innholdet i tjenesten og de økonomiske rammene for tjenesten.

Virksomheten er nå inne i et viktig arbeid med å være i prosess der en er åpen for å jobbe innovativt og løsningsorientert for å søke gode løsninger på helhetsarbeidet.

8.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Tabell 8.1 KOSTRA. Introduksjonsordningen.

Nord-Aurdal læringscenter	Nord-Aurdal 2014	Nord-Aurdal 2015	Nord-Aurdal 2016	Nord-Fron 2016	Sel 2016	Tynset 2016	Kom.gr. 11 2016	Oppland 2016	Landet u. Oslo 2016
Prioritering									
Samlet utbetaling til introduksjonsstønad kr	2 895 264	2 638 874	3 943 642	6 448 283	5 896 416	7 464 002			
Gjennomsnittlig deltakelseslengde (ant. mnd)	8	7	8	9	8	9			
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned. Enhet :Kroner	13 404	13 962	14 084	14 049	14 497	13 164			
Dekningsgrad									
Mottakere av introduksjonsstønad i prosent av antall innbyggere	0,42	0,42	0,54	0,89	0,88	1,13			
Produktivitet/enhetskostnader									
Brutto driftsutgifter til introduksjonsordningen pr. innbygger	453	405	650	1 131	966	1 637			

Prioritering

Bosatte flyktninger i kommunen har omtrent samme gjennomsnittlig deltakelseslengde i introduksjonsprogrammet som de vi sammenligner oss med og har en liten økning fra fjoråret. Utbetaling pr. stønadsmåned er også omtrent på samme nivå som de vi sammenligner oss med.

Dekningsgrad

Mottakere av introduksjonsstønning i prosent har en liten økning siden de to foregående årene, og vi ser at tallet er noe varierende for sammenligningskommunene.

8.3 Stillingsramme

Tabell 8.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.

Nord-Aurdal læringscenter	Årsverk 31.12.16	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Endring i 2018	Merknad
Nord-Aurdal læringscenter	10,00	10,75	7,15	-3,60	Nedgang som følge av ØSK har trukket seg, nedgang i antall flyktninger. 1,25 år fra 1. august 2018
Sum	10,00	10,75	7,15	-3,60	

8.4 Økonomiske hovedtall

Tabell 8.3 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.

Nord-Aurdal læringscenter	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
LØNNKOSTNADER, BRUTTO	8 682	12 820	11 962	11 733	11 733	11 733
ANDRE DRIFTSUTGIFTER	395	376	376	376	376	376
UTSTYR, VEDLIKEHOLD M.M.	437	347	347	347	347	347
KJØP AV TJENESTER	314	294	1 794	1 794	1 794	1 794
OVERFØRINGSUTGIFTER	198	50	100	100	100	100
FINANSUTGIFTER	116	0	0	0	0	0
Sum utgifter	10 142	13 887	14 579	14 350	14 350	14 350
SALGS- OG LEIEINNTEKTER	-17	-51	-51	-51	-51	-51
REFUSJONSINNTEKTER	-2 425	-3 000	-300	-300	-300	-300
TILSKUDD, OVERFØRINGER OG SKATT	-2 141	-2 440	-2 371	-3 471	-3 871	-3 871
Sum inntekter	-4 582	-5 491	-2 722	-3 822	-4 222	-4 222
Sum virksomhet	5 561	8 396	11 857	10 528	10 128	10 128

8.5 Tiltak

Tabell 8.4 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.

Nord-Aurdal læringscenter	2018	2019	2020	2021	Total
Opphør samarbeid og refusjon Øystre Slidre	3 140	3 140	3 140	3 140	12 560
Grunnskoleopplæring for voksne	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Stillingsreduksjoner grunnet færre elever	-1 252	-1 481	-1 481	-1 481	-5 695
Økning norskopplæringstilskudd	-71	-71	-71	-71	-284
Bedre samsvar bosetting og ressursbruk	0	-1 100	-1 500	-1 500	-4 100

9 HELSE, OMSORG OG VELFERD – FELLESKAPITTEL

9.1 Mål og utvikling

Hovedprioriteringene for sektoren er basert på kommunedelplanen for helse- og omsorgstjenester 2016-2028 som har følgende satsingsområder:

- ★ Brukermedvirkning
- ★ Ledelse og kompetanseutvikling
- ★ Framtidas omsorgstilbud
- ★ Barn og unge
- ★ Psykisk helsearbeid

Til hvert av satsingsområdene er det tilhørende mål og tiltak. Dette kan leses i planens handlingsdel. Planen er under revidering og blir lagt frem for vedtak innen februar 2018 for kommunestyret.

Status og sentrale utviklingstrekk

Et generelt utviklingstrekk med, og etter, Samhandlingsreformen er flere oppgaver og større ansvar for behandling av pasienter til kommunene. Innen 2020 har også barnevernsreformen trådt i kraft, hvilket fordrer større ansvar og ressursbruk i kommunal regi også på dette området. Bruker- og individrettighetene er tydeliggjort gjennom lov- og forskriftsendringer og både bruker- og pårørende-rollen er endret. Dette krever også et tjenesteapparat som samhandler på en annen måte enn før, både internt og med dem det gjelder. Sett opp mot nye ansvar og endret ressurstilgang er det en daglig krevende øvelse for både ledere og medarbeidere å håndtere dette.

Alle som bor og oppholder seg i kommunen har rett på «nødvendig helsehjelp», jf. Helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1. Loven definerer også hvilke tjenester en kommune plikter å gi, samt en rekke forskrifter og veiledere som utdyper ansvaret nærmere.

Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten, gjeldende fra 01.01.17:

Sentralt står mulighetene for daglig ledelse og kompetanse hos medarbeiderne, to avgjørende suksesskriterier for gode tjenester. Forskriften tydeliggjør både ansvar og oppgaver for helseledere som er omfattet av internkontrollplikten, og den gjelder for både kommune- og spesialisthelse-tjenesten.

Stortingsmelding nr. 25 (2005-2006) Omsorgsmeldingen, og flere relevante dokumenter, peker på sentrale utviklingstrekk fremover. Den demografiske utviklingen er et av de viktigste områdene kommunen må planlegge i forhold til. Tallet på personer i den eldste delen av befolkningen (80+) vil holde seg stabil fram mot 2020, mens de over 67 år vil øke betraktelig. Det er særlig innen demensomsorgen det er merkbart at antall personer med behov for tjenester har økt. Tidligere er det planlagt utbygging av flere omsorgsboliger i Aurdal omsorgssenter til denne målgruppa, men vurderingene nå er at det bygges institusjonsplasser og forberedelsene til byggeprosjekt startet høsten 2017.

Innen Tilrettelagte tjenester er det et mål å samle tjenesteytingen på Leira da det er her dag- og aktivitetstilbud og tilrettelagte arbeidsplasser har tilhold. Prosessen med å etablere flere boenheter

er så vidt i gang, omtalt i Boligsosial handlingsplan. Tilrettelagte tjenester ga i 2017 flere tjenestetimer enn tidligere og hadde økning i antall brukere.

Til tross for et samlet behov over landsnitt og egen kommunegruppe for pleie- og omsorgstjenester, bruker Nord-Aurdal mer ressurser enn andre kommuner når dette korrigeres²⁶. Ressursbruken i Omsorg og rehabilitering og Tilrettelagte tjenester må derfor reduseres for å være bærekraftig innenfor kommunes økonomiske rammer framover. Nord-Aurdal har et høyt antall unge tjenestemottakere, under 66 år, som hver mottar forholdsvis mange hjemmetjenestetimer. Kommunen bruker også avvikende mye til BPA-ordninger med høy ressursbruk sammenlignet med andre²⁷.

For å møte både nye krav innen oppgaveforskyvning fra andrelinjetjenesten, samt trangere økonomiske rammer, er det avgjørende både å utvikle nye arbeidsmetoder/tjenester, at flere tar større ansvar for egen livssituasjon og at det avsettes ressurser til raskere å innføre flere teknologiske løsninger. Nord-Aurdal og Valdres er nå langt bak de fleste andre regioner i forhold til å tilby velferdsteknologiske løsninger i hjemmet.

Kompetanseløftet 2015 er en delplan til omsorgsmeldingen. Planens tre hovedmål er å sikre god rekruttering, høy kompetanse og stabil bemanning. Utfordringen er å rekruttere og beholde kompetanse. I Nord-Aurdal er det et behov for å øke andelen høyskoleutdannende, og vedtak av lokal forskrift om langtidsplasser og tilsvarende boform med heldøgnsbemanning gjeldende fra 1. juli i 2017 tilfører Omsorg og rehabilitering 2,4 nye sykepleierstillinger.

Stortingsmelding nr. 34 (2012-2013) – Folkehelsemeldingen. Det skal utvikles en helse- og omsorgstjeneste som er tilpasset målene i Samhandlingsreformen og helseutfordringer med livsstilssykdommer og flere pasienter med kroniske lidelser. Opptrappingsplanene for habilitering og rehabilitering gir kommunene nå et større ansvar, og Nord-Aurdal har fått kr 700 000 til prosjektstilling fra Fylkesmannen for å lede arbeid med å utarbeide plan for området 2017/2018.

Stortingsmelding nr.10 (2012-2013) – God kvalitet – trygge tjenester. Kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgstjenester. Målet med meldingen er å sørge for et mer brukerorientert helse- og omsorgstilbud, økt satsing på systematisk kvalitetsforbedring og bedre pasientsikkerhet/færre uønskede hendelser.

9.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

²⁶ Rapport fra KS konsulent okt. 2017.

²⁷ KS konsulent, 2017.

Tabell 9.1 KOSTRA. Pleie og omsorg.

Pleie og omsorg	Nord-Aurdal 2014	Nord-Aurdal 2015	Nord-Aurdal 2016	Nord-Fron 2016	Sel 2016	Tynset 2016	Kom.gr. 11 2016	Oppland 2016	Landet u. Oslo 2016
Kvalitet									
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,4	0,7	0,5	0,6	0,8	0,4	0,5	0,7	0,6
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,3	0,6	0,5	0,4	0,2	0,1	0,5	0,4	0,4
Prioritering									
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	41,4	42,4	44,7	33,9	35,9	35,1	33,6	35,1	31,2
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten	21 436	23 542	26 413	22 083	22 358	22 157	19 608	20 035	16 978
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 80 år og over	396 017	441 956	492 060	399 943	340 031	419 397	379 903	375 970	389 013
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg pr. innbygger 67 år og over	123 425	129 832	137 798	107 013	111 246	130 371	114 276	109 802	112 247
Institusjoner (f253+261) - andel av netto driftsutgifter til plo	32,9	31,2	29,5	53,8	44,0	46,4	41,6	43,5	44,4
Tjenester til hjemmeboende (f254) - andel av netto driftsutgifter til plo	63,4	66,0	68,2	40,4	48,9	22,1	53,9	51,7	50,3
Dekningsgrad									
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 0-66 år	18	25	31	37	38	14	22	29	21
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 67-79 år.	87	80	66	103	79	78	63	80	67
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over.	314	320	305	339	355	414	298	343	324
Andel innbyggere 67 år og over som er beboere på institusjon	2,9	3,3	3,8	4,3	4,1	5,7	4,2	4,6	4,8
Andel beboere 80 år og over i institusjoner	9,4	7,3	8,3	16,1	12,6	12,9	11,2	12,2	13
Andel beboere i institusjon av antall plasser (belegg)	80,3	77,8	100,6	83,9	106,9	95,9	94,1	93,8	97,5
Fysioterapiårsverk per 10.000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	10,6	10,8	10,8	10,3	10,8	9,3	9,7	11,3	9,2
Produktivitet/enhetskostnader									
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)	312 182	320 056	341 418	152 661	203 916	180 962	306 454	229 153	247 605
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	815 203	1 053 034	1 374 405	964 659	1206 328	1 154 450	1 070 674	1 100 996	1 101 656
Korrigerte brutto driftsutgifter pr. mottaker av kommunale pleie og omsorgstjenester, konsern	427 643	456 113	477 812	319 694	358 709	514 243	467 713	377 178	408 115
Utdypende indikatorer									
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 0-66 år	50,0	33,8	29,8	..	12,4	41,3	20,0	16,7	19,6
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 67-79 år	20,9	31,8	32,8	..	11,1	25,5	15,0	14,2	14,6
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 80 år og over	15,5	21,8	28,3	..	11,6	18,9	13,7	15,4	13,3
Gjennomsnittlig antall tildelte timer pr uke, praktisk bistand	7,8	8,4	11,2	6,3	5,0	12,0	10,4	9,7	9,8
Gjennomsnittlig antall tildelte timer pr uke, hjemmesykepleie	4,7	5,2	5,0	2,1	4,0	4,1	5,0	4,2	4,9
Gjennomsnittlig antall tildelte timer i uken. Brukere utenfor institusjon	9,9	11,5	13,5	6,3	8,1	12,1	11,0	10,0	10,8

Kvalitet

Endringene i kvalitetsindikatorerne skyldes hovedsakelig flytting fra Aurdalsheimen til VLMS. Økning i antall legetimer og fysioterapitimer per beboer i sykehjem skyldes at kommunen har færre institusjonsplasser enn i 2014 og at intermedieravdelingen startet opp 1. juni 2015.

Prioritering

Kommunen prioriterer fortsatt pleie og omsorg høyt i forhold til kommunens totale netto driftsutgifter, særlig hjemmetjenester. I begrepet hjemmetjenester inngår hjemmesykepleie, praktisk bistand, tjenester fra psykisk helsearbeid og tilrettelagte tjenester. Økning i både prosentandel og driftsutgifter skyldes hovedsakelig:

- Økte brukerbehov og nye brukere. Flere beboere flyttet fra institusjonsopphold i Aurdalsheimen til omsorgsbolig i VLMS og ble da (ressurskrevende) mottakere av hjemmetjenester i 2015, se utdypende indikatorer
- Dyrere institusjonsplasser i form av kommunens korttidsavdeling og regional intermedieravdeling på VLMS. En betydelig større andel av institusjonskostnadene er nå til husleie/ lokaler. I 2014 brukte kommunen 92,6 % av institusjonskostnadene til pleie, mens andelen i 2016 er drøyt 80 %. Landsgjennomsnittet er ca. 90 % til pleie.

Nord-Aurdal kommune har en større andel psykisk utviklingshemmede i forhold til innbyggertall. Dette kan forklares med at det fortsatt bor flere vertskommunebrukere som valgte å bosette seg i Nord-Aurdal da institusjon for psykisk utviklingshemmede ble lagt ned på 90-tallet. Behovsprofilen (KOSTRA) viser også at kommunen har en høyere andel uføretrygdde 16-66 år enn gruppe 11 og landet. Dette er forhold som vanligvis gir utslag på behov for tjenester.

Dekningsgrad

De utdypende indikatorene viser at andel hjemmetjenestemottakere under 66 år med omfattende bistandsbehov er synkende. I aldersgruppa 67-79 var det stor økning i andel hjemmetjenestemottakere med omfattende bistandsbehov fra 2014 til 2015, men marginal økning til 2016, se også under prioritering første kulepunkt. Andel hjemmetjenestemottakere med omfattende bistandsbehov i Nord-Aurdal kommune er i alle aldersgrupper betydelig høyere enn i kommunegruppe 11 og Oppland, og har sammenheng med økning i antall gjennomsnittlige tildelte timer for hjemmesykepleie og praktisk bistand. Sammenlignet med eksempelvis Tynset gir Nord-Aurdal tjenester til færre innbyggere, men de har mer omfattende behov. Når kostandene deles på færre blir enhetsprisen høyere, jf korrigerede brutto driftsutgifter pr. mottaker av hjemmetjenester.

Kommunen har spredd bosetting med relativt store reiseavstander. Det brukes ca to årsverk på reisetid i hjemmetjenesten.

Kommunebarometeret

I Kommunebarometeret kommer pleie og omsorg i Nord-Aurdal nå på en 30. plass., avansert fra nr. 155 i 2014. Kommunen kommer ut «midt på treet» ifht omfanget av flere tjenester, men kommer høyt opp med 100 % andel enerom (landet 82 %) i sykehjem, høy andel (75 %, landet 59 %) funksjonshemmede som har tilbud på fritid og 92 % funksjonshemmede som har bistand til arbeid og studier. Kommunen har også høy andel korttids plasser 78 % (landet 18 %), andel ansatte med fagutdanning har økt kraftig til 75 % (landet 74 %) og kommunen tar imot alle utskrivningsklare pasienter samme dag. Dette er forhold som alle slår positivt ut i rangeringen.

10 VALDRES LOKALMEDISINSKE SENTER

10.1 Mål og utvikling

Virksomheten har virksomhetsleder og fagledere i jordmortjenesten, dialyse og røntgen. Det er sykepleier 1 på legevakt og intermedieæravdelingen. Legevakt har legevaktsoverlege med medisinskfaglig ansvar. Intermedieæravdelingen har overlege i full stiling som har det medisinskfaglige ansvar.

Sykehuset Innlandet – har desentralisert en rekke tjenester til VLMS. Røntgen, kreftpoliklinikk, dialyse, spesialistpoliklinikk samt følge- og beredskapstjeneste (jordmor). Tjenestene organiseres under prehospitaltjenester. Akuttmedisinprosjekt vil fra 2018 ha anestesilege i beredskap til sammen ca. 26 uker. Det vil gi en høyere medisinskfaglig beredskap. Første halvår 2018 vil det pågå et utredningsarbeid om videreutvikling av VLMS som skal ledes av Sykehuset Innlandet HF der man vil se på mulighet for desentralisering av flere tjenester/funksjoner til VLMS.

Interkommunale tjenester – legevakt, jordmortjeneste og Intermedieæravdeling med kommunale akutte døgnplasser. Nye nasjonale kompetansekrav på legevakten for leger og hjelpepersonell trer i kraft fra mai 2018. Jordmortjenesten utfører svangerskaps- og barselkonsultasjoner for hele regionen. Nasjonal veileder anbefaler at jordmødrene skal følge opp barselkvinner første to uker etter fødsel. I Valdres følger jordmor opp til og med uke én. Gravide får tilbud om tidlig konsultasjon i uke 8 – 9. De kartlegger og informere om forhold knyttet til kosthold, alkohol og vold i nære relasjoner. Det skal utredes mulighet for full drift i intermedieæravdelingen i samarbeid med Sykehuset Innlandet HF, jf utredningsarbeidet beskrevet over.

10.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

Kvalitet og ressursbruk (KOSTRA) for pleie og omsorg er omtalt felles for helse, velferd og omsorg i avsnitt 9.2 på s. 47.

10.3 Stillingsramme

Tabell 10.1 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.

VLMS	Årsverk 31.12.16	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Endring i 2018	Merknad
VLMS admin	1,30	1,40	1,40	0,00	
VLMS intermedieær	12,60	14,50	15,50	1,00	Avdelingssykepleier
Jordmortjenesten	2,95	2,95	2,95	0,00	
Valdres legevakt	6,15	7,35	7,35	0,00	
Spesialistpoliklinikk	0,10	0,10	0,10	0,00	
Dialyse	2,00	2,00	2,00	0,00	
Røntgen	1,00	1,00	1,00	0,00	
Kreftenhet	0,40	0,40	0,40	0,00	
Sum	26,50	29,70	30,70	1,00	

10.4 Økonomiske hovedtall

Tabell 10.2 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.

VLMS	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
LØNNSKOSTNADER, BRUTTO	36 041	27 374	31 231	31 231	31 001	31 001
ANDRE DRIFTSUTGIFTER	3 902	2 528	2 768	2 768	2 768	2 768
UTSTYR, VEDLIKEHOLD M.M.	604	10 430	11 556	11 556	11 480	11 480
KJØP AV TJENESTER	6 803	1 398	1 599	1 599	1 599	1 599
OVERFØRINGSUTGIFTER	1 584	0	0	0	0	0
FINANSUTGIFTER	1 867	0	0	0	0	0
Sum utgifter	50 802	41 730	47 154	47 154	46 848	46 848
SALGS- OG LEIEINNTEKTER	-10 180	-892	-892	-892	-892	-892
REFUSJONSINNTEKTER	-27 461	-31 782	-35 966	-35 966	-35 736	-35 736
TILSKUDD, OVERFØRINGER OG SKATT	-2 465	0	0	0	0	0
FINANSINNTEKTER	-1 955	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-42 061	-32 674	-36 858	-36 858	-36 628	-36 628
Sum virksomhet	8 741	9 056	10 296	10 296	10 220	10 220

10.5 Tiltak

Tabell 10.3 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.

VLMS	2018	2019	2020	2021	Total
Avdelingssykepleier	721	721	721	721	2 884
Refusjoner SI-stillinger	-602	-602	-602	-602	-2 408
Samdrift SI/intermediæravdeling			-230	-230	-460
Ref. fra SI følge- og beredskapstjenesten (jordmor)	-656	-656	-656	-656	-2 624
Bakvakt legevakt jf akuttmedisinforskriften (4 netter/uke)	420	420	420	420	1 680
Prisøkning serviceavtaler og Nødnett	245	245	245	245	980

VLMS er styrket med 1,0 årsverk avdelingssykepleier i intermediæravdelingen. Det etableres en ordning med bakvakt for legevakten med en kostnad på 420 000 kr, som en oppfølging av akuttmedisinforskriften.

11 OMSORG OG REHABILITERING

11.1 Mål og utvikling

Virksomhet Omsorg og rehabilitering inneholder tjenester til hjemmeboende, institusjonstjenester, fysio- og ergoterapitjenester, hjelpemiddelformidling og kjøkken/kantine. Virksomheten har stort fokus på tverrfaglig samarbeid, tilpasset samhandlingsreformen. Mål for virksomheten er forankret i kommunedelplanen for helse – og omsorgstjenester:

- ★ **Hverdagsrehabilitering/hverdagsmestring og gode pasientforløp** – videreutvikling av arbeidsmetoder for å stimulere til at brukerne er selvhjulpne. Bidra til en mer aktiv brukerrolle og et større fokus på forebygging og rehabilitering.
- ★ **Videreutvikle dag- og aktivitetstilbud** for personer med demens
- ★ **Tilby velferdsteknologiske løsninger** i hjemmet, herunder digitale løsninger for samhandling og dokumentasjon av egen helse.
- ★ **Mat som medisin** – ha fokus på at mat og ernæring er en viktig del av det som bidrar til at pasientene blir friskere og at det kan virke forebyggende.
- ★ **Fysio- og ergoterapitjenesten** skal utarbeide en plan for opptrapping av habilitering og rehabilitering i kommunen jf. Samhandlingsreformen. Kommunen skal sikre god kvalitet, brukermedvirkning, nødvendig kompetanse og kapasitet.
- ★ **Videreutvikle Aurdal omsorgssenter**- nytt bygg tilpasset personer med demens og andre brukergrupper som vil ha nytte av miljøbehandling og skjerming.

I økonomiplanperioden skal utbyggingen av Aurdal omsorgssenter gjennomføres. Det er behov for flere institusjonsplasser, og kommunen har de siste år kjøpt sju plasser i annen kommune. Det planlegges med en netto tilvekst på plasser med 13 til totalt 24 plasser. Basert på SSBs framskriving av folketallssammensetning som viser en økning på 6 % blant den eldste del av befolkningen, skal dette være et tilstrekkelig antall plasser.

11.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

Kvalitet og ressursbruk (KOSTRA) for pleie og omsorg er omtalt felles for helse, velferd og omsorg i avsnitt 9.2 på s.47.

11.3 Stillingsramme

Tabell 11.1 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.

Omsorg og rehabilitering	Årsverk 31.12.16	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Endring i 2018	Merknad
Omsorg og rehab adm.	0,00	3,20	3,20	0,00	
Institusjonstjenester	29,80	27,80	27,80	0,00	
Demensomsorg	26,88	27,08	28,28	1,20	Sykepleiere, lokal forskrift
Hjemmebaserte tjenester	47,56	48,96	48,96	0,00	Økn. 1,2 av sykepleiere, reduksjon 1,2 av oppgaveoverføring, 0,6 av overføres renhold
Fysio/ergoter	3,00	3,00	3,00	0,00	
Kjøkken	6,77	6,77	6,77	0,00	
Sum	114,01	116,81	118,01	1,20	

11.4 Økonomiske hovedtall

Tabell 11.2 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.

OMSORG OG REHABILITERING	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
LØNNSKOSTNADER, BRUTTO	86 149	77 551	83 900	84 912	82 912	79 912
ANDRE DRIFTSUTGIFTER	5 609	5 263	5 520	5 520	5 520	5 520
UTSTYR, VEDLIKEHOLD M.M.	1 981	2 666	2 303	2 193	2 193	2 193
KJØP AV TJENESTER	18 585	14 088	12 101	12 101	12 101	12 101
OVERFØRINGSUTGIFTER	1 365	0	0	0	0	0
FINANSUTGIFTER	644	0	0	0	0	0
Sum utgifter	114 333	99 568	103 824	104 726	102 726	99 726
SALGS- OG LEIEINNTEKTER	-11 207	-11 651	-10 912	-10 912	-10 912	-10 912
REFUSJONSINNTEKTER	-6 795	-1 104	-1 301	-1 301	-1 301	-1 301
TILSKUDD, OVERFØRINGER OG SKATT	-1 049	-445	-65	-65	0	0
FINANSINNTEKTER	-303	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-19 354	-13 200	-12 278	-12 278	-12 213	-12 213
Sum virksomhet	94 979	86 368	91 546	92 448	90 513	87 513

11.5 Tiltak

Tabell 11.3 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.

Omsorg og rehabilitering	2018	2019	2020	2021	Total
Økning 2,4 årsverk sykepleiere	1 115	1 910	1 910	1 910	6 845
Tilsynslege kun 8 mnd	-217	0	0	0	-217
Livsgledeprosjekt	110	0	0	0	110
Regional kreftkoordinator	88	88	88	88	352
Omorganisering av renholdstjenester, innsparing 1,2 år	-660	-660	-660	-660	-2 640
Reduksjon kostnader til private, omlegging av tjenester	-1 655	-1 655	-1 655	-1 655	-6 620
Inntektssvikt kjøkken VLMS	600	600	600	600	2 400

Omsorg og rehabilitering øker med 2,4 årsverk. Det flyttes renholdsoppgaver til teknisk og næring, oppgaver som virksomhetene hittil har brukt 1,2 årsverk på.

Det er forutsatt at satsingen på velferdsteknologi skal gi en effektivisering av tjenestene og dette er innarbeidet i økonomiplanperioden, se også omtalen i avsnitt 2.4 «Organisasjonsutvikling – tilpasning av drifta til de økonomiske rammene» på s. 18.

12 TILRETTELAGTE TJENESTER FOR BARN, UNGE OG VOKSNE

12.1 Mål og utvikling

Tilrettelagte tjenester for barn, unge og voksne skal gi helhetlige og koordinerte tjenester tilpasset den enkelte brukers behov innenfor bevilgede rammer. Gjennom målretta miljøarbeid med veiledning og bistand til personer med nedsatt funksjonsevne, og deres pårørende, skal kommunen bidra til at hver enkelt bruker vedlikeholder og utvikler egne ferdigheter og ressurser. Brukerne skal oppleve medvirkning, selvstendighet, mestring av dagliglivets gjøremål og et aktivt liv. Økt fokus på bruk av velferdsteknologiske løsninger skal gi brukerne et mer individuelt tilpasset tjenestetilbud.

Det er et overordnet mål for 2018 å fortsette arbeidet med satsning på faglig kvalitet, kompetanseutvikling, jobbe etter planverk, samt kultur- og holdningsskapende tiltak. I forhold til det siste planlegges det eget prosjekt med innleid kompetanse. Virksomhetsplanen konkretiserer målområder i egen handlingsplan.

Tilrettelagte tjenester skal i tverrfaglig samarbeid med andre virksomheter fortsatt ha stort fokus på vedtaksprosessen, fra kartlegging av brukers behov og rettigheter, til utøvelse, dokumentasjon og evaluering av tjenesten som ytes. Tildelingskontoret har en nøkkelrolle i dette, da grunnlaget for ressursbruk i tjenestene ligger i enkeltvedtakene. Kontoret har et virksomhetsovergrepene ansvar for tildeling av helse- og omsorgstjenester i kommunen, samt regional saksbehandlerfunksjon for intermedieravdelingen i VLMS. Arbeidet med å tydeliggjøre vilkår for tjenester og kartlegging av ressurser hos pasient og bruker vil ha økt fokus. Tildelingskontoret har gjennom koordinerende enhet også et særskilt ansvar for å koordinere enkeltvedtak om tjenester for å fremme rehabilitering. Koordinerende enhet skal ha fokus på opplæring i bruk av individuell plan og opplæring av koordinatorene. Dette arbeidet er det vanskelig å prioritere i en hektisk hverdag med saksbehandling, og det er knapphet på koordinatorene.

Dag- og aktivitetstilbudet på Leirali skal videreutvikles og aktiviteter tilrettelegges for brukergrupper ut fra interesser og funksjonsnivå. Leirali skal ha fokus på aktiviteter som gir positivitet og mestring, basert på brukernes grunnleggende behov for aktivitet og sosialisering. Framover vil det være økt fokus på samhandling med nærmiljøet, frivillige og aktuelle brukerorganisasjoner. I planperioden er det ikke forventet at brukere knyttet til psykisk helse skal tilslutte seg tilbudet, og det er lagt inn reduksjon av bemanningen i rådmannens økonomiplanforslag. Aktivitetstilbud for mennesker med demenssykdom planlegges økt i Aurdal.

12.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

Kvalitet og ressursbruk (KOSTRA) for pleie og omsorg er omtalt felles for helse, velferd og omsorg i avsnitt 9.2 på s. 47.

12.3 Stillingsramme

Tabell 12.1 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.

Tilrettelagte tjenester for barn, unge og voksne	Årsverk 31.12.16	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Endring i 2018	Merknad
TT adm	1,00	1,00	1,00	0,00	
TT Fagernes	28,48	30,14	35,14	5,00	6 år oppbygging etter tilbakeflytting, red. 1 år oppgaveoverf, 0,5 år overføres renhold
TT Leira	31,69	38,33	37,33	-1,00	Red 1 år oppgaveoverf. 0,5 år overf. renhold
TT Leirali	6,78	6,78	5,78	-1,00	Omorganisering
Tildelingskontoret	5,90	4,90	4,90	0,00	
Sum	73,85	81,15	84,15	3,00	

12.4 Økonomiske hovedtall

Tabell 12.2 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.

TILRETTELAGTE TJENESTER FOR BARN, UNGE OG VOKSNE	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
LØNNKOSTNADER, BRUTTO	63 882	49 421	58 364	58 864	56 514	56 514
ANDRE DRIFTSUTGIFTER	986	647	1 075	860	860	860
UTSTYR, VEDLIKEHOLD M.M.	157	201	201	201	201	201
KJØP AV TJENESTER	5 643	10 521	9 743	7 013	7 013	7 013
OVERFØRINGSUTGIFTER	1 723	1 198	1 198	1 198	1 198	1 198
FINANSUTGIFTER	411	0	0	0	0	0
Sum utgifter	72 802	61 988	70 581	68 136	65 786	65 786
SALGS- OG LEIEINNTEKTER	-394	-591	-591	-591	-591	-591
REFUSJONSINNTEKTER	-4 579	-362	-3 716	-3 716	-3 716	-3 716
TILSKUDD, OVERFØRINGER OG SKATT	-22 020	-21 986	-24 327	-22 820	-22 820	-22 820
FINANSINNTEKTER	-10	0	0	0	0	0
Sum inntekter	-27 003	-22 939	-28 634	-27 127	-27 127	-27 127
Sum virksomheter: 45 Tilrettelagte tjen. for barn/ung/voksne	45 798	39 049	41 947	41 009	38 659	38 659

12.5 Tiltak

Tabell 12.3 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.

Tilrettelagte tjenester	2018	2019	2020	2021	Total
Økning BPA - volum	218	218	218	218	872
Økt vertskommunetilskudd	-786	-786	-786	-786	-3 144
Bortfall av kostnader tjenestekjøp	-637	-1 274	-1 274	-1 274	-4 459
Nytt tjenestebehov	330	1 586	1 586	1 586	5 088
Omorganisering renholdstjenester, innsparing 2 år	-870	-870	-870	-870	-3 480
Ou – omorganisering Leirali	-550	-550	-550	-550	-2 200

Tilrettelagte tjenester øker med 5 årsverk når en har tatt hensyn til at renholdsoppgaver flyttes til Tekniske og næring (se også avsnitt 4.1 s. 28). Denne økningen skyldes omlegging av tjenesteytingen og kommer i tillegg til den økningen med 8 årsverk til etablering av barnebolig og som ble vedtatt i revidert budsjett for 2017.

Virksomheten vil sette i gang en egen organisasjonsutviklingsprosess som oppfølging av analysen fra KS konsulent og for å tilpasse virksomheten til kommunens økonomiske rammer (se også omtalen i avsnitt 2.4 «Organisasjonsutvikling – tilpasning av drifta til de økonomiske rammene» på s. 18). Det er i økonomiplanperioden innarbeidet en vesentlig reduksjon i virksomheten som et resultat av denne OU-prosessen.

13 FAMILIENS HUS

13.1 Mål og utvikling

Virksomheten består av barneverntjeneste for fire kommuner, PP-tjeneste for seks kommuner, psykisk helsearbeid og helsesøstertjeneste for Nord-Aurdal kommune.

- ★ Det vil i 2018 bli opprettet et eget inntaksteam i virksomheten bestående av virksomhetsleder, avdelingsledere og kommunepsykolog.
- ★ Etter at virksomheten har utdannet PMTO-terapeuter²⁸ vil det bli iverksatt opplæring av PMTO-rådgivere i løpet av 2008 (nytt ansvar overført fra statlig nivå).
- ★ Med midler fra BUF-direktoratet starter tiltak med foreldrestøttende arbeid opp i 2018. Det opprettes en 50 % prosjektstilling i helsesøstertjenesten. Stillingen vil ha en tverrfaglig styringsgruppe.

Barneverntjenesten – Barneverntjenesten har mottatt statlige opptrappingsmidler de siste årene, og er styrket på både saksbehandling og tiltaksoppfølging. Statsbudsjettet forutsetter ikke noen ytterligere styrking av det kommunale barnevernet i 2018. For å sikre en forsvarlig barneverntjeneste har tjenesten hatt til dels store utgifter knyttet til konsulentbruk de siste årene. Tjenesten er derfor styrket med ett kommunalt finansiert årsverk for å kunne redusere konsulentbruk fra 2018. Departementet er i gang med tilrettelegging for diverse kompetansehevingstiltak for det kommunale barnevernet. Interkommunal barneverntjeneste i Valdres vil benytte disse tilbudene når de er klare. Tjenesten vil i 2018 fremdeles bruke tid på rendyrking av de to teamene tjenesten er delt opp i, tiltaks- og omsorgsteam, og det må påregnes tid til oppfølging av styringssignaler som gis i forbindelse med ny barnevernlov fra 2020.

Helsesøstertjenesten – Gjennom statsbudsjettet ønsker regjeringen en styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Dette da helsesøstertjenesten har en sentral forebyggende og helsefremmende rolle ovenfor alle kommunens barn og unge. Helsesøstertjenesten er styrket med ett nytt årsverk i skolehelsetjenesten. Tjenesten vil delta i PMTO-rådgiveropplæring, samt arbeide med implementering av ny veileder - som blant annet stiller nye krav til individuelle konsultasjoner i skolehelsetjenesten og samarbeid med psykisk helse.

Psykisk helsearbeid – Innføringen av samhandlingsreformen innen rus og psykisk helse har som intensjon at flere brukere skal få den hjelpen de trenger i kommunene. Som et virkemiddel for å få til dette skal det innføres tre nye pakkeforløp for psykisk syke og rusavhengige i 2018. Pakkeforløpene stiller nye og tydelige krav til kommunene. For at kommunene skal lykkes med denne innsatsen må det settes i verk tiltak som både økt bemanning og kompetanseheving. Nord-Aurdal kommune har rekruttert kommunepsykolog. Jamfør rundskriv fra helsedepartementet stiller dette også nye krav til kvalitetssikring i forhold til kartlegging, diagnose og behandlingsplaner. Kommunen har fremdeles behov for å styrke innsatsen til oppfølging av psykisk syke og rusavhengige i bolig.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) – Tjenesten vil arbeide med implementering av tiltak fra pilotprosjektet med STATPED og Fylkesmannen. Prosjektets overordnede mål er å øke kvaliteten på

²⁸ Parent Management Training – Oregonmodellen (PMTO)

tilpasset opplæring slik at elever som har få timer spesialundervisning, ivaretas innenfor ordinær opplæring. Gjennom klagesaker og tilsyn i samarbeidskommunene er det synliggjort at PPTs utviklingsarbeid også må ha fokus på saker på individnivå, ikke utelukkende på systemnivå. Dette da elever med reelt behov for spesialundervisning skal følges kvalitativt godt opp jamfør rettigheter med i Opplæringslova.

PPT vil i 2018 delta i to samarbeidsmøter i halvåret med ledelsen i samarbeidskommunenes skoler og barnehager.

13.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Tabell 13.1 KOSTRA. Barnevern og kommunehelse.

Virksomhet Familiens hus	Nord- Aurdal 2014	Nord- Aurdal 2015	Nord- Aurdal 2016	Nord- Fron 2016	Sel 2016	Tynset 2016	Kom.gr. 11 2016	Oppland 2016	Landet u. Oslo 2016
Kvalitet									
Stillinger med fagutdanning per 1.000 barn 0-17 år (barnevern)	3,3	3,2	3,5	3,9	4,6	7,3	4,3	4,8	4,6
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst	65	102	98	87	77	103	93	99	92
Prioritering									
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	8 506	9 160	11 327	5 531	10 584	5 672	9 163	10 047	8 920
Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251, 252) per barn i barnevernet	121 989	131 287	148 591	74 866	94 328	79 605	:	:	113 168
Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251, 252) per barn med tiltak	173 145	167 971	203 221	113 685	137 105	110 419	:	:	182 500
Andel netto driftsutgifter til barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251)	14,2	10,6	8,6	11,6	11,7	3,7	10,3	12,6	11,4
Andel netto driftsutgifter til barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252)	60,2	64,0	67,7	44,4	59,4	60,9	60,5	53,3	56,6
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-5 år	7 964	9 764	8 944	10 246	19 566	11 678	9 406	10 879	8 658
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-20 år	1 951	2 388	2 190	2 378	4 374	2 534	2 392	2 698	2 314
Dekningsgrad									
Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år	3,5	3,0	4,0	5,1	7,3	2,9	:	:	4,8
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	4,9	5,5	5,6	4,9	7,7	5,1	:	:	4,9
Produktivitet/enhetskostnader									
Andel undersøkelser med behandlingstid innen tre måneder	80	76	86	90	82	98	82	82	86
Andel barn med tiltak per 31.12. med utarbeidet plan	98	96	82	100	89	66	:	:	87
Brutto driftsutgifter per innbygger 0 - 5 år. Helsestasjons- og skolehelsetjeneste.	7 986	9 792	9 888	10 446	21 309	12 495	11 484	12 399	9 799

Kvalitet

Barnevern: Økning i andel stillinger i barnevernet med fagutdanning fra 2014 har sammenheng med opptrappingsplanen gjennom Fylkesmannen, men andelen er fortsatt lavere enn de det er sammenlignet med.

Helsesøstertjenesten: Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst er tilbake omkring 100 % etter at 2014 var preget av ustabil bemanningssituasjon.

Prioritering

Barnevern: Det har vært en økning i netto driftsutgifter til barneverntjenesten. Dette skyldes bruk av ekstern bistand fra barnevernkonsulenter, og at en stor andel av utgiftene er knyttet til barn som er plassert av barnevernet/ har tiltak utenfor hjemmet. Tiltak utenfor hjemmet er i hovedsak dyrere enn tiltak i hjemmet.

Helsesøstertjenesten: Driftsutgifter til helsestasjons- og skolehelsetjeneste er lavere enn i kommune-gruppe 11 og kommuner det er naturlig å sammenligne seg med, men likt med landet utenom Oslo.

Dekningsgrad/produktivitet

Barnevern: Andel undersøkelsessaker og barn med tiltak er økende. Det var en positiv utvikling i andel barnevernsundersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder fra 2015 til 2016, og vi ligger nå på nivå over egen kommune-gruppe og Oppland. Det har vært en negativ utvikling i andel barn med tiltaksplan, og den må opp igjen mot 100 %.

13.3 Stillingsramme

Tabell 13.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.

Familiens hus	Årsverk 31.12.16	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Endring i 2018	Merknad
Fam hus admin.	1,50	1,50	1,50	0,00	
Barneverntjenesten	12,45	13,45	14,45	1,00	Styrking grunnbemanning, mindre konsulentkjøp
Helsesøstertjenesten	3,11	3,11	4,61	1,50	1 åv skolehelsesøster, 0,5 åv familiestyrkende tiltak
Psykisk helse	6,17	6,17	6,17	0,00	
PP-tjeneste	7,25	7,25	7,25	0,00	
Logoped	1,60	1,60	1,60	0,00	
Fysioterapi	0,40	0,40	0,40	0,00	
Sum	32,48	33,48	35,98	2,50	

13.4 Økonomiske hovedtall

Tabell 13.3 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.

FAMILIENS HUS	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
LØNSKOSTNADER, BRUTTO	35 269	35 287	36 708	37 217	37 217	37 217
ANDRE DRIFTSUTGIFTER	6 798	3 958	3 958	3 958	3 958	3 958
UTSTYR, VEDLIKEHOLD M.M.	4 773	7 993	7 669	7 669	7 669	7 669
KJØP AV TJENESTER	4 241	4 903	4 747	4 747	4 747	4 747
OVERFØRINGSUTGIFTER	2 985	886	906	906	906	906
FINANSUTGIFTER	30	0	0	0	0	0
Sum utgifter	54 096	53 027	53 988	54 497	54 497	54 497
SALGS- OG LEIEINNTEKTER	-5 462	-30	-30	-30	-30	-30
REFUSJONSINNTEKTER	-21 354	-23 534	-23 196	-23 196	-23 196	-23 196
TILSKUDD, OVERFØRINGER OG SKATT	-3 283	-2 425	-2 955	-3 215	-2 805	-2 805
FINANSINNTEKTER	-190	-510	0	0	0	0
Sum inntekter	-30 289	-26 499	-26 181	-26 441	-26 031	-26 031
Sum virksomhet	23 807	26 528	27 807	28 056	28 466	28 466

13.5 Tiltak

Tabell 13.4 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.

Familiens hus	2018	2019	2020	2021	Total
Barnevern, økning 1 år (inkl. statstilskudd)	210	210	210	210	840
Helsesøster, familiestyrkende tiltak 0,5 år (inkl. statstilskudd)	0	0	0	0	0
Skolehelsesøster, 1 år	271	650	650	650	2 221
Skolelege 0,1 år	0	130	130	130	390
Reduksjon BPA	-150	-150	-150	-150	-600

Kommunen satser i denne økonomiplanen på forebygging. En vesentlig del av denne satsingen finner en i virksomheten Familiens hus som blir styrket med ett årsverk innen barnevern, 0,5 årsverk helsesøster innen familiestyrkende tiltak, ett årsverk skolehelsesøster og 0,1 årsverk skolelege.

14 NAV VALDRES

14.1 Mål og utvikling

De overordnede og langsiktige føringene for NAV er å få flere i arbeid og å bedre brukers møte med NAV. God kompetanse på arbeidsmarkedet, både lokalt og nasjonalt, er en forutsetning for at vi skal kunne nå vår hovedmålsetning om å få flest mulig i arbeid og aktivitet, slik at de blir økonomisk selvforsørget. Gjennom sykefraværsoppfølgingen skal vi medvirke til at den sykmeldte raskest mulig kommer tilbake i arbeid.

For dem som ikke kan forsørge seg selv, skal NAV Valdres bidra til et økonomisk sikkerhetsnett gjennom økonomisk sosialhjelp. Økonomiteamet i NAV Valdres bistår personer med å håndtere vanskeligheter med å disponere egen økonomi, og her er behovet stadig stort.

Det er viktig at det lokale NAV-kontoret har god kompetanse på de områder vi skal ha ansvar for, og at vi prioriterer våre hovedoppgaver. Brukerutvalget for NAV Valdres har en viktig rolle for å bidra til at vi treffer godt med oppfølging av brukere, næringsliv og samarbeidsparter, og fra 2018 overtar brukerrepresentantene lederrollen i brukerutvalget.

Flere og bedre tjenester på nav.no og «ditt nav» gjør at bruken av våre netjtjenester øker. Dersom man ikke finner svar på nav.no, kan man ringe kontaktsenteret og få svar fra eksperter på ulike områder, f.eks. vedrørende barn, permisjon og pensjon. Dette gjør det mulig for det lokale NAV-kontoret å prioritere planlagte møter med brukere som trenger tettere oppfølging for å få eller beholde arbeid.

NAV Valdres har ekstra fokus på ungdom, med et ungdomsteam som følger opp personer under 30 år, som av ulike grunner ikke er i arbeid eller aktivitet. Målsettingen er at ungdom ikke skal gå på passive ytelser, og ungdomsteamet håndterer også aktivitetsplikten, slik at unge så snart som mulig får krav om aktivitet knyttet til utbetalinger av økonomisk sosialhjelp. Samarbeidet om ungdomskontakter mellom NAV Valdres og Valdres vidaregåande skule videreføres. Vi ser at økt innsats gir resultater i form av færre ungdom som mottar økonomisk sosialhjelp.

En annen prioritert gruppe for NAV Valdres er innvandrere fra land utenfor EØS. Vi har samarbeidsavtale med flyktningetjenestene i alle valdreskommunene, der målsettingen er at NAV skal tidlig inn for å bidra til gode arbeidsrettede planer for den enkeltes introduksjonsprogram.

Rusteamet i NAV Valdres skal gi tett oppfølging av personer med utfordringer knyttet til rus, og jobber med utgangspunkt i Regional rusmiddelpolitisk handlingsplan. Rusteamet samarbeider bl.a. med kommunene, helsetjenester og Stabburshella.

I løpet av 2018 skal NAV Valdres samle ressursene på Fagernes, og vi regner med å være operative med ny organisering fra 5. mars 2018. Nye mobilitetsløsninger gjør det mulig for veilederne å være mer ute i møte med brukere, arbeidsgivere og samarbeidsparter. Samling av ressursene vil gi NAV Valdres et større og mer robust fagmiljø, gjøre oss mindre sårbare, og medvirke til bedre stabilitet og enhetlig praksis. Dette åpner også muligheten for å få tilført nye oppgaver og ressurser. I denne prosessen er det viktig at det er god tilgjengelighet til NAV sine tjenester.

14.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Tabell 14.1 KOSTRA. Sosialtjenesten.

NAV Valdres Nøkkeltall G1- sosialtjenesten	Nord- Aurdal 2014	Nord- Aurdal 2015	Nord- Aurdal 2016	Nord- Fron 2016	Sel 2016	Tynset 2016	Landet u. Oslo 2016
Dekningsgrad							
Sosialhjelpsmottakere	291	282	288	166	240	149	274
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere 20-66 år	7,4	7,2	7,5	5,0	7,0	4,6	4,2
Andel sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggere 20-66 år	6,9	6,8	6,9	4,6	6,8	4,4	4,0
Produktivitet							
Brutto driftsutg. Pr. sosialhjelpsmottaker, i kroner konsern	49 921	55 635	64 049	84 349	87 025	145 604	97 738
Utdypende tjenesteindikatorer							
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønads- mottaker/ mnd.	8 013	8 173	8 646	9 633	7 798	8 351	
Gjennomsnittlig stønadslengde mottaker 18-24 år	4,2	4,6	4,3	4,0	3,2	4,1	..
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 25-66 år	3,7	4,0	4,2	4,4	4,1	3,6	..
Sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	73	80	83	52	58	38	96
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde	37,1	37,6	38,9	41,0	32,9	46,3	48,8

Tabell 14.2 KOSTRA. Sosialtjenesten.

NAV Valdres Nøkkeltall G1- sosialtjenesten	Landet u. Oslo 2016	Nord- Aurdal 2016	Sør- Aurdal 2016	Etne- dal 2016	Vestre Slidre 2016	Østre Slidre 2016	Vang 2016
Dekningsgrad							
Sosialhjelpsmottakere	274	288	89	49	91	88	29
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere 20-66 år	4,2	7,5	5,2	6,4	7,4	4,5	3,1
Andel sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggere 20-66 år	4,0	6,9	4,8	6,4	6,8	4,3	2,9
Produktivitet							
Brutto driftsutg. Pr. sosialhjelpsmottaker, i kroner konsern	97 738	64 049	77 607	78 122	70 868	72 659	71 897
Utdypende tjenesteindikatorer							
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønads- mottaker/ mnd.		8 646	9 059	9 596	10 130	9 490	9 248
Gjennomsnittlig stønadslengde mottaker 18-24 år	..	4,3	4,8	4,5	4,1	3,2	3,0
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 25-66 år	..	4,2	4,3	3,7	4,8	4,3	3,8
Sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	96	83	25	13	30	24	6
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde	48,8	38,9	44,9	71,4	38,5	45,5	55,2

Dekningsgrad

Tabellen viser at Nord-Aurdal har en atskillig større andel sosialhjelpsmottakere enn landet uten Oslo, og også sammenlignet med andre i sin kommunegruppe. Også Vestre Slidre ligger svært høyt. I Valdres er det bare Vang som har lavere andel sosialhjelpsmottakere enn landet uten Oslo.

Produktivitet

Kostra-tallene viser at Nord-Aurdal kommune bruker mindre ressurser pr sosialhjelpsmottaker enn alle andre i denne sammenligningen. Dette er interessant sett opp mot den store andelen sosialhjelpsmottakere. Det samme forholdet ser vi også når det gjelder Vestre Slidre kommune, og også (i noe mindre grad) for de andre valdreskommunene, med unntak av Vang. Forholdsmessig har det vært slik over mange år, og det kan antas at lav ressursbruk til denne brukergruppen kan være en medvirkende årsak til at man ikke lykkes godt nok med å få disse brukerne over i arbeid og aktivitet – og ut av sosialhjelp.

Utdypende tjenesteindikatorer

Nord-Aurdal skiller seg ikke markant ut fra resten av kommunene i sammenligningen på disse indikatorene, bortsett fra den store andelen mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde i Etnedal kommune – hele 71,4 %. I Vang kommune, som har en relativt liten andel sosialhjelpsmottakere, har så mange som 55,2 % av disse sosialhjelp som hovedinntektskilde. I de resterende fire valdreskommunene har mer enn halvparten av mottakerne av sosialhjelp en annen hovedinntektskilde.

14.3 Stillingsramme

Tabell 14.3 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.

NAV VALDRES	Årsverk 31.12.16	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Endring i 2018	Merknad
NAV-kontor	17,80	17,80	17,80	0,00	
Sum	17,80	17,80	17,80	0,00	

14.4 Økonomiske hovedtall

Tabell 14.4 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.

NAV I VALDRES	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
LØNSKOSTNADER, BRUTTO	15 167	13 919	14 515	14 515	14 515	14 515
ANDRE DRIFTSUTGIFTER	1 975	1 757	1 407	1 307	1 257	1 257
UTSTYR, VEDLIKEHOLD M.M.	171	5 229	5 366	5 286	5 202	5 202
KJØP AV TJENESTER	4 744	2 852	2 925	2 875	2 875	2 875
OVERFØRINGSUTGIFTER	23 798	20 866	22 521	22 046	22 046	21 451
FINANSUTGIFTER	790	495	495	495	495	495
Sum utgifter	46 646	45 118	47 229	46 524	46 390	45 795
SALGS- OG LEIEINNTEKTER	-4 489	0	0	0	0	0
REFUSJONSINNTEKTER	-26 379	-29 969	-31 014	-31 344	-31 246	-31 246
TILSKUDD, OVERFØRINGER OG SKATT	-1 193	-850	-1 530	-850	-850	-850
FINANSINNTEKTER	-402	-299	-299	-299	-299	-299
Sum inntekter	-32 463	-31 118	-32 843	-32 493	-32 395	-32 395
Sum virksomhet	14 183	14 000	14 386	14 031	13 995	13 400

14.5 Tiltak

Tabell 14.5 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.

NAV	2018	2019	2020	2021	Total
Flytte- og ombyggingskostnader	250	0	0	0	250
Tilskudd skjønnsmidler	-680	0	0	0	-680
Red. øk.sosialhjelp	-530	-1 005	-1 005	-1 600	-4 140
Økning G, KPI, Flyktning	833	833	833	833	3 332

De to siste tiltakene gjelder begge tiltaksbudsjettet til Nord-Aurdal kommune, som består av tiltak innen kommunalt rusarbeid, kvalifiseringsprogrammet (KVP) og økonomisk sosialhjelp. Tiltaksbudsjettet er økt for å ta hensyn til den generelle kostnadsutviklingen; sosialhjelpsbudsjettet er økt med konsumprisindeksen og budsjettet for KVP med økningen i grunnbeløpet i folketrygden, i tillegg er det tatt hensyn til at et høyt antall bosatte flyktninger de siste årene vil gi høyere kostnader innen økonomisk sosialhjelp. I sum utgjør disse endringene en økning i tiltaksbudsjettet på vel 0,8 mill. kr.

Deretter er tiltaksbudsjettet redusert med vel 0,5 mill. kr i 2018 basert på utgiftene etter tredje kvartal 2017. Det er lagt inn en ytterligere reduksjon økonomiplanperioden; omorganiseringen av NAV Valdres er forventet å gi høyere kvalitet på tjenestene og høyere effektivitet og det er budsjettet med at det vil resultere i en forsiktig nedgang i andel innbyggere mellom 20 og 66 år som mottar økonomisk sosialhjelp.

15 KULTUR OG SERVICE

15.1 Mål og utvikling

Hovedmålene for virksomheten:

- ★ Å ha og stimulere til arenaer og møteplasser innenfor kulturlivet der innbyggere i alle aldre kan uttrykke seg og få ulike typer impulser, kulturell innsikt og kompetanse.
- ★ Å ha en kulturskole som er et ressurscenter og som samarbeider bredt med ulike instanser lokalt om å utvikle kreative evner og å gi kunstfaglig kompetanse. Det er et mål å ha en kulturskole der elevene arbeider systematisk med kunstfag og utvikling over tid, og å tilby kunstnerisk fordypningsprogram for elever med særskilte forutsetninger, interesser og egeninnsats.
- ★ Å være en festivaleier og -vert som ser verdien av festivalene i en større sammenheng med tanke på næringsliv, omdømmebygging av kommunen og økt mangfold av kulturtilbud til innbyggerne.
- ★ Å videreutvikle og fornye frivilligheten der alle som ønsker å engasjere seg i frivillig arbeid på ulike arenaer og på tvers av arenaer kan bidra.
- ★ Å ha et servicetorg som et godt kontaktpunkt mellom publikum og de kommunale tjenestene både fysisk og digitalt.

Kulturtilbudet er prioritert på tredjeplass i kommunens samfunnsdel for 2011-2023. Målet er en åpen og mangfoldig kulturkommune som er et naturlig møtested i Valdres, har et godt samspill med det frivillige organisasjonslivet, har en godt utbygd kulturskole og gode og trygge nærmiljøanlegg i alle grender.

Revidert utgave av Kommunedelplan for kultur, idrett og friluftsliv skal legges frem for vedtak i kommunestyret i første halvdel av 2018. Den vil være et sentralt dokument for kommunens videre arbeid med kultur, idrett og friluftsliv.

Kulturhuset har stor aktivitet med kino og forestillinger. Kulturhuset er en av Riksteateret og Teater Innlandet sine faste spillesteder. Kulturhuset fikk nye stoler i 2011 og ny lysrigg i 2017, men bygningsmassen og det tekniske utstyret for øvrig er gammelt og på mange måter lite funksjonelt. Det er problemer med lekkasjer i kinosalen, festsalen og foajeen og en ser utfordringer med utleie av festsalen til private inntil utbedring er utført.

Nord-Aurdal folkebibliotek er ressurscenter, møteplass og arena for ulike arrangement som forfatterkvelder og debatter. Biblioteket fungerer også som skolebibliotek for Nord-Aurdal barneskole og Nord-Aurdal ungdomsskole som har lesing som et hovedsatsningsområde. I 2018 har NAUS tilhold i Røn og det ønskes å gi tilbud via bokbussen. Biblioteket har en utfordring i forhold til lokaler blant annet med tanke på studierom, klassebesøk og tilgjengelighet.

Valdres Sommersymfoni er eid av Nord-Aurdal kommune og samarbeider tett med nasjonale og internasjonale institusjoner. Etter å ha eksistert i 23 år, har Valdres sommersymfoni ambisjoner om fortsatt å være Europas fremste kurs for barn og unge innen klassisk musikk, samt en festival med en omfattende konsertrekke med høy internasjonal kvalitet. Sommeren 2017 ble det inngått samarbeid med Den norske ballettskole om Valdres sommerballett. I tillegg vil Valdres sommersymfoni ha ansvar for nasjonale prosjekter i årene som kommer, noe som gjør den til en helårsaktør. Valdres sommersymfoni har hovedkontor på Fagernes, men disponerer også kontorplass på Sentralen i Oslo.

Sommersymfonien er i nasjonal sammenheng en stor og kvalitetsmessig god festival der det er viktig at kommunen er aktiv eier og arbeider mer med å ta ut potensialet med tanke på omdømmebygging av kommunen og kulturtilbud av internasjonalt kaliber til innbyggerne. Det arbeides også ytterligere med det næringsmessige potensialet ved festivalen.

Nord-Aurdal frivilligsentral: For å kunne møte nye utfordringer i samfunnet, og å arbeide forebyggende og bredt, ble det i 2017 tilsatt leder i 100 % stilling som skal jobbe innovativt med dette. Målet er å utvikle arbeid med frivillighet i tråd med lokale prioriteringer og behov. Aktivitetene skal bygge på frivillig innsats, bidra til å skape sosiale møteplasser og legge til rette for lokal frivillig virksomhet. Våren 2017 ble eksisterende organisering av Nord-Aurdal frivilligsentral avviklet i kommunestyre, og ny organisering skal vedtas høsten 2017. Det arbeides tverrfaglig, og flere lag og foreninger er nå tilknyttet sentralen.

Valdres Storhall er en stor satsing på idretten i Valdres der Nord-Aurdal kommune bidrar med investeringsmidler (aksjekapital), garantier og årlig støtte til driften. Det ble fra 2016 innarbeidet et årlig tilskudd på 125 000 kr som er en ny satsing innen kultur.

Lag og foreninger er viktige samarbeidspartnere for kommunen og bidrar til å sikre at flest mulig kan delta i et kulturelt mangfold. Idretten står for den største aktiviteten under fritidskulturlivet organisert gjennom idrettslagene, musikken delvis gjennom musikkrådet i kommunen, mens de øvrige kulturuttrykkene ikke har noen paraply og framstår som spredte. Det må arbeides med kontaktflatene mot frivillige lag og organisasjoner.

Servicetorget's hovedoppgaver er:

- Sekretariat (politisk og administrativt).
- Post (inkludert kommunens e-postmottak), arkiv og fakturamottak.
- Systemansvar og saksbehandlingsressurs.
- Budsjettansvar for kommunale fellesfunksjoner og politisk ledelse.

Eksempler på daglige driftsoppgaver som er omfattende og tar mye kapasitet er journalføring, skanning, arkivering, og postfordeling. En viktig utviklingsoppgave i økonomiplanperioden er etablering av et digitalt eiendomsarkiv.

15.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Tabell 15.1 KOSTRA. Kultur.

Kultur	Nord-Aurdal 2014	Nord-Aurdal 2015	Nord-Aurdal 2016	Nord-Fron 2016	Sel 2016	Tynset 2016	Kom.gr. 11 2016	Oppland 2016	Landet u. Oslo 2016
Prioritering									
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner	1 636	2 081	1 903	3 130	2 627	1 930	2 002	2 085	2 097
Netto driftsutgifter kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter, konsern	3,2	3,7	3,2	4,8	4,2	3,1	3,4	3,7	3,9
Netto driftsutgifter til kommunale idrettsbygg per innbygger	368	748	487	1054	577	223	364	371	490
Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger	333	332	304	451	393	361	292	347	278
Netto driftsutgifter til kommunale kulturbygg per innbygger	151	191	199	147	514	314	310	244	242
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-18 år	831	597	884	2 225	51	129	578	900	998
Netto driftsutgifter til andre kulturaktiviteter per innbygger	144	191	230	195	449	163	272	279	252
Korrigerte brutto driftsutgifter til musikk- og kulturskoler, per bruker	14 715	13 991	14 601	23 015	15 591	12 215	18 614	18 131	18 583
Tilskudd til frivillige barne- og ungdomsforeninger per lag som mottar tilskudd	91 333	82 500	90 833	0	19 250	..	13 404	17 877	30 371
Kommunale driftstilskudd til lag og foreninger pr lag som mottar tilskudd	12 059	35 833	18 778	41 795	27 511	36 429	23 040	28 151	39 168
Netto driftsutgifter til kino per innbygger, konsern	8	-28	-20	48	19	-29	17	-8	2
Dekningsgrad									
Andel elever i grunnskolealder i musikk- og kulturskolen, prosent av antall barn i alderen 6-15 år	34,5	33,6	29,9	24,8	20,2	28,5	19,0	17,9	14,2
Besøk pr kinoforestilling	46,0	49,4	49,3	67,2	88,4	23,6	31,8	41,7	33,1

Prioritering

Nord-Aurdal kommune ligger under landet og fylket når det gjelder netto driftsutgifter til kultur pr. innbygger og den prosentvise andelen av kommunens totale driftsbudsjett.

Netto driftsutgifter til kommunale idrettsbygg pr. innbygger er på samme nivå som landet og ligger noe over fylket. Her har det de siste tre åra vært svingninger, dette skyldes i stor grad Nord-Aurdal sitt bidrag for å sikre Valdres Storhall som spillemiddelanlegg. Netto driftsutgifter til kommunale kulturbygg per innbygger ligger godt under alle vi sammenligner oss med unntatt Nord-Fron.

Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud for barn og unge varierer mye i sammenligningsgruppa. Tallene viser at Nord-Aurdal ligger over kommunegruppa, men noe under fylket og landet. Det er viktig å merke seg at kommunens andel i Valdres Sommersymfoni er rapportert inn i denne kostrafunksjonen selv om dette både er et kurs og en festival med langt bredere målgruppe enn barn og unge i kommunen.

Når det gjelder satsing på musikk- og kulturskolen har vi lave tall totalt pr. bruker sammenligna med fylket og landet. Nord-Aurdal gir et svært godt og bredt tilbud for elever fra 0-100 år, individuelt og i grupper, med beskjedne midler.

Nord-Aurdal ligger lavere enn både Oppland og landet når det gjelder satsing på andre kulturaktiviteter (pr. innbygger). Kinodrift går med overskudd og har høyt antall besøkende pr. kinoforestilling.

Dekningsgrad

Nord-Aurdal kulturskole er siden 2014 den kulturskolen med flest elever i Valdres. Prosentandelen av elever i grunnskolealder som deltar i musikk- og kulturskolen er høyere enn alle vi sammenligner oss med. I tillegg får alle 4. klassinger tilbud om Korps i skolen der kulturskolepedagoger og -midler brukes.

15.3 Stillingsramme

Tabell 15.2 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.

Kultur og service	Årsverk 31.12.16	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Endring i 2018	Merknad
Kultur	7,71	7,71	8,06	0,35	0,25 lyd og lys kulturhuset, 0,10 ungdomskonsulent
Kulturskole	5,30	5,30	5,30	0,00	
Valdres Sommersymfoni	0,40	0,40	0,40	0,00	
Servicetorg	6,25	6,25	5,25	-1,00	Naturlig avgang
Politisk ledelse	2,60	2,60	2,60	0,00	
Sum	22,26	22,26	21,61	-0,65	

15.4 Økonomiske hovedtall

Tabell 15.3 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.

KULTUR OG SERVICE	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
LØNNKOSTNADER, BRUTTO	16 447	15 326	15 262	14 662	14 662	14 412
ANDRE DRIFTSUTGIFTER	6 736	5 044	4 955	4 909	4 909	4 909
UTSTYR, VEDLIKEHOLD M.M.	2 323	2 168	2 188	2 168	2 168	2 168
KJØP AV TJENESTER	2 263	901	901	901	901	901
OVERFØRINGSUTGIFTER	4 081	2 185	2 355	2 355	2 355	2 355
FINANSUTGIFTER	478	0	0	0	0	0
Sum utgifter	32 327	25 624	25 661	24 995	24 995	24 745
SALGS- OG LEIEINNTEKTER	-6 821	-6 414	-6 471	-6 471	-6 471	-6 471
REFUSJONSINNTEKTER	-2 927	-1 030	-1 030	-1 030	-1 030	-1 030
TILSKUDD, OVERFØRINGER OG SKATT	-6 038	-1 737	-1 737	-1 737	-1 737	-1 737
FINANSINNTEKTER	-459	-62	-62	-62	-62	-62
Sum inntekter	-16 246	-9 243	-9 300	-9 300	-9 300	-9 300
Sum virksomhet	16 081	16 381	16 361	15 695	15 695	15 445

15.5 Tiltak

Tabell 15.4 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.

Kultur og Service	2018	2019	2020	2021	Total
Økt støtte Strunkeveko	15	15	15	15	60
Økt støtte til Valdres sommersymfoni	150	150	150	150	600
Lys og lydtekniker 25 % stilling overført fra teknisk	120	120	120	120	480
Korps i skolen	120	120	120	120	480
Omstilling service og kommunikasjon	- 628	- 628	-628	-628	-2512
Digitalisering – kutt i portoutgifter	-347	-347	-347	-347	-1388
Justering budsjett kontormateriell	73	73	73	73	292
Økning 10 % stilling ungdomskonsulent, tilsvarende økning i inntekter	0	0	0	0	0

Virksomheten styrkes ved en overføring av 0,25 årsverk fra Teknisk og næring, dette gjør at vi får etablert en stilling som lys- og lydteknikker med ansvar for kulturhuset.

Valdres sommersymfoni: I april 2017 kom nye retningslinjer fra kulturrådet der det er krav om 40 % finansiering fra fylket og kommunen. Dette fordrer en økning av kommunens tilskudd med 150 000 kr.

Korps i skolen videreføres, kostnaden er 240 000 kr i året og tiltaket er helårsvirkning fra 2018.

Portoutgiftene skal tilnærmet fjernes når kommunen tar i bruk felleskomponenten «SvarUt».

16 TEKNISK OG NÆRING

16.1 Mål og utvikling

Virksomheten består i 2018 av teknisk drift, eiendomsforvaltning, vedlikehold kommunale bygg, renhold og areal og næring. Alle avdelinger ledes av avdelingsledere, og hele virksomheten har medarbeidere med god kompetanse på sine fagområder.

Teknisk drift

Etablering av ny hovedvannforsyning til Fagernes – Leira med nytt høydebasseng er en stor satsing på vannforsyning og forsyningssikkerhet som startet opp i 2015, og videreføres også inn i 2018. Selve høydebassenget på 3000 m³, hadde byggestart i september 2017 og med ferdigstillelse i mai 2018.

Det er et hovedmål å redusere lekkasjene på vannforsyningsnettet og dette har stått sentralt i flere år og vi ser nå effekter av dette. Per oktober 2017 har det ikke vært en eneste stor vannlekkasje på Leira eller Fagernes. Derfor kan arbeidet med rehabilitering av gamle vann- og avløpsledninger trappes noe ned i fra 2018.

Kommunen får ofte klager på vedlikeholdet av kommunale veier, spesielt gjelder dette grusvegene. Med økende nedbørsmengder og nedbørintensitet er det et mål og øke antall km med veger med fast dekke i planperioden. Denne prioriteringen startet i 2017 med asfaltering av Tveitavegen og Månovegen.

Eiendomsforvaltning

Den største utfordringen er fortsatt kostnader knyttet opp mot ordinære utleieboliger som har hard bruk. De to eldste husa i Våningvegen er i så dårlig forfatning og krever så stort vedlikehold at det tilrådes at de saneres. Kommunen eier totalt 151 boliger og leier inn for fremleie 25 boenheter på det private markedet.

Arbeidet med brannforebyggende tiltak ved el-kontroll og termografering fortsetter. I 2018 er det barnehagene og skolene som er prioriterte.

Fremtidig avvirkning i Liaskogen tilpasses nå den nye driftsplanen. Det ligger an til å bli en årlig avvirkning på 500 – 700 m³ inklusive tynning. Tømmerprisen er tilfredsstillende, men det tømmeret som hogges i miljøregistrert områder (MIS-områder) med begrensning av uttak, gir et dårligere nettoresultat. Ungskogpleie, planting og vegvedlikehold pågår fortløpende.

Nord-Aurdal kirkelig fellesråd

Kommunen yter et tilskudd til fellesrådet. Samla tilskudd i 2018 er 4.240 mill. kr. Det ordinære tilskuddet til drift er økt med 2,3 % fra 2018, tilsvarende pris- og lønnsvekst (deflator).

Drift og vedlikehold kommunale bygg

Kommunestyret vedtok vedlikeholdsplanen i sitt møte 30.3.17 sak KS 13/2017. I 2017 har kr 1,5 mill. blitt brukt til ekstraordinært vedlikehold i henhold til denne planen. Det er primært tre bygg,

Skrautvål omsorgsboliger, Vestringsbygda barnehage og Leirali som har nytt godt av de bevilgende midlene i inneværende år. Det er nødvendig å fortsette arbeidet med å ta igjen etterslepet på vedlikehold av kommunale bygg, men det er krevende å finne rom for dette i et presset driftsbudsjett.

Landbruk og annen næring

Kontroll får økt fokus i forvaltningen av statlige tilskudd innen landbruk. Omlegging av søknadsrutinene til kun elektronisk innsending har ført til endringer også når det gjelder måten vi bistår den enkelte gardbruker på.

Valdreskommunene har sammen med Viken Skog SA samarbeidet om et 3-årig prosjekt om økt skogkulturinnsats. 2017 var siste året i prosjektperioden. Prosjektet kan vise til positive effekter, og det er enighet om å fortsette samarbeidet - om enn noe nedskalert - da det ikke lenger vil bli gitt tilskudd fra Fylkesmannen. Finansiering skjer via rentemidler av skogfondsavsetningene. Utbedring av skogsvegnettet i kommunen er en annen viktig satsing. Ved aktiv innsats i kommunen får vi tilført betydelig tilskudd fra staten. Regjeringen har gjort det til en kjernesak å få utbedret skogsvegnettet.

Oppmåling, kart, geodata og byggesak

Et lovforslag om privatisering av kommunale oppmålingstjenester ligger til behandling i Stortinget høsten 2017. Dette vil på sikt kunne berøre organiseringen av oppmålingsarbeidet i kommunen.

Aktivitetsnivået på byggesak er totalt sett forholdsvis høy. Et hovedmål er å sørge for så kort saksbehandlingstid overfor publikum som mulig. Det er et mål å etablere digitale plan- og eiendomsarkiv i planperioden.

Miljø

Det er søkt om tilskuddsmidler fra fylkeskommunen til kartlegging og verdsetting av friluftsområder. Kartleggingen er planlagt gjennomført i 2018.

Renhold

Renholdsavdelingen har tidligere slitt med høyt sykefravær. Det er lagt ned et stort arbeid for å få økt tilstedeværelse. Dette kombinert med tilbud om noen timer med trening i uka og godt samarbeid med HR-avdelingen og NAV i oppfølgingen av langtidssykemeldte har gitt veldig gode resultater.

16.2 Kvalitet og ressursbruk i dag (KOSTRA)

I dette avsnittet er tjenestene sammenlignet med andre kommuner ved hjelp av tall fra KOSTRA.

Tabell 16.1 KOSTRA. Brann og ulykkesvern. Vann. Avløp. Samferdsel.

Virksomhet Teknisk og næring	Nord- Aurdal 2014	Nord- Aurdal 2015	Nord- Aurdal 2016	Nord- Fron 2016	Sel 2016	Tynset 2016	Kom.gr. 11 2016	Oppland 2016	Landet u. Oslo 2016
Kvalitet									
Andel A-objekter som har fått tilsyn	76	59	61	100	40	92	49	74	52
Andel piper feiet	100,0	40,1	28,1	24,7	20,5	34,2	39,1	40,4	33,8
Antall bygningsbranner pr. 1000 innbyggere	1,5	0,3	0,6	0,9	0,5	0,4	0,6	0,7	0,6
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste	75	75,1	74,7	78,7	58,2	58,3		68,2	82,6
Dekningsgrad									
Gang- og sykkelvei i km som er et kommunalt ansvar pr. 10 000 innb., konsern	17	15	15	17	35	36	11	18	13
Kommunal. vei og gate, km	68	69	69	117	67	29	5731	1950	38 259
Produktivitet/enhetskostnader									
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	4 808	4 976	5 170	3 923	4 088	3 122	3 097	3 790	3 441
Finansiell dekningsgrad vannforsyning	90	89	84	106	109	115	102	105	101
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	7 014	7 260	7 204	5 859	3 898	6 030	3 624	4 941	3 840
Finansiell dekningsgrad avløpstjenesten	104	128	119	99	80	104	96	103	100
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	2 167	2 167	2 232	1 463	1 787	2 788	2 684	2 136	2 716
Årsgebyr for feiing og tilsyn (gjelder rapporteringsåret +1)	383	396	410	423	439	440	433	456	441
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate, konsern	88 397	84 145	102 478	104 060	159 418	84 897	98 951	114 127	136 122
Nto. dr. utg. ekskl. avskrivninger i kr pr. innb., kommunale veier og gater, konsern	601	548	731	1 615	1 527	434	889	806	728
Bto.dr. utg. i kr til gatebelysning pr. lyspunkt, kommunal vei og gate, konsern	387	403	318	525	551	770	712	725	706
Bto. dr. utg. i kr til gatebelysn. pr. lyspunkt lang fylkes- /riksvei som kommunen betaler for, konsern	867	578	317	..	1 500	833	624	515	677
Andel søkn. om tiltak der komm. har overskredet lovpålagt saksbehandlingstid	0	0	6	0	2	8			

Alle branntilsyn utføres av Valdres brannforebyggende avdeling. Tilsynene som er gått i 2016 har vært mer risikobasert enn tidligere år, for å imøtekomme den nye Forebyggendeforskriften. De 4 KOSTRA-funksjonene innenfor brann og feiing vil fra 2018 bli overflyttet til Valdres Brannvesen IKS.

Nord-Aurdal kommune har gjennom flere år gjort tunge investeringer på vann og avløp for å ta igjen et betydelig vedlikeholdsetterslep. Investeringene gir kapitalkostnader som inngår i selvkostregnskapene. Målsettingen er en dekningsgrad på 100 %.

Sanering og rehabilitering av vann- og avløpsanlegg over flere år har gitt gode resultater i form av mer effektiv drift med merkbart mindre lekkasjer.

Når det gjelder kommunale veger er gjennomgående tallene under gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 11. Det legges opp til en opptrapping i økonomiplanperioden når det gjelder veg-investeringer.

Eiendomsforvaltning

Tabell 16.2 KOSTRA. Eiendomsforvaltning.

Eiendomsforvaltning	Nord-Aurdal 2014	Nord-Aurdal 2015	Nord-Aurdal 2016	Nord-Fron 2016	Sel 2016	Tynset 2016	Kom.gr. 11 2016	Oppland 2016	Landet u. Oslo 2016
Prioritering									
Netto driftsutgifter til boligformål pr innbygger i kroner, konsern	-295	-159	114	-258	-541	510	-76	-10	-35
Dekningsgrad									
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	28	28	28	19	23	33	23	25	21
Brutto driftsutgifter per kommunalt disponert bolig	44 533	53 308	71 295	48 613	39 060	61 379	47 329	37 504	55 915

Noe av forklaringen til økte brutto driftsutgifter skyldes de 20 nye omsorgsboligene lokalisert på VLMS. I tillegg er det utført en del ekstraordinære reparasjoner på kommunale boliger i 2016.

16.3 Stillingsramme

Tabell 16.3 Antall årsverk i virksomheten og endringer i 2018.

Teknisk og næring	Årsverk 31.12.16	Årsverk 31.12.17	Årsverk 31.12.18	Endring i 2018	Merknad
Teknisk drift	14,10	14,10	14,10	0,00	
Brann, ulykkesvern og feiing	4,74	4,74	4,74	0,00	
Brannforebyggende avd	2,70	2,70	2,70	0,00	
Forvaltning næring	9,70	9,70	9,70	0,00	
Eiendomsforvaltning	1,00	1,00	1,00	0,00	
Drift/vedlikehold bygg	11,55	11,55	11,30	-0,25	Overf. kultur
Renhold	21,73	21,60	23,20	1,60	1 år oppgaveoverf fra TT, 0,6 år oppgaveoverf fra Omsorg og rehab.
Sum	65,52	65,39	66,74	1,35	

16.4 Økonomiske hovedtall

Tabell 16.4 Budsjett for virksomheten sammenlignet med regnskap 2016 og budsjett 2017, 1 000 kr.

TEKNISK OG NÆRING	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
LØNNSKOSTNADER, BRUTTO	41 708	39 653	39 813	39 562	39 212	38 862
ANDRE DRIFTSUTGIFTER	35 854	32 621	33 918	34 282	34 282	34 282
UTSTYR, VEDLIKEHOLD M.M.	10 873	10 983	12 651	12 302	10 802	10 802
KJØP AV TJENESTER	15 502	12 591	12 492	12 492	12 492	12 492
OVERFØRINGSUTGIFTER	12 970	5 172	5 268	5 268	5 268	5 268
FINANSUTGIFTER	2 647	78	107	107	107	107
Sum utgifter	119 554	101 098	104 249	104 013	102 163	101 813
SALGS- OG LEIEINNTEKTER	-64 526	-56 467	-56 336	-56 263	-56 263	-56 263
REFUSJONSINNTEKTER	-15 117	-9 248	-8 891	-8 891	-8 891	-8 891
TILSKUDD, OVERFØRINGER OG SKATT	-2 283	-1 900	-1 900	-1 900	-1 900	-1 900
FINANSINNTEKTER	-2 289	-883	-776	-776	-776	-776
Sum inntekter	-84 215	-68 498	-67 903	-67 830	-67 830	-67 830
Sum virksomhet	35 338	32 600	36 346	36 183	34 333	33 983

16.5 Tiltak

Tabell 16.5 Tiltak. Viktige endringer i virksomheten i årsbudsjettet for 2018 og i økonomiplanen.

Tiltak teknisk og næring	2018	2019	2020	2021	Total
Prisstigning gebyr vann	-792	-792	-792	-792	-3 168
Prisreduksjon gebyr avløp	1 218	1 218	1 218	1 218	4 872
Vakanse i stilling på VA området	-700	0	0	0	-700
Økt inntekt byggesak og oppmåling	-400	-400	-400	-400	-1 600
Taksering eiendomsskatt	1 500	1 500			3 000
Fellesrådet – økning alm. Driftskostnader	96	96	96	96	384
Kostnader til fjernvarme	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Øvrevegen bofellesskap, ombygging	405	0	0	0	405
Overført 0,25 årsverk til kultur	-120	-120	-120	-120	-480
Renhold – reduksjon timebank	-125	-125	-125	-125	-500
Omorganisering av tjenester fra TT og omsorg og rehab 1,6 åv	800	800	800	800	3 200

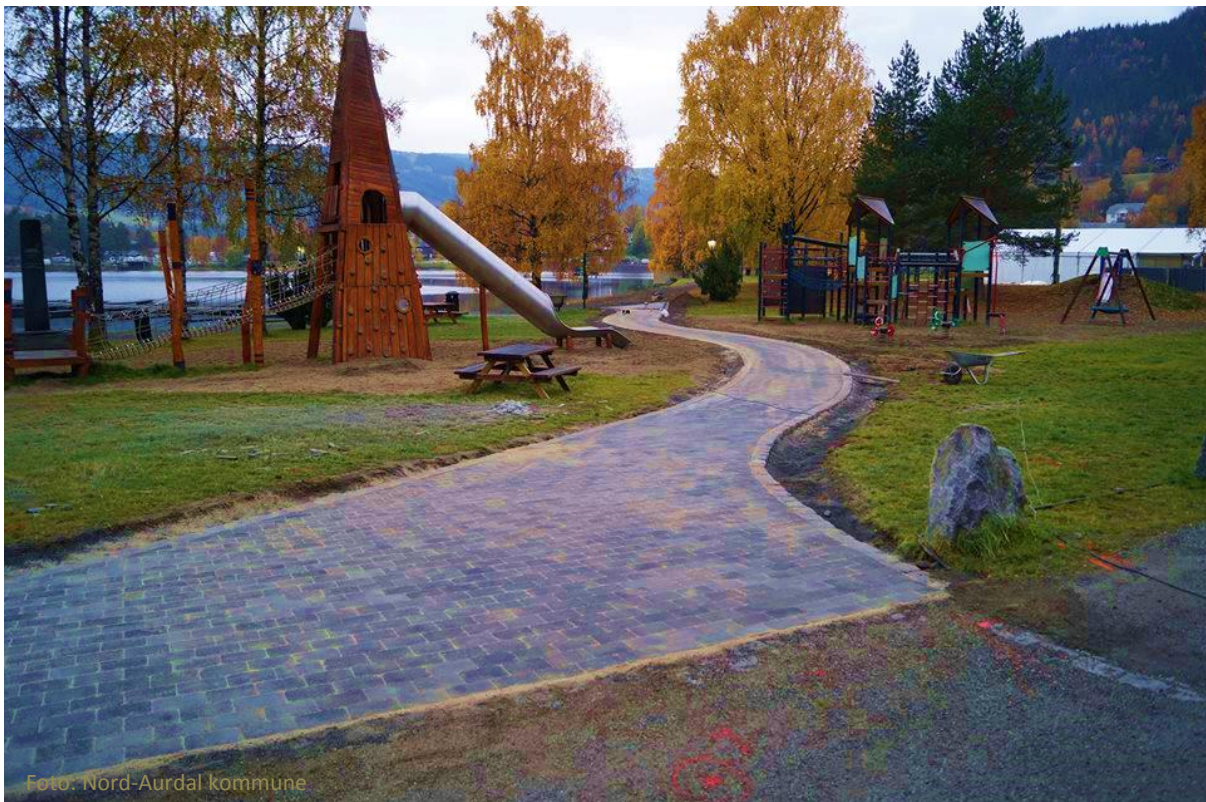
Kommunene i Valdres har arbeidet med å etablere felles brann og redning i et interkommunalt samarbeid. Kommunestyret i Nord-Aurdal kommune har vedtatt at dette tidligst bør skje fra 1. juli 2018. Det er videre usikkert hva kommunens kostnader i dette samarbeidet vil bli. På denne bakgrunn er det budsjettet med en videreføring av dagens organisering og økonomi. En etablering av det interkommunale selskapet i løpet av 2018 vil da også innebære en budsjettendring.

Det er gjennomført en omfattende og detaljert kartlegging av vedlikeholdsbehovet på kommunale bygg. Kartleggingen ble ferdigstilt i 2016 og resultatet behandlet av kommunestyret. Denne viser et anslag for vedlikeholdsbehovet på 25 mill. kr, av dette var det 12,5 mill. kr som var mest kritisk og burde vært gjennomført på kort sikt. For å møte denne utfordringen er det satt av 1,55 mill. kr til ekstraordinært vedlikehold i 2018 og 6,2 mill. kr i som for hele økonomiplanperioden, dette er en videreføring av bevilgningen for 2017.

Det er planlagt retaksering i 2018 og 2019 slik at eiendomsskatten for 2020 skrives ut på et oppdatert grunnlag. Foreløpige undersøkelser peker i retning av at denne retakseringen vil koste mellom 4 og 7,5 mill. kr. En vesentlig del av arbeidet vil bli kjøpt av en ekstern leverandør og det er først etter en anbudsrunde at en kjenner kostnaden. Foreløpig er det lagt inn 3,0 mill. kr til dette arbeidet, fordelt på 2018 og 2019.

Det er satt av 150 000 kr årlig til å gjennomføre tiltak etter vernerunder. Disse midlene vil bli brukt i hele organisasjonen og er følgelig budsjettert under reserverte tilleggsbevilgninger (se avsnittet Reserverte tilleggsbevilgninger på s. 17). Teknisk og næring prioriterer tiltak innenfor denne rammen og disponerer midlene.

I tillegg til det som går fram av tabellen, ligger det i planen reduserte kostnader i virksomheten som følge av det omstillingsarbeidet og den OU-prosessen kommunen skal i gang med, dette er omtalt i avsnitt 2.4 på s. 18.

17 AVGIFTER OG BETALINGSSATSER

Avgifter og betalingssatser for 2018 blir behandlet som egen sak i kommunestyret, parallelt med økonomiplanen. Det er ingen generell økning i satsene for 2018. En del satser for egenbetaling er lovregulert, det gjelder bl.a. barnehage, praktisk bistand og kurdøgnpris.

Egenandel for langtidsopphold i institusjon er regulert i forskrift (Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester § 3). Vederlaget må ikke overstige de reelle oppholdsutgifter og det er regulert hvilken andel av beboerens inntekt som kan kreves som betaling.

Det ble fra 2017 gjort endringer i fradragene knyttet til egenbetaling i institusjon. Fribeløpet for renter, ytelser fra NAV og fradrag for utgifter når bolig blir stående tom ble fjernet. I tillegg ble fradrag for halv renteinntekt ved uskiftet bo fjernet.

På sjølkostområdene for vann og avløper det lagt til grunn at inntektene skal dekke kommunens kostnader (dekningsgrad 100 %) og at eventuell merinntekt tilbakeføres abonnentene i samsvar med forskrift. I 2016 var dekningsgraden på vann 84 % og for avløp var dekningsgraden 119 %. På vannområdet har vi bygd opp negativ dekningsgradsavsetning, mens avløp har et positivt dekningsgradsfond. Negative avsetninger bør dekkes inn i løpet av 3 – 5 år. På denne bakgrunnen er årsavgift for vann økt med 10 % og årsavgiften for avløp er redusert med 10 %. Vi budsjetterer i 2018 med 100,3 % dekningsgrad på vann og 95,9 % på avløp. Tilkoblingsavgiften på vann er økt med 10 % og på avløp med 3 %.

Også feiing er et sjølkostområde. I 2016 var dekningsgraden på 86 % og vi har en negativ avsetning på 778 000 kr. Negative avsetninger bør dekkes inn i løpet av 3 – 5 år; på dette området har kommunen en særlig utfordring når feiing blir overført til et interkommunalt samarbeid. På denne bakgrunn er feieavgiften økt med 10 %.

Svømmehallen vil ikke være i drift i 2018, og prisene er tatt ut av prislisten. For SFO er prisen lavere enn sjølkost og kommunen står her fritt til å fastsette prisene. Rådmannen foreslår å holde prisene uendret i 2018, i et forsøk på å øke etterspørselen.

Prisen på mat ligger på selvkost. For 2018 blir det ingen økning i prisene.

Leie på kommunale boliger blir fastsatt av rådmannen. Her er det ulikt hvor ofte regulering skal skje og hva som er grunnlaget for regulering. Det legges til grunn at nivået på husleien skal gjenspeile kostnaden ved å eie og drive boligen. For noen boenheter betaler leietaker kommunen for bruk av strøm, også her legges det til grunn at betalingen skal gjenspeile faktiske kostnader.

Kommunen tar i løpet av 2018 sikte på å gå fra 2 til 4 terminer i året for kommunale krav.

18 VEDLEGG I: INVESTERINGSPROSJEKTER

18.1 NAUS, nybygg

Kommunestyret har i sak KS-100/16 vedtatt bygging av ny ungdomsskole. Det er bevilget kr 145,2 mill. inkl. mva og prisstigning. I økonomiplanen for 2017 – 2020 er denne bevilgningen fordelt med 70 mill. kr i 2017 og 75,2 mill. kr i 2018.

Beskrivelse

iVest Consult AS utarbeidet forprosjektet og slutførte detaljprosjekteringen vinteren 2017. Anbuds-åpning totalentreprise for nye NAUS var mandag 8. mai 2017. Det kom inn 3 tilbud. Kontrakt er inngått med Valdresbygg AS.

Tilbudet fra Valdresbygg er på kr 103,3 mill for NAUS, inkl. mva. I tillegg kommer prosjektering, byggeledelse, sanering av NAUS, omlegging av fjernvarme og VA-ledninger, inventar m.m. Det er også en større post til uforutsette kostnader. Men så langt ligger byggekostnadene godt innenfor budsjettrammen.

<i>Planlagt byggestart:</i>	<i>06.2017</i>	<i>Planlagt ferdigstilling:</i>	<i>12.2018</i>
-----------------------------	----------------	---------------------------------	----------------

Teknisk løsning

Nybygg av skoledel i henhold til gjeldende byggtekniske forskrifter, med inndeling og funksjoner for en framtidrettet ungdomsskole.

Alternative løsninger

Renovering av eksisterende bygningsmasse er vurdert som en langt mindre hensiktsmessig løsning med en kostnad som ligger tett opp til nybygg.

Budsjett og risiko

	2017	2018	2019	2020	2021	SUM
Ny fordeling mellom år, med bl.a. bakgrunn i inngått kontrakt og betalingsplan.	25 000	120 200				
Total investeringsutgift						145 200

Prosjektets samlede kostnad er uendret, men fordelingen mellom 2017 og 2018 er endret i samsvar med planlagt framdrift og inngått betalingsplan.

Vurdering av risiko for avvik fra budsjettramma

Nå som totalentreprise er inngått for byggingen og saneringen er avsluttet, er det p.t. ingen indikasjoner på at budsjettet ikke skal overholdes.

Utvidelse av formålet med investeringsprosjektet – opparbeiding av uteområdet for skolen

Prosjektet slik det er vedtatt, omfatter uteområdet, men i hovedsak avgrenset til å istandsette dette etter byggingen. Prosjektet omfatter ikke opparbeiding av et nytt og bedre uteområde med sikte på å stimulere elevene til fysisk aktivitet.

Utvikling av uteområdet ved NAUS er et prioritert tiltak i forslag til ny kommunedelplan for barnehage og skole. Dette er begrunnet i et godt lærings- og oppvekstmiljø (herunder å motvirke mobbing og krenkelses), fysisk aktivitet og folkehelse, og at anlegget kan brukes utenfor skoletiden og av andre enn elevene. En vil videre se på muligheten for å bygge anlegget slik at begge skolene kan benytte det.

Kulturdepartementet har i år etablert en ny tilskuddsordning finansiert av spillemidler for å etablere nye typer anlegg for egenorganisert fysisk aktivitet. Ordningen skal stimulere til kreativitet og nytenking i utformingen av slike anlegg. Anlegget skal være av høy funksjonell kvalitet, allment tilgjengelig og lokalisert nær befolkningssentra eller ved en skole. Det kan søkes om tilskudd inntil 50 % av kostnadene, nedre tilskuddsbeløp er 2 mill. kr.

Innenfor byggeprosjektets ramme kan det brukes inntil 2,0 mill. kr av kommunale midler til bygging av uteanlegg på NAUS. Dersom anlegget får støtte som nyskapende aktivitetsarena, og med noe andre tilskuddsmidler, gir dette rom for å bygge et anlegg med en kostnad på anslagsvis 4,5 mill. kr.

18.2 Valdreshallen, rehabilitering

Kommunestyret har i sak KS-100/16 vedtatt rehabilitering av Valdreshallen. Det er bevilget kr 53,0 mill. inkl. mva og prisstigning. I økonomiplanen for 2017 – 2020 er denne bevilgningen fordelt med 25 mill. kr i 2017 og 28 mill. kr i 2018.

Beskrivelse

iVest Consult AS utarbeidet forprosjektet og slutførte detaljprosjekteringen vinteren 2017. Anbudsåpning totalentreprise for nye NAUS var mandag 8. mai 2017. Det kom inn 3 tilbud. Kontrakt er inngått med Valdresbygg AS.

Tilbudet fra Valdresbygg er på kr 44,3 mill. inkl. mva. til rehabilitering av Valdreshallen. I tillegg kommer prosjektering, byggeledelse m.m. Det er også en større post til uforutsette kostnader, men så langt ligger byggekostnadene godt innenfor budsjettammen.

Rehabilitering av Valdreshallen må blant annet sikre universell utforming og tilstrekkelige rømningsveier fra hallen.

Mål

Opprusting av Valdreshallen som fører til videre levetid på 30 år, bedre inneklima og arbeidsmiljø for elever og medarbeidere.

Planlagt oppstart:	06.2017	Planlagt ferdigstilling:	12. 2018
--------------------	---------	--------------------------	----------

Budsjett og risiko

	2017	2018	2019	2020	2021	SUM
Ny fordeling mellom år, med bl.a. bakgrunn i betalingsplan.	12 000	41 000				
Total investeringsutgift						53 000

Prosjektets samlede kostnad er uendret, men fordelingen mellom 2017 og 2018 er endret i samsvar med planlagt framdrift og inngått betalingsplan.

Vurdering av risiko for avvik fra budsjetttramma

Selv om vi nå har en kontrakt med entreprenør vil det fortsatt knytte seg en del usikkerhet til eventuelle tillegg på dette prosjektet da det kan dukke opp uforutsette kostnader spesielt knyttet til rivingen av de gamle bygningsdelene og komponentene. Men, så langt er det ikke noe som tyder på at budsjettet ikke holdes.

18.3 Vannforsyning og høydebasseng Fagernes – Leira

Det er bevilget midler til prosjektet i årsbudsjettet for 2017. I økonomiplanen 2017 – 2020 er prosjektkostnaden i 2017 – 2018 satt til 29 403 000 kr og fordelt med om lag 25,5 mill.kr i 2017 og 3,9 mill. kr i 2018.

Beskrivelse

Eksisterende høydebasseng i vannforsyningssystemet for Fagernes – Leira er gammelt og har en for liten kapasitet i forhold til utviklingen som har vært på Fagernes og Leira de siste ti-årene. Rammeplan for vannforsyning Fagernes – Leira har konkludert med endelig plassering og kapasitet. Prosjektet startet opp i 2015 og fortsetter inn i 2018.

Mål

Oppgradere ledningsnett til normal standard, for derved å redusere risiko for forurensning, og avbrudd eller lekkasjer på vannforsyningen.

<i>Planlagt oppstart:</i>	<i>2015</i>	<i>Planlagt ferdigstilling:</i>	<i>Etter 2018</i>
---------------------------	-------------	---------------------------------	-------------------

Teknisk løsning

Simuleringer viser at foreslått løsning er den løsningen som har best innvirkning på vannforsyningssystemet Fagernes – Leira hva angår forsyningssikkerhet, også ved lengere driftsstans i vannverket. En økning av kapasiteten med 3000 m³ fra dagens 600 m³ er i henhold til kommunens planverk et riktig grep for å sikre innbyggerne godt og nok vann på det kommunale vannforsyningssystemet. Det planlagte høydebassenget legges på samme kotehøyde som eksisterende høydebasseng. Så lenge dette bassenget er i drift vil den totale kapasiteten ligge omkring 3600 m³. Anlegget klargjøres for etablering av et krisevannsinntak med vannbehandling som kan settes i drift ved langvarig driftsstans på vannverket.

Alternative løsninger

Ikke aktuelt i henhold til rammeplan for Fagernes – Leira vannforsyning.

Budsjett og risiko

Prosjektet strekker seg over flere budsjettår. I 2015 ble sjøledningen lagt i fra vannbehandlingsanlegg i Tynvegen og fram til Skipet. I 2016 ble kryssingen av E-16 med VA-ledninger utført og 2017 er adkomstveg til selve høydebassenget opparbeidet samt at VA-nettet fra E-16 og helt opp til høydebassenget er fullført.

Hovedentreprisen for høydebassenget (bygging) ble publisert på Doffin i juli 2017, og det er tegnet kontrakt med Sanne Hauglid AS på ca. 13,3 mill. kroner eks. mva.

Selve høydebassenget er forventet slutført i april 2018, og kostnaden fordeles dermed over to budsjettår. Fordeling av kostnad er basert på entreprenørens betalingsplan, med 5,9 mill. kr i 2017 og 7,4 mill. kr i 2018. I tillegg til entreprisen vil det påløpe andre kostnader i form av enkeltanskaffelser, anleggsbidrag, konsulentonorar, mv. for å kunne ferdigstille og sette bassenget i drift.

	2017	2018	2019	2020	2021	SUM
Medgåtte kostnader i 2017, VA + adkomstveg	3 754					
Medgåtte kostnader i 2017, sprengning og utgraving av tomt til høydebasseng.	1 603					
Ny fordeling mellom år, basert på inngått betalingsplan for høydebassenget.	7 100	8 900				
Sjøledning fra Skipet til Leira		1 200				
Reservevannforsyning		4 200				
Uforutsett inkl. prosjekteringskostnader		2 646				
SUM	12 457	16 946				29 403

Det kan fortsatt dukke opp uforutsette kostnader, men mesteparten av prosjektet er nå enten utført eller kontraktsfestet slik at sannsynligheten for overskridelser er små.

18.4 Institusjonsplasser demente i Aurdal

Beskrivelse

Kommunedelplan for helse- og omsorgstjenestene beskriver økt behov for omsorgsboliger basert på kommunens prognoser (SSB) for befolkningsutvikling. Det er grunn til å anta at antall mennesker med demenssykdom vil øke framover, og behovet for tilrettelagte botilbud øker i takt med dette. Nye omsorgsboliger er tenkt plassert på arealet som nå er frigjort etter at Aurdalsheimen er sanert. Anslagsvis er det planlagt 24 boliger, men videre prosjektering må til for å avklare dette mer i detalj.

Teknisk løsning

Forhold som må avklares nærmere:

- Tomta er i dag avsatt til offentlig eller privat tjenesteyting i arealdelen, reguleringsplan må utarbeides.
- Forprosjekt som avklarer antall bygg og antall leiligheter og lokaliseringen av disse på eiendommen.
- Detaljprosjektering og anbudskonkurranse på byggingen.
- Teknisk og økonomisk konsekvens av å øke slokkevannkapasiteten i Aurdal generelt og for området rundt de nye omsorgsboligene spesielt.

- Teknisk og økonomisk konsekvens av å velge en løsning med vanntåkeanlegg (med dagens vanntrykk) i de nye boligene, kombinert med kompenserende tiltak f.eks. i form av flere (og nyere) tankbiler mm.

<i>Planlagt oppstart:</i>	<i>01.2018</i>	<i>Planlagt ferdigstilling:</i>	<i>2020</i>
---------------------------	----------------	---------------------------------	-------------

Budsjett og risiko

Bruttoareal er foreløpig satt til 2352 m², basert på 24 enheter á 98 m². Foreløpige kostnadsoverslag basert på holteprotalen.no.

	2017	2018	2019	2020	2021	SUM
Nåværende økonomiplan	0	700	2 000	39 000	39 000	
Ved framskynding av prosjektet						
Forprosjekt		1 000				
Detaljprosjektering		1 500				
Bygging av 24 leiligheter			50 000	28 200		
Total investeringsutgift						80 700
Tilskudd fra Husbanken, inntil kr 1.730' pr. Institusjonsplass						41 520
Netto investering for kommunen						39 180

Reglene for tilskudd fra Husbanken slik disse er høst 2017 er lagt til grunn for et første anslag på tilskuddene, slik de går fram av tabellen over.

18.5 Vann og avløp, rammebevilgning

Beskrivelse

Hovedplan for vannforsyning er kommunens politiske styringsdokument for hvordan vannforsynings-systemet skal bygges opp og vedlikeholdes på kortsikt (4 års perspektiv), lengre sikt (nærmere 15 år) og på lang sikt (inntil 40 år frem i tid). Planer og tiltak inneholder beskrivelse av store og små prosjekter på både kort og lang sikt.

Mål

Etter at kommunen de siste 10 årene har investert betydelige summer i oppgradering av VA-nettet er det rom for å redusere innsatsen på dette området i en periode. Det er videre slik at på en del resterende strekninger er selve ledningsnettet i akseptabel stand, mens det er større behov for å utbedre selve kummene. Dette har også sammenheng med sikkerheten for driftsmannskapet og endrede regler på området siden kummene ble bygd på 1970- 90 tallet.

<i>Planlagt oppstart:</i>	<i>01.2018</i>	<i>Planlagt ferdigstilling:</i>	<i>12.2018</i>
---------------------------	----------------	---------------------------------	----------------

Teknisk løsning

VA-arbeidene utføres i henhold til gjeldende norm (VA Miljøblad) og standard abonnementsvilkår for vann og avløp i Nord-Aurdal kommune (tekniske og administrative bestemmelser). Det foretas kvalitetskontroll av rørstrekk i form av video-inspeksjon og trykk- og tetthetsprøving. Utførende

entreprenør skal ha godkjenning i tiltaksklasse 2 (må kunne fremlegge dokumentasjon). Entreprenørens stedlige leder skal ha ADK1-sertifikat.

En kommunes vannforsyning med dets forskjellige bestanddeler, er regulert av et stort regelverk, blant annet "Drikkevannsforskriften", "IK-Mat", Helse- og beredskapsloven og EUs drikkevannsdirektiv.

SANERINGSTILTAK VA-SEKTOREN 2018 - 2021										
SONE NR./ TILTAK NR.	TILTAKETS NAVN	LOKALISERING	OMFANG	KOSTNAD (1000 KRONER)						MERKNAD
				2018	2019	2020	2021	Etter2021	Akku.	
	Månovegen-Hansen		200 lm	1 100						
	Kumpunktutskiftinger			900						
	Pumpestasjon				1 000					
	Kumpunktutskifting					1 000				
	Pumpestasjon						1 000			
	VA-Fejordet							2 900		
	SUMMER			2 000	1 000	1 000	1 000	2 900	7 900	
	Rammebevilling			2 000	1 000	1 000	1 000			

Alternative løsninger

Ikke relevant

Budsjett og risiko

Vurdering av risiko for avvik fra budsjetttramma:

- Stor anleggsaktivitet i regionen kan presse prisene opp.
- Uforutsette kostnader vil dukke opp, men gjennom et omfattende konkurransegrunnlag, samt forhandlinger og befaring med aktuelle leverandører, er det gjort mye for å unngå overraskelser.

Konsekvens for driftsøkonomien

De viktigste endringene i driftskostnadene er som følger:

- Høyere standard på ledningsnett og VA-anlegg reduserer vedlikeholdskostnader og kostnader knyttet til ledningsbrudd, lekkasjer og driftsstans.
- Et styringsdokument for vannforsyning som på sikt bedrer kvalitet, kapasitet, sikkerhet og effektivitet vil ha en positiv innvirkning på årlige driftskostnader.
- Med flere elektroniske vannmålere på hovedledningsnettet kan driftsoperatørene i sanntid drive lekkasjesøk på en enklere og sikrere måte enn tidligere.
- Det er en forventning om at lønnskostnader til utrykninger og feilsøking reduseres, og et eventuelt samarbeid med flere driftoperatører kan gi samdriftsfordeler.

18.6 Overvann – tilpasning til klimaendringer

Beskrivelse

Det har blitt økt behov for å håndtere overvann bl.a. som følge av større nedbørsmengder på kort tid og større utbygginger. Ved utbygginger øker andelen tette flater der overvannet blir leda inn på overvannsnettet. Dette fører til overbelastning av overvannsnettet og fører til vannskader der vannet trenger inn.

Mål

Målet er at overvannsnettet kun skal overbelastes med akseptable mellomrom. I denne vurderingen inngår konsekvens opp mot investeringskostnad.

Teknisk løsning

I første rekke står legging av ny overvannsledning fra sørsiden av Fagernes kjøpesenter, via øversiden av Skysstasjonen og ut i fjorden mellom Fagernes hotell og Panoramabygga. Andre aktuelle tiltak er utskifting av stikkrenner og bekkeinntak. For kommende årene 2019 – 2021 er det så langt ikke planlagt konkrete tiltak.

Budsjett og risiko

	2018	2019	2020	2021	SUM
Prosjektering og bygging	2000	2000	1000	1000	
Nåværende økonomiplan					
Total investeringsutgift					6000

18.7 Opprusting av veier, rammebevilgning

Beskrivelse

- Oppretting og reasfaltering etter at vann og avløp er rehabilitert året før.
- Masseutskifting, oppretting og reasfaltering av veiparseller med setningsskader og krakkelert dekke.
- Oppretting og asfaltering av eksisterende grusveger.
- Helhetlig oppgradering av lengre grusvegstreknninger.

Mål

Oppgradere veistreknninger til normal standard for kommunal veg.

<i>Planlagt oppstart:</i>	<i>05.2018</i>	<i>Planlagt ferdigstilling:</i>	<i>10.2018</i>
---------------------------	----------------	---------------------------------	----------------

Teknisk løsning

Partier med setningsskader forsterkes (masseutskifting, legging av fiberduk, nytt bærelag). Asfaltdekke – Agb11 100 kg/m² – legges i en gjennomsnittlig bredde av 4m, med 0,25m grusskulder på hver side. Det foretas grøfterens. Kantrekker fornyes ved behov.

Prosjektene som gjennomføres finansiert av denne bevilgningen er større opprustinger av veier (nytt bærelag, utvidelse av bredde og lignende) som er investeringer, ikke vedlikehold.

Vi har 69 km med kommunale veier, inkl. gang og sykkelveger. Av disse er ca. 35 km med asfalt og ca. 34 km er grusveger.

Med mer ekstremvær, i form av nedbør, har vi i perioder store problemer og økte kostnader med vedlikeholdet, spesielt på grusvegene. Det er derfor ønskelig at større deler av vegnettet får fast dekke. Derfor legges det opp til økt asfaltering av grusveger i planperioden.

VEGUTBEDRINGSTILTAK 2018- 2021										
SONE NR/ TILTAKNR	TILTAKETS NAVN	LOKALISERING	OMFANG	KOSTNAD (1000 KRONER)						MERKNAD
				2018	2019	2020	2021	Etter 2020	Akku.	
	Oppretting og asfaltering Blankebakkin (Vinjar)	Aurdal	500 lm	600						
	Asfaltering Rådyrbakken	Fagemes	350 lm	500						
	Oppretting og asfaltering Bangsvegen vest	Bjørgo	850 lm	850						
	Opprusting grusveger			400						
	Trafikksikringstiltak			150						
									2 500	
	Asfaltering Fauteruvegen	Aurdal	900 lm		1 000					
	Asfaltering Vidstevegen	Leira	310 lm		310					
	Asfaltering Sylvsmevegen	Leira	750 lm		750					
	Skogstadvegen FV 204-kryss	Skrautvålsvegen	90 lm		100					
	Opprusting grusveger				250					
	Trafikksikringstiltak				90					
									5 000	
	Oppretting og asfaltering Vestringsbygda - Brattebråt. del-2	Vestr.bygda	1800 lm			2 450				
	Trafikksikringstiltak	-	-			50				
									7 500	
	Oppretting og asfaltering Vestringsbygda - Brattebråt. del-3	Vestr.bygda	630 lm				900			
	Oppretting og asfaltering Sagbråten	Aurdal	940 lm				1 400			
	Trafikksikringstiltak	-	-				200			
									10 000	
	Oppretting og asfaltering FV51 - Nedre Merket	Tisleidalen	1850 lm					2 810		
	Oppretting og asfaltering Bangsvegen øst	Bjørgo	310 lm					400		
	Oppretting og asfaltering Bangsvegen vest	Bjørgo	550 lm					750		
	Oppretting og asfaltering Steinsrudmoen/Kjørstadveg.	Leira	900 lm					2 300		inkl. fortau EV16 - Bratteng
	Oppretting og asfaltering Fejordvegen	Fagemes	450 lm					650	16 910	
	SUMMER			2 500	2 500	2 500	2 500	6 910	16 910	
	Rammebevilgning			2 500	2 500	2 500	2 500			

Rekkefølgen på tiltakene i tabellen er satt opp ut i fra en total behovsvurdering. Dersom situasjonen skulle tilsi en annen prioritering, kan rekkefølgen bli endret i perioden. Kommunen samarbeidet tett med blant andre Statens vegvesen. I tilfeller hvor for eksempel vegvesenet setter i gang prosjekter kan det være fornuftig med en omprioritering av kommunens prosjekter eller gjennomføring av andre prosjekt, for å redusere anleggsperiodene og/eller redusere kommunens kostnader. Det kan også oppstå akutte situasjoner som krever umiddelbar gjennomføring av andre tiltak. Rådmannen har fullmakt til å gjøre slike omprioriteringer.

Budsjett og risiko

Alle prosjektene legges ut på anbud. Det er liten risiko for avvik fra budsjettramma.

Tabell: Investeringsutgifter

	Delsum	Sum
Forsterking, oppretting og asfaltering av veier		2500
Total investeringsutgift		2500

Vurdering av risiko for avvik fra budsjettramma:

- Stor anleggsaktivitet i regionen kan presse prisene opp.

Konsekvens for driftsøkonomien

De viktigste endringene i driftskostnadene er som følger:

- Høyere standard på veiene vil gi reduserte fremtidige driftskostnader i form av vedlikehold.

18.8 Digitalisering av eiendomsarkiv

Beskrivelse

Digitalisering av eiendomsarkivet.

Mål

- Saksbehandlere får tilgang til historiske data fra eiendomsarkivet fra sin arbeidsplass. Papirdokumentene OCR-skannes, dvs. at teksten blir søkbar.
- Mulighet for tilgjengeliggjøring av dokumenter for eksterne brukere, f. eks. eiendomsmeglere og eiendomsbesittere gjennom egne applikasjoner. Dette vil avlaste sentralbord og saksbehandlere som dermed får frigjort tid til andre oppgaver (effektivisering).
- Frigjøring av plass. Lokalene kan frigis til annen bruk.
- Mulighet for feilarkivering elimineres.
- Økt brannsikkerhet. Ingen fare for at uerstattelige dokumenter ødelegges av brann eller annen ytre påvirkning.

<i>Planlagt oppstart:</i>	<i>Høst 2018</i>	<i>Planlagt ferdigstilling:</i>	<i>Høst 2019</i>
---------------------------	------------------	---------------------------------	------------------

Alternative løsninger

Ikke vurdert at andre løsninger er aktuelle.

Budsjett og risiko

Tabell: Investeringsutgifter

	Delsum	Sum
Oppstart digitalisering høsten 2018	700	
Digitalisering 2019	1 000	
Total investeringsutgift		1 700

Vurdering av risiko for avvik fra budsjettramma:

Budsjett er utarbeidet etter en gitt pris pr. hyllemeter med dokumenter. Tidskjema kan avvike noe.

Konsekvens for driftsøkonomien

Et digitalisert eiendomsarkiv vil kunne heve kvaliteten på saksbehandlingen og innebære en rasjonalisering av arbeidet. Videre vil det på sikt kunne gi raskere og bedre tilgang til offentlig informasjon. Det er ikke kvantifisert hvilken økonomisk effekt en slik rasjonalisering vil ha.

18.9 Oppmåling, totalstasjon og målebok

Beskrivelse

For virksomheten vil en for egen del kunne sette ut/måle eksakte høyder f.eks. ved VA-anlegg, nye offentlige bygg. Ikke lenger avhengig av å leie inn folk og utstyr. Vil kunne øke omfanget av tjenester vi kan gjøre da vi kan påta oss flere ikke rekvirerte oppgaver som f.eks. måling/sjekking av eldre tiltak/eiendommer/veier/stier etc.

Planlagt innkjøp vinteren 2018 dvs. før målesesongen

Teknisk løsning:

En en-manns totalstasjon vil kunne være et viktig supplement i forbindelse med utsetting og innmåling av grensepunkt, f.eks. i tett skog, bratte skrånninger, inntil bygninger o.l. Innmåling ved reflekterende flater (vann) vil bli bedre og sikrere. Vi vil kunne tilby utsetting av bygg/tiltak/anlegg, innmåling av bygg/tiltak/anlegg i et åpent marked (økte inntekter). Kan utføre generell anleggsmåling samt kontroll av egne prosjekter. 2 GPS-er vil føre til at vi kan være 2 personer ute samtidig i høysesongen (15.mai-1.november). Vil føre til økt fleksibilitet i forhold til våre kunder og andre arbeidsoppgaver.

Investeringsutgifter

Produkt	Sum inkl. mva
1. stk. Totalstasjon	290
1. stk. Målebok GPS	280
SUM	570

19 VEDLEGG II: BUDSJETTSKJEMA

Økonomiplanen er laget i samsvar med forskrift om årsbudsjett og anbefalingene om god kommunal regnskapsskikk. Forskrift om årsbudsjett stiller i § 6 krav til innhold og inndeling. De pålagte budsjett-skjemaene 1A og 2A følger nedenfor.

Tabell 1B er Tabell 2.5 på s. 13. Denne tabellen viser i samsvar med forskriften fordelingen av driftsbudsjettet med den detaljeringsgrad kommunestyret vedtar. Her framgår den fastsatte rammen for den enkelte virksomhet. I tillegg til denne rammen, viser avsnittene med økonomiske hovedtall i omtalen av den enkelte virksomhet, hvordan denne rammen i budsjettet er tenkt brukt. Kravet til budsjettskjema 2B er oppfylt gjennom tabellen i avsnittet. Investeringer på s. 20, denne tabellen viser hvordan midlene til investeringer i anleggsmidler er fordelt mellom ulike investeringsrammer (VA og vei) og ulike prosjekter. I tillegg inneholder denne tabellen midler til egenkapital i KLP. Kravet til å vise oversikt drift er oppfylt av Tabell 2.4 på s. 12. Kravet til å vise oversikt investeringer er oppfylt av tabellen i avsnittet *Økonomisk oversikt investering* på s. 14.

19.1 Driftsbudsjett – budsjettskjema 1A

Tabell 19.1 Budsjettskjema 1A – driftsbudsjettet.

Budsjettskjema 1A - drift	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Skatt på inntekt og formue	154 395	147 737	156 794	156 794	156 794	156 794
Ordinært rammetilskudd	181 089	196 634	196 799	195 744	195 930	195 767
Skatt på eiendom	28 678	28 037	29 084	30 781	33 349	33 446
Andre direkte eller indirekte skatter	8 714	2 129	2 129	2 129	2 129	2 129
Andre generelle statstilskudd	58 031	48 371	52 432	51 579	51 480	51 455
Sum frie disponible inntekter	430 907	422 908	437 238	437 027	439 682	439 591
Renteinntekter og utbytte	6 345	3 628	4 459	4 602	4 605	4 508
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	7 256	6 931	6 434	8 572	10 996	10 986
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	17 487	18 470	23 262	25 642	25 441	27 248
Netto finansinnt./utg.	-18 398	-21 773	-25 237	-29 612	-31 832	-33 726
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	26 564	10 636	11 779	11 779	11 779	11 779
Til bundne avsetninger	9 371	2 207	2 236	2 236	2 236	2 236
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	25 906	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	18 128	13 339	20 423	19 199	9 694	6 108

Budsjettskjema 1A - drift	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Bruk av bundne avsetninger	8 160	3 498	2 881	2 881	2 881	2 881
Netto avsetninger	16 259	3 994	9 289	8 065	-1 440	-5 026
Overført til investeringsbudsjettet	1	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	428 767	405 129	421 290	415 480	406 410	400 839
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	390 960	405 129	421 290	415 480	406 410	400 839
Mer/mindreforbruk	37 807	0	0	0	0	0

19.2 Investeringsbudsjettet – budsjettskjema 2A

Tabell 19.2 Budsjettskjema 2A – investeringsbudsjettet.

Budsjettskjema 2A - investering	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Investeringer i anleggsmidler	32 269	130 930	188 416	57 000	41 500	5 000
Utlån og forskutteringer	2938	0	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	4 423	1 937	1 937	1 937	1 937	1 937
Avdrag på lån	80	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket	7 094	0	0	0	0	0
Avsetninger	1 287	0	0	0	5 883	0
Årets finansieringsbehov	48 092	13 2867	190 353	58 937	49 320	6 937
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	21 815	11 0067	14 9791	46 300	0	554
Inntekter fra salg av anleggsmidler	211	0	0	0	0	0
Tilskudd til investeringer	3 107	0	0	0	41 520	0
Kompensasjon for merverdiavgift	3 659	20 500	33 494	10 700	7 800	500
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	468	0	0	0	0	0
Andre inntekter	-7	0	0	0	0	0
Sum eksternt finansiering	29 254	130 567	183 285	57 000	49 320	1 054
Overført fra driftsbudsjettet	1	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	18 837	2 300	7 068	1 937	0	5 883
Sum finansiering	48 092	132 867	190 353	58 937	49 320	6 937
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

19.3 Anskaffelse og anvendelse av midler

Tabell 19.3 Anskaffelse og anvendelse av midler.

Anskaffelse og anvendelse av midler	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Anskaffelse av midler						
Inntekter driftsdel (kontoklasse 1)	656 457	605 293	623 952	623 878	626 317	626 226
Inntekter investeringsdel (kontoklasse 0)	6 971	20 500	33 494	10 700	49 320	500
Innbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner	29 019	113 994	154 549	51 201	4 904	5 361
Sum anskaffelse av midler	692 447	739 787	811 995	685 779	680 541	632 087
Anvendelse av midler						
Utgifter driftsdel (kontoklasse 1)	616 110	587 318	607 808	602 135	592 849	587 278
Utgifter investeringsdel (kontoklasse 0)	32 269	130 930	188 416	57 000	41 500	5 000
Utbetaling ved eksterne finanstransaksjoner	32 975	27 833	32 128	36 646	38 869	40 666
Sum anvendelse av midler	681 354	746 081	828 352	695 781	673 218	632 944
Anskaffelse - anvendelse av midler	11 093	-6 294	-16 357	-10 002	7 323	-857
Endring i ubrukte lånemidler	2 185	0	0	0	0	0
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift	0	0	0	0	0	0
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Invest	0	0	0	0	0	0
Endring i arbeidskapital	13 278	-6 294	-16 357	-10 002	7 323	-857
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Avsetninger	82 124	12 843	14 015	14 015	19 898	14 015
Bruk av avsetninger	71 031	19 137	30 372	24 017	12 575	14 872
Til avsetning senere år	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger	11 093	-6 294	-16 357	-10 002	7 323	-857
Int. overføringer og fordelinger						
Interne inntekter mv	45 722	46 591	47 739	47 859	47 747	47 747
Interne utgifter mv	45 722	46 591	47 739	47 859	47 747	47 747
Netto interne overføringer	0	0	0	0	0	0

20 VEDLEGG III: BEFOLKNINGSUTVIKLING

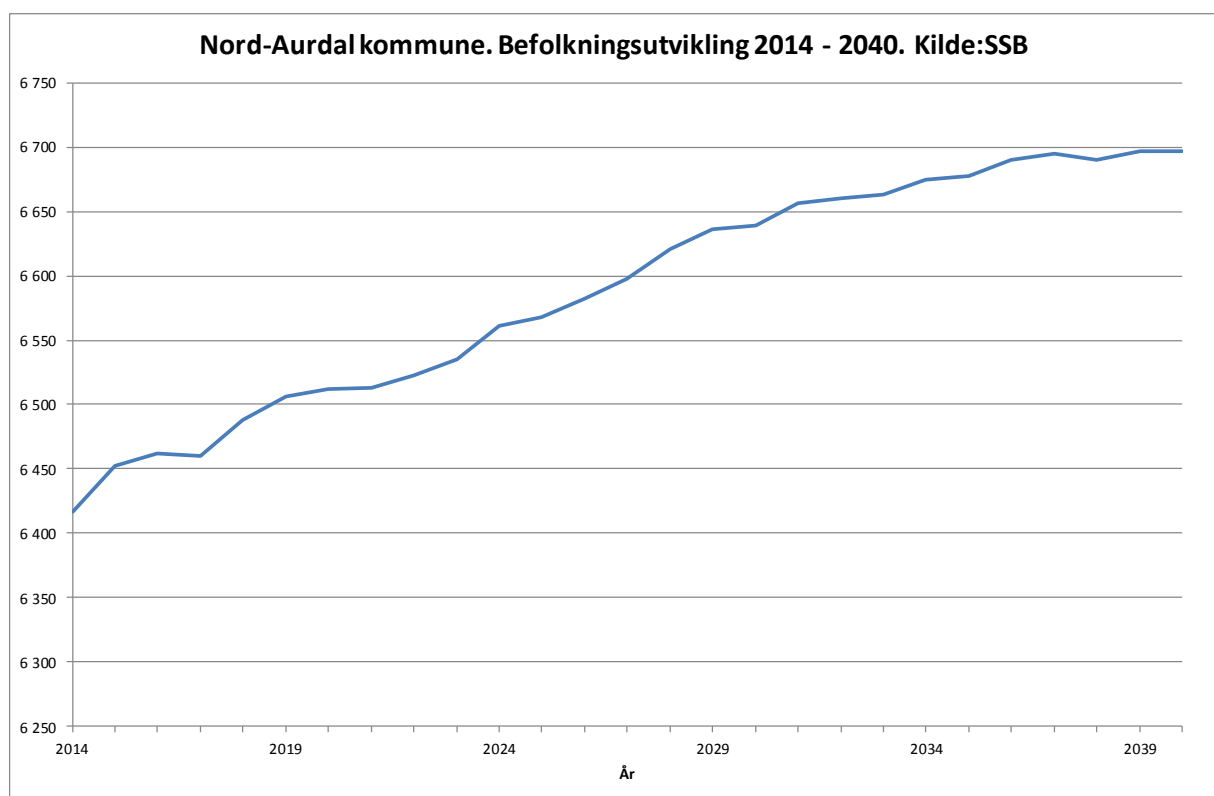
20.1 Hovedtrekk

Hovedtrekkene i befolkningsutviklingen er:

- En svak, men jevn, befolkningsvekst.
- Små endringer i antall barnehagebarn fram til 2035.
- Vesentlig nedgang i antall barn i skolepliktig alder fram til 2025, deretter stabilisering.
- Stor nedgang i antall ungdom 16 – 19 år fram mot 2030.
- Vesentlig og stabil nedgang i antall voksne 20 – 66 år.
- Svært stor økning i antall yngre eldre 67 – 79 år fram til 2030, deretter stabilisering.
- Stabilt antall eldre 80 år og eldre fram til 2024, deretter svært stor økning.

20.2 Folketall

I Nord-Aurdal kommune var folketallet 6 417 ved inngangen til 2014. Befolkningsprognosen viser en stabil årlig vekst helt fram til 2040. Veksten er likevel liten, om lag 0,2 % pr. år. Tabell 20.1. viser utvikling i samla folketall i kommunen.

Figur 20.1 Befolkningsutvikling i Nord-Aurdal 2014 – 2040. Samlet folketall. Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivning (alternativet middels nasjonal vekst).

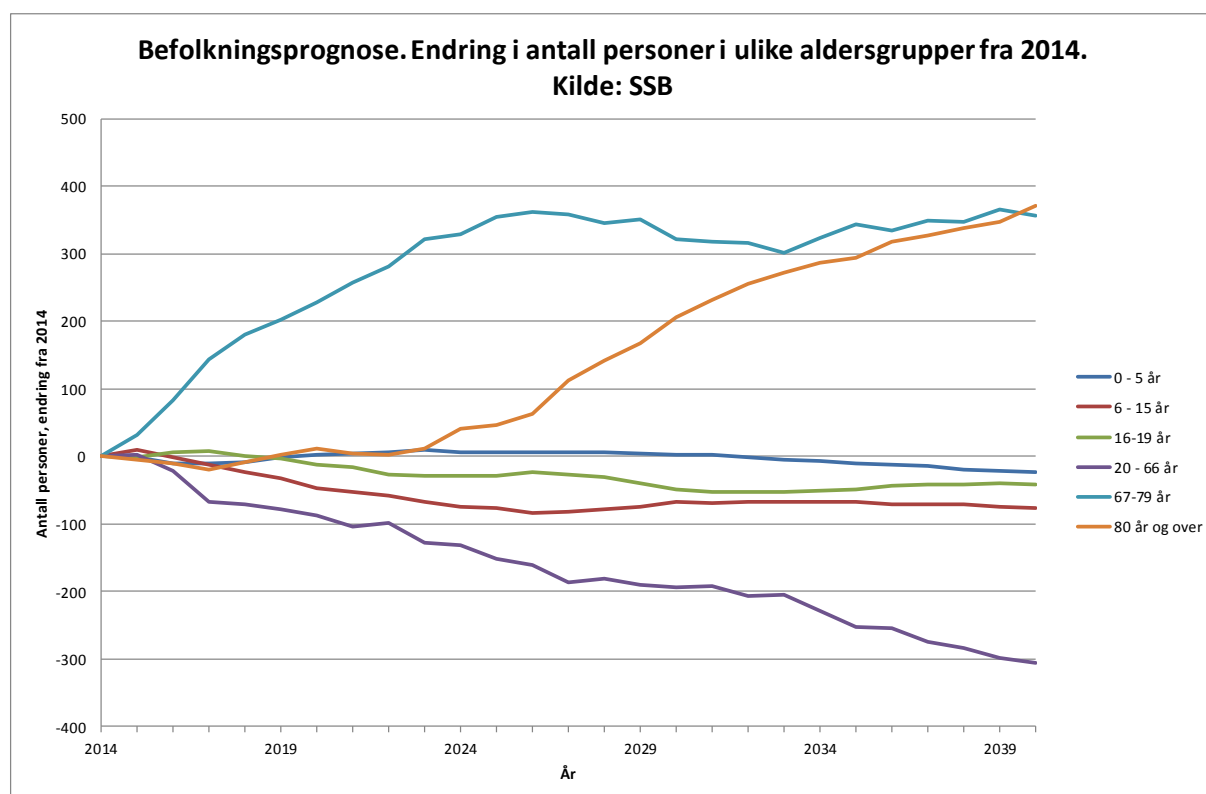
20.3 Antall innbyggere i ulike aldersgrupper

Tabell 20.1 viser utviklingen i antall innbyggere i ulike aldersgrupper i enkelte år fram mot 2040.

Tabell 20.1 Befolkningsutvikling i Nord-Aurdal 2014 – 2040. Antall personer i ulike aldersgrupper. Statistisk sentralbyrås befolkningsframskriving (alternativet middels nasjonal vekst).

	Nå	Økonomiplanperioden				Langtidsprognose			
	2014	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030	2040
0 - 5 år	365	355	355	357	363	368	372	368	342
6 - 15 år	737	736	725	714	705	690	660	669	660
16-19 år	313	319	321	314	310	301	285	264	272
20 - 66 år	3 926	3 904	3 858	3 856	3 847	3 838	3 775	3 733	3 620
67-79 år	740	823	884	920	942	968	1 094	1 062	1 096
80 år og over	336	325	317	327	339	347	382	543	707
Sum	6 417	6 462	6 460	6 488	6 506	6 512	6 568	6 639	6 697

Figur 20.2 viser endring fra 2014 i antall personer i de samme aldersgruppene.

Figur 20.2 Befolkningsutvikling i Nord-Aurdal 2014 – 2040. Endring i antall personer i ulike aldersgrupper. Statistisk sentralbyrås befolkningsframskriving (alternativet middels nasjonal vekst).

Barn i barnehagealder (0 – 5 år)

I økonomiplanperioden går antall barn i aldersgruppen 0 – 5 år markant ned, med 10 personer (2,7 %). Antallet barn går så opp slik at det ligger noe høyere enn i dag (6 – 7 flere) for så å være på dagens nivå i 2030.

Barn i grunnskolealder (6 – 15 år)

I økonomiplanperioden er det en nedgang i antall barn i grunnskolealder. Prognosen viser 23 færre barn i 2018 enn i 2014 (ned 3,7 %). Nedgangen fortsetter til 2025 da det er 10,5 % færre barn i aldersgruppa enn i 2014. Deretter stabiliserer antallet seg fram mot 2040.

Ungdom (16 – 19 år)

Antallet ungdom 16 – 19 år er stabilt i økonomiplanperioden. Deretter er det en stor nedgang til 2030 da det etter prognosen er 49 færre personer i aldersgruppa enn i 2014, en nedgang på 15,7 %.

Yngre eldre (67 – 79 år)

I økonomiplanperioden antas denne aldersgruppen å øke med 180 personer, hele 24,3 %. Økningen fortsetter fram til 2030, da gruppen har vokst fra 740 til 1 062 personer, en vekst på hele 43,5 %. Deretter går antallet noe ned og stabiliserer seg rundt 1 075 personer.

Eldre (80 år og eldre)

Folketallet i denne gruppen går vesentlig ned i økonomiperioden, det er etter prognosen 19 færre personer i 2017 enn i 2014 (ned 5,7 %). Antallet innbyggere i aldersgruppen er stabilt fram til 2022. Fra 2023 er det imidlertid en markant vekst, allerede i 2025 er det etter prognosen 41 flere i aldersgruppe (opp 13,7 %), i 2030 er det 207 flere (opp 61,6 % fra 2014) og i 2040 har gruppa økt med 371 personer, en økning på godt over 100 %.

Foto: Nord-Aurdal kommune

21 VEDLEGG IV: ØKONOMISKE MÅL

Kommunestyret behandlet i sak 043/12 den 14.06.2012 økonomiske mål for framtidige økonomiplaner. Det gjorde slik vedtak:

Kommunestyret vedtar slike økonomiske mål for framtidige økonomiplaner:

- 1. Netto driftsresultat bør være på minimum 3 %²⁹ av brutto driftsinntekter.*
- 2. Disposisjonsfondet skal minimum være på 10 % av brutto driftsinntekter og målet er at det skal utgjøre 15 %.*
- 3. I tillegg til disposisjonsfondet etter pkt. 2 skal kommunen ha et særskilt disposisjonsfond for å handtere premieavvik. Dette skal til enhver tid tilsvare samla akkumulerte premieavvik for kommunen.*

Formålet er både å ha disposisjonsfondsavsetninger som til enhver tid tilsvarer akkumulert premieavvik og at regnskapsmessig resultat (mer/mindreforbruk) skal vise et reelt resultat.

- a. Kommunestyret vedtar å sette av på disposisjonsfond premieavvik kr 16 522 000 tilsvarende kommunens akkumulerte premieavvik på 01.01.2012. Dette finansieres ved bruk av ordinært disposisjonsfond.*
- b. Kommunestyret vedtar videre at det årlig skal settes av eller brukes av disposisjonsfond premieavvik et beløp som tilsvarer differansen mellom årets premieavvik og sum amortisert premieavvik dette året. Kommunestyret gir rådmannen fullmakt til å foreta slike avsetninger og foreta slik bruk av disposisjonsfond premieavvik. Transaksjonene vises i årsregnskapet.*

- 4. Lånegjelda bør være under 70 % av brutto driftsinntekter.*

I denne lånegjelden skal iberegnes den andel av lånegjeld på VLMS kommunen betjener gjennom husleie på bygget og andre vesentlige kapitalkostnader som kommunen bærer indirekte.

Ved vurdering av framtidige låneopptak kan en ta hensyn til lån knyttet til selvkostområdene vann, avløp og feiing.

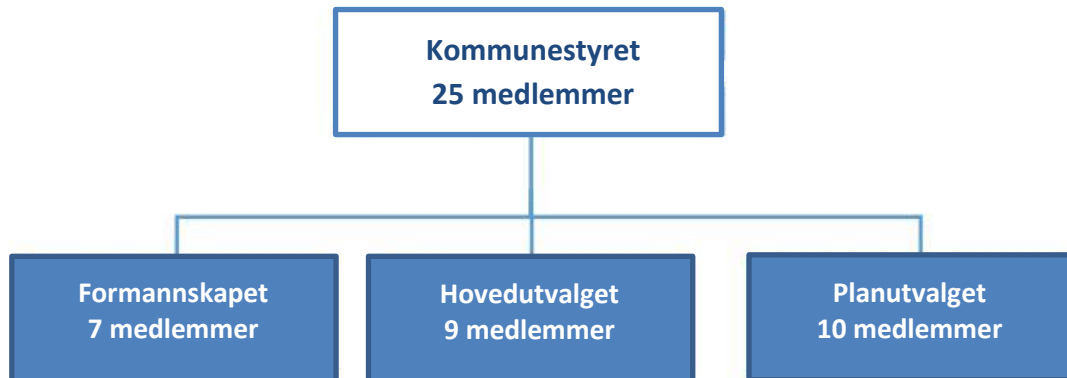
- 5. Kraftinntekter bør brukes på en måte som reduserer kommunens sårbarhet for svingninger i kraftprisene og som bidrar til en langsiktig robust kommuneøkonomi.*

Kommunestyret ber rådmannen legge fram en egen sak med forslag til retningslinjer for bruk av kraftinntektene.

²⁹Teknisk beregningsutvalg har senere anbefalt at netto driftsresultat bør være 1,75 % av brutto driftsinntekter.

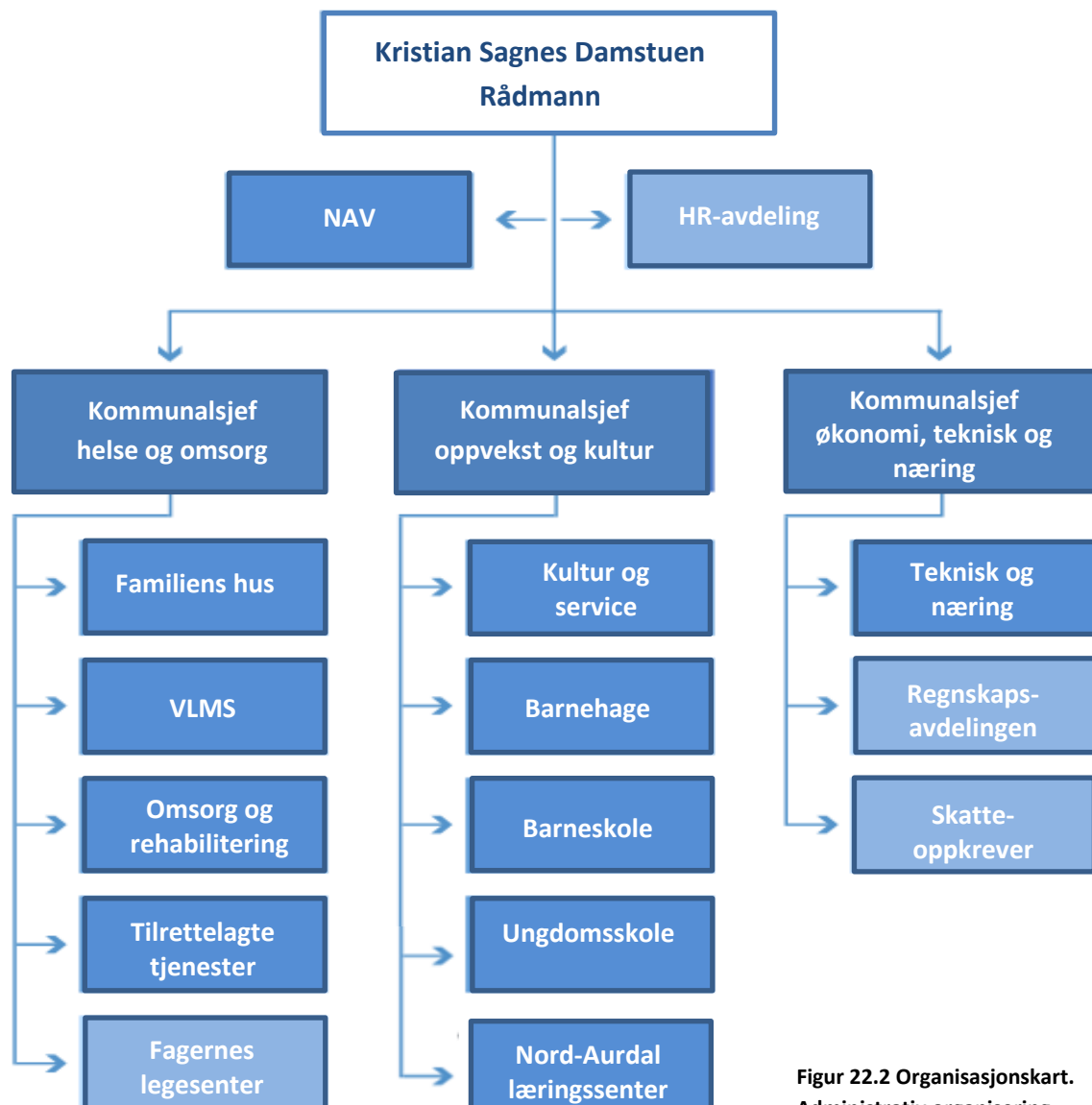
22 VEDLEGG V: ORGANISASJONSKART

Politisk organisering

Figur 22.1 Organisasjonskart. Politisk organisering.

Administrativ organisering

Figur 22.2 Organisasjonskart. Administrativ organisering.

Adresse: Nord-Aurdal kommune,
Boks 143, 2901 Fagernes.
Mail: nak@nord-aurdal.kommune.no
Tlf: 61 35 90 00

Foto: Katrine Kammerud